

מסער לבנין

עלון היוצרים לחג החומש (תש"ו-תשי"א)

בית

עולה באש

סגור סעברים

בכל אשר תפנה -

בכל באלף דיקון.

איד נסת עד טאר,

בצעד ובזקון,

הסרף הנצחי סגנע

העברים

סבוה סססמות -

כסרגסות-סגור,

סבבוה אכנבות -

כסו יער לגרע,

אד לא לה פרמו

על כן, אני יודע,

אתה, וסוב אתה תצו עוד:

זהי אורו

נקודת ארכימדס

ויהי ליל
ובמינכן,
בסתר כי-בירה,
נתכנס בני-ששן שהגיעו העירה,
-- שם חרשו מזמה עד השמש האירה.

ובבקר אפר הגדול-מכלם
לרעיו סביב: למלאכה, ידידים
העמדו מנוף להפוך העולם
ונקודת-מסענו - השווי ביהודים,

ויתחילו עושים וחורצי הלשון
טריעים לסולם זוגלים וקול תרן
והדם היהודי הוא הדם הראשון
שנתז על זרועו של אותו הסנוף.

ובארצות דמוקרטים דובר והוחלט:
אל נחריד נא תבל על עמיהו
הסנוף הוא פרטי ונקודה רק אחת
סקיזה מתחיו את דמיה...

אז הרבה הזומם יהירות-ושקידה
ורעיו על-יידן
סהרטים בהדס...
ולא בן העולם שאותה נקודה,
הנקודה הפרטית, היהודית, היחידה
תהפך לנקודת ארכימדס...

עד נשמע קול חרוק על הגבול הצ'כי
וגבול פולין חרק אחריו...
וילדים אותו ליל הקיצו בככי -
ועמדו דמוקרטים בוהים חורי-לחי,
ובחשך בכה ארכימדס השב...

ופתאם - בלי הספיק מי לשאל אי-ואיך -
תחיל העולם מתהפך.

ג. אלתרמן.

מינכן

ב-30 בספטמבר 1938 נסתיימה ועידת
מינכן ב-1 באוקטובר 1938 עברו גייסות
הגרמנים את גבולות צ'כיה, וכבשו את
הסודטים. בעזרת ה"דימוקראטיות"
הטערביות קרעו צפורני הפאשיזם לבזרים
את ספת אירופה. ובזרים האלה חייבו
אנחנו. - קמה הריפובליקה הצ'כית-
סלובאקית שקראו לה: השנייה. הסדינה
הזאת השתדלה לשמור לפחות על חלק
מהסודת הדימוקראטית של צ'כיה.
הראשונה, אך סיום ליום התברר יותר
ויזתר שהגרמנים לא כבשו את הסודטים
בלבד, כי אם כוחותיהם השחורים משתלטים
על צ'כיה. כולה. עולה השפעת הבור-
טים הפאשיסטיים בכל שחצי החיים
הציבוריים. - בסלובאקיה ליכדה סביבה
"המפלגה הסלובאקית העממית" הפאשיסטית
טיסודו של הליינקה את כל הבורגנות.
היא הבטיחה לבורגנות עתיד ספואר.
גירשו את הפקידים, קצינים ופרופסורים
צ'כיים ובמקומם הושיבו סלובאקיים.
זרקו את הפקידים היהודים מכל המשרדים
הממשלתיים; סגרו את המשרדים של עורכי-
דין יהודים; הגבילו את הרופאים
היהודים. - סילקו את סתרי הבורגנות
הסלובאקית, וזאת היתה אסירת תודה
וגשבעה להם אימונים.

עוד ניסו יחידים להאמין שעדיין לא
נבזר על הכל. ב"ספריה העממית" עוד
הוציאו לאור מסורדים צ'כיים קובץ של
שירים על הימים הטראגיים ההם וקראו
לאומה: "התעלו על עלבונכם והאמינו..."
אך הקול הזה נדם ברעש מצעדה של
מפיי-הגרמנים.

וכמו עופות דורסים התנפלו על
צ'כיה. פכל צד.

תנועה בהסגר

במל כרטיסלכה עמדו שתי אניות סלאות וגדושות בוער יהודי-
חלוצי - ויותר פאלפיים בחורים ובחורות עלו על ספונט של
שתי אניות יוגוסלביות אלה - כדי להגיע ארצה. היו אלה
חלוצים ששנים רבות התכסרו בפלוגות הכשרה - פעילי תנועות
חלוציות - ובחלקם יהודים אשר ידם השיגה את הסכום של כמה
אלפים כתר - סחיר הנטיעה.

השנה היא 1940. בסלובקיה סיוט ליום גבר הלחץ של הפשיזם. היהודים
הוצאו מכל חברה לא יהודית; באסרה עליהם כביסה למקומות צבוריים,
לתיאטרונים, קולנוע, כתי קפה. בערים, בחלק ניכר של האוכלוסיה היו
גרמנים (כגון: בהטיסלכה), היו התפלגויות על יהודים למאורע יום-יומי.
הנוער היהודי הוצא מבתי-הספר התיכוניים. זה הייתה האוולעה.

אחרי שבועים של צפייה ואי-סבלנות באה הפקודה לרדת מהאניות. לא
הושג רשיון העברה לים השחור. בראש סדר ובחירה עמוקה בלב ירדו בחורים
ובחורות מהאניה - לקראת העתיד הבלתי-ידוע. ואז ידענו - היהדות והתנועה
הן בהסגר, שאין לצאת ממנו. אמנם לא שיערנו את התפתחות העניינים, אבל
דבר אחד היה ברור: יש לשנות הרבה בעבודת התנועה. במקום תנועה חיצונית
שתפקידה היו לרכז סביבה את הנוער, לתת לו הוויות, למלא את זמנו החפשי,
לחנכו לקראת הדרך התנועתית - הכשרה, עליה - צריכה לקום תנועה אשר תהיה
סוכנה לקלוט הסוגי-נוער - זרם קומוניסטי-רליגיוסי, תנועה אשר תמלא את
תפקיד בית-הספר, אשר תעמוד נגד הזרם של התפתחות טיכית, חסרת-תקנה, אשר
מציחה יאוש וביוון; תנועה אשר תעמוד בזמנים הקשים ההם בכל מקום בו
יהיה בה צורך; אשר תגן על חכמיה ותראה דרך לנוער וליהדות.

בגלל זרם העליה הבלתי ספיק התוספו בתנועה ארבעה דורות; ארבעה
שכבות של חלוצים. היו אלה שרידים של קבוץ ד' (העוגן), היו הכשרות
של קיבוץ "על החוטה" (אשר התאחד אחרי כן עם העוגן), וקיבוץ "טרוביץ"
וגדוד צופים בוגרים. ההכשרות של התנועה התקיימו עד לשנת 1942 - זמן
הגירוש - ואז פורקו...

ה ג י ר ו ש . הטמסלה של "הסדינה הטלואקית" היזה הראשונה סבין
כל האסליטים של אירופה הפאסיסטית, אשר דרשה את
גירוש היהודים. יש הוכחות (ביניהן גם עדותו
של דיטריך וויסיטסבי בפני בית דין צ'כוסלואקית), שהטמסלה הטלואקית
היתה היוזמת בענין הדפורטאציה.

היהדות הטלואקית ובתוכה גם תנועתנו לא היו סוכנים למאורעות של
שנת 1942. בתנועה דובר אמנם הרבה על ההעברה למחתרת, אבל לא ידענו מה
זה בעצם. לא יכולנו לתאר לעצמנו את התפתחות הדברים ובגלל זה סא
אותנו צו הגירוש בלתי-סוכנים. היום יודעים כבר - שארגון סחתרת
(אמצעי הגנה, ודרכי סלחטה עם מסטר פאסיסטי והבולשת שלו), לוסדים רק
בתוך הסלחטה; שזוהי דרך ארוכה של הסתגלות לתנאים החדשים, לשם החדש,
לסביבה החדשה; שדרושה גמישות, אומץ לב, קנטאזיה - ושהטעבר עולה
בקרבנות רבים.

באפריל 1942 בא צו הגירוש. הכל נעשה "בדרך החוק". מטעם הארגון היהודי נשלח כרוז ובו רשימת הדברים שיש לקחתם. היתה זו רשימה ארוכה ובה לא חסרו אפילו וויטאמינים. בכרוז הוזכר שהגוער היהודי והגברים יצטרכו לעבוד, והגוער גאלץ אפילו להתיצב ועבר בדיקה רפואית, איש לא שער עד הרגע האחרון שתבוא דפורטאציה כללית. אופייני הוא לאווירה התמימה, ששררה בקרב היהדות היה הגירוש הראשון של בנינים ובנות: בערב ובלילה לפני הגירוש הביאו לכל בית יהודי שטנו הצטרכו ללכת פתק ובה שם הנער או הנערה והמקום בו עליו להתיצב למחרת היום. הייתי אז בבגסקה ביסטריצה וגדסה לי שלא חסר אף אחד סאלה שהצטרכו להתאסף.

בחדשים הראשונים של הגירוש איבדנו את רוב חברינו. מחוסר הכנה בפשיה, מחוסר אפשרויות, ומחוסר אומץ לב הלכו לפולין.

התנועה אירגנה הסתגרות להונגריה, בה מצב היהודים היה משביע רצון עדיין. עשרות חברינו עברו את הגבול והתיישבו בבודאפשט - בעיר הגדולה הזאת אשר נתנה כל סיבוי אפשרויות לחייהם סתרות. גם הענות הגבוהות בבודאפשט עלו לנו בקרבנות לא מעטים. החברים אשר נתפשו בגבולות, נשלחו ישר למחנה רייכוז ומשם לפולין. תקופת הגירוש הפרוע ארכה כחצי שנה. בתקופה הזאת היתה הסיסמא היחידה: "תציל את חייך". בזמן הזה ביקרו כמעט כל הקשרים.

בתום התקופה הראשונה בה גורשו 60,000 יהודים במסך 6 חדשים, הסתדר בסלוואקיה טקט יחסי. נשארו רק מעטים בערים ובמחנות עבודה. על יחס ליהדות הנשארה הספיע לא מעט המצב הביני-לאומי והתכנסות הקשות הראשונות שהנחיל לגרמנים הצבא האדום.

התהוו שלושה מרכזים של תנועתנו: אחד בהונגריה אשר השתתף באופן פעיל בתקופה טאוחרת יותר בהצלחת יהדות הונגריה; וחברינו עמדו בראש תנועת ההצלה הזאת. השני בצבא הסלוואקי, בפלוגות עבודה ובמחנות עבודה סערעד בונקאי וויהנע. היו עוד קבוצות קטנות בערים, בעיקר בבואטיסלבה ובג'יריבה. חודש הקשר בין החברים ונעשו הכנות לקראת העתיד.

התבררו כמה דברים: א. שיש אפשרות לנצל את האנרכיה הכללית השוררת בסלוואקיה להכנות לקראת הגירוש הבא. ב. שיש להתקשר עם הספלגה הקומוניסטית ולהצטרף למאבקה. ג. שיש לחפש מקומות לריכוז חברי התנועה במקום אחד ובכמה מקומות בזמן של צורך. (חסבנו על בונקאים בהם יוכלו להחזיק מעמד חברים מזוינים).

הקיסונו בכמה מקומות מרכזים לזיוף ניירות וקמעט בכל מקום למדו החברים לעבוד עם שפירוגראף ולצייר חותמות.

רוכז גסק בבואטיסלבה ובמחנות העבודה. (מעניין שבמחנה העבודה בסרד היינו היחידים מתוך אלף תושבים שבידיהם היה נשק כשהגרמנים פרצו לסלוואקיה. גם בונקאי היה ריכוז נשק רציני).

לא הצלחנו בכניית בונקאריים, בטינו בשני מקומות, אבל בשניהם התגלה הדבר לפני גמר העבודה ע"י רועים, ואנו היינו נאלצים לעזוב.

התקשרנו עם הספלגה הקומוניסטית ומצאנו קשר ליחידות הפרטיזנים הראשונות אשר התארגנו בהרי סלוואקיה.

הפגישה בנובמבר 1944 התקיימה בנובמבר 1944 הפגישה
היחידה בה השתתפו נציגים של כל הקבוצות
סיירות סלואקיה.

בפגישה הזאת נשמע דו"ח מפי הרב פרידה, שעמד בראש הקהילות, והוא מסר
על מצב היהדות והסיכויים להנצח. אינני זוכר פרטים מצאונם - יודע אני
רק שהיתה בדבריו נימה אופטימית: אין בסלואקיה אף איש שאינו מסוחר
ואין צורך לפחד מהסלואקים יעשו מה שהו נגד היהודים.

באותה פגישה נשמע גם דו"ח מפי חברה שכרחה מניסו בנדו"ן. היה זה
סיפור מזעזע; היתה זאת אבן שגפלה לתוך המים הטקטים והכתה בליים.
התעוררנו מהתרדמה וראינו ברור מה שעלול לבוא - זמה שבא ...

בסוף אוגוסט 1944 פרץ הסדר והגרמנים פלטו
לסלואקיה כדי לחסלו. היה צורך לפעול במרץ.

כחודש לפני פרוץ הסדר בפגשנו בעיירה סדר כ-15 חברים (חברים ממחנה
עבודה, מבראטיסלבה ואלה שהיו עם נציגות לזוניפים) והחלטנו שאם יפלו
הגרמנים לסלואקיה, ניפגש בפייסטני - עיר מרחץ קטנה סלאה תמיד אנשים
זרים שבה לא געורר התענינות סיוחדת.

החברים מבראטיסלבה עברו בינתיים לבנסקה ביטסרצ'צה לשטח המסוחרר.

היינו בניצרה, כששמענו ברדיו את הודעת הרמטכל הסלואקי כי
צבאות גרמניה עברו את הגבול וכדי לחדש את הסדר והחוק בסלואקיה ולחסל
את הסדר. סיד יצאנו לדרך. חבר אחד יצא לפייסטני והסני למחנה העבודה בסדר.

החבר אשר הגיע בבוקר השכם למחנה, מצא שם תמונה רגילה. השומר
עומד על יד השער ובתוך החצר מסתופפים יהודים. הורגשה מתיחות איומה.
החבר הציג את עצמו כסוטר שבא לתקן מה שהוא, והורשה להכנס. תיכף
התקלו סביבו יהודים אשר כולם הכירוהו, היות ולא מזמן היה תושב
המחנה וברח משמה.

סיד נכנס לחדרם של חברינו ודרש להתכונן לדרך. בינתיים באו
יהודים וגם "היודנאלטסטה", איש קרוב לנו וביקש סניו עצה מה לעשות.
בעוד שעות מספר יגיעו הגרמנים. מפקד המחנה, ג'נרל סלואקי, אשר
התייחס יפה ליהודים שאל אותו מה תכניותיהם.

התאספו אחראים כדי לדרך בצורה המחנה - על גורל אלף יהודים.
חברנו אשר בא לשטח, השתתף באסיפה. נשאלה השאלה: איזה נשק יש במחנה?
אין נשק. על שמונה אקדחים אני יודע. יהודים החבר, וגם על כמות של
דינאמיט. התברר שמחוץ ל-8 אקדחים נמצאו בקושי עוד 2. פנו אל מפקד
המחנה ודרשו סניו רובים. הוא הסכים לתת. נבחרה ועדת-הגנה ובה בתור
יוזם ישב החבר שלנו. היא התקשרה עם יחידת הצבא הסלואקי אשר יסבה
בעיר סדר ואשר עדיין לא החליטה אם תעבור לצד המורדים, או תשאר נאמנה
לגרמנים. תחילה הסכימו לתת נשק גוסף, אך כשהתברר שהגרמנים מתקרבים,
סירבו להושיט עזרה כל שהיא. בקראה עזו פעם אסיפה ובה דרשנו לפתוח
את שערי המחנה.

השערים נפתחו ויהודים, גברים, נשים וסף, התחילו לבוע בכיוון
המחוזות המסוחררים.

בינתיים חזר החבר, אשר נשלח לפייסטני והודיע שלא מצא שם איש
ושהגרמנים נמצאים כבר בטביכה. למחרת היום יצאנו לדרך והצלחנו

להגיע לשטח המשותף. המיצבנו סיד זדרשנו שישלחנו לקרב. נפגשנו עם חברינו מסחנה העבודה נובקי, אשר הקימו יחידה צבאית. הם סיפרו לנו שחברינו שיצטרכו לחכות לנו בפישטני עברו לפני שעות ספורות. חיפשנו אותם, אך לשוא. נפגשנו אתם רק אחרי המלחמה.

התרכזנו בכמה יחידות פרטיזניות. חלק סאתנו לחם ביחידה של סחנה נובקי - היחידה הזאת סבלה אכילות כבדות. גם אנחנו איכדנו כמה סחברינו. הקבוצה הגדולה ביותר התרכזה בנוקובץ - ביחידת הפרטיזנים של הקפיטן הטוביטיץ ביילוב.

שם ירדו אח"כ כמה חברים בגלל סהלה לעיר בנוסקה ביסטריצה. לכאן הגיעה המשלחת הארצי-ישראלית עם חביבה רייק, והחלו לארגן עזרה ליהודים אשר התקבצו סכל קצוות טלוואקיה לעיר הזאת, שהיתה סלאה וגדושה עם מסור גדול בסקוטות לינה ואוכל.

ב-28 לאוקטובר חוטל הסרד וזחלדות הפרטיזנים והצבא נסוגו כנהלה להרים. באותם הימים הותקפה בנטיבות טראגיות קבוצת היהודים ע"י כפר נוקובץ, בה נמצאו גם חברינו וגם חברי המשלחת הארצי-ישראלית. שם בהרב אגון רוט, אשר ריכז את פעולות התנועה בזמן המחמרת; שם נמסרו חביבה, רפי וצבי (יתר חברי המשלחת) אשר אח"כ הוציאו להורג בקרמניצ'קה.

היחידות הפרטיזניות המשיכו בפעולותיהן בהרים, אך סבן הורע. רוב חברינו נשאר עם יחידותיהם עד לבואו של הצבא האדום.

בינתיים הצליחו כמה סחברינו לברוח משטח הסרד בו השתולל הגסטאפו והסמיד אלפים יהודים - ולהגיע שוב לבראטיסלבה. פה נוצר מרכז פעולה חדש. הפעם היו אלה חברים צעירים, אשר הראו עוז בפש וזריזות. בראש וראשונה הקימו מרכז לזיוף ביירות. ביירות מזויפים היו לצורך חיוני. יום-יום הוצאו פקודות חדשות - יום יום היה צורך באיסור חדש. וחברינו פעלו בגמישות.

בבראטיסלבה שהה אז נציג של הצלב האדום הבין-לאומי, סטייה דונאנט וברשותו סכומים לעזרת יהודים. היה פה רק סכסול אחד: סמחון ליהודים זרע עליו גם הגסטאפו ודירתו היתה סמורה היטב. על-יד סלון קרלטון (בו גר דונאנט) נתפש אהרנוצ'יק, חבר התנועה פולנית, זריז כשד, אשר במשך כמה שנים היותו בטלוואקיה התאקלם לגברי. על אומץ לבו וזריזותו רוקסו אגדות. הוא הגיע סיחידתו בהרים כדי לקנות רפואות. לא הטפיק להתקשר עם החברים זהלך ישר לדירתו של דונאנט. שם נתפש, נשלח לפולין ולא חזר עוד.

בבראטיסלבה ארגן הגסטאפו סניף טיוחד - סניף לגילוי יהודים. יום יום היו לבו אכילות. יום יום לא הגיע מי שהוא לראיון בסקום הקבוע ובשעה הקבועה, וידענו...

רוב חברינו נתפשו, אך כולם הצליחו להמלט מצפרי הגסטאפו. הכירו אותנו כבר. כשהביאו חבר סאתנו אטרו לו: "הנך שוסר". תראה פה דרך החלון כרח חברך; פה סהחלון הזה קפץ חברך השני - אבל אתה כבר לא תכרח!"

חברים אלה אשר עברו את הדפורטאציה הראשונה, את תקופת המחמרת בבודאפסט, את סלחמת הפרטיזנים - נתפשו אחרי שלוש שנים מאבק ונשלחו לסחנה ריכוז - לאותו הסקום סמנו יצאו. אך רוחם לא נפלה עליהם. הם לא הפטיקו ללחום וכחלקם נצחו.

הנבי מביא סכתב אשר נשלח מטחנה הריכוז בטרד לפני הטרנספורט.

....ע

כמעט בדיוק אחרי שלוש שנים הגעתי לנקודת סוצא. הנבי יוסב באותו מפעל כאז ואני מחכה לאותו הגורל. הימים אשר בילינו בצוותא, התכניות הפנסטיטיות, הנצחונות והאכזבות כל אלה היו בחלת שלוש השנים ההן. ועכשיו בדסה לי כי הכל זה היה לשוא. אין ערך לכך שאפרט לך את תבוסתי. קסקה ופולדי יתארו לך אזלי את הצירוף הטוונת של סזל וסזל ביש. כשחזרתי הנה מצאתי בכל מקום את עקבותינו... היום אני רואה שהיה זה חשוב לסחוב את זה שלוש שנים. לא רק בגלל זה שהסיכויים שלנו גדלו ב-95%, אבל גם לכן שאלה היו זמנים שעל-אף כל הקושי יכולנו להם.

דסה שחשוב ידענו מה אנן רוצים, מה שאז רק שייערנו זה היום סובן סאלינו... בהסתכלי על האנשים הסובבים אותנו, הנבי רואה שהקדמתי אותם. אנחנו נעבור גם את הסכסול האחרון. אבקשן שתשאר במקומך עוד זמן מה ותהיה סוכן לקבלנו. אם לא נבוא במסך השכועות הקרובים, נפגש אחרי שהכל יבסר ואח"כ נצא ביחד. אם לא נגיע, אני מציע לך שתעבור לצד השני. (לרוסיים).

עד אז סזל רב ולהתראותו-ש.

עקיבא.

בעיירות רומניה

פוצו אנשי-הקן זה בכה וזה בכה. ניספו בקרונות ונחו עם האחרים בקבר המשותף, וסי שניצל הלך לעבודת-הכפיה, והיה סי שהלך ולא נודעו עקבותיו. לכאורה חזרה העיר לחייה. נקבעו שמשות בחלונות הריקים, המדרכות בעיר רוחצו למשעי, והרצפה בחצר המסורה צתיפיפה, רחץ אותה הפרופטור היהודי למתמטיקה. במקום הסוחר היהודי, שלא חזר, צצו בחנויות דמויות מסונות, בלתי-נודעות, אנשים חדשים ומבטם מבלתי כנר עם רוח.

- האפשר לחדש את העבודה בקן?
- הקן הישן לא יחזור עוד.
- בקים קן אחר.

העיר שקטה, רוכלים מסבחים סחורתם, תופרת תמימה מבקשת גרבי משי, כייטים שורצים כשוק. דוחק-תמיד ליד החשטלית, תיגוקות מצווחים ומצעקים ואסמות עוסקות בדברי רכילות בצל שיח שדוף. דרורים נוברים בזבל, בערות קטנות סגסות את צעדי הריקוד החדש על מדרכת הרחוב; צלילי שיר כושי מתוך ניטאים בעשן הטטנאות, שוטרים מהלכים שפי.

באחד הבתים, בחדר סובף, יושבים ארבעה בחורים. החמישי ניצב ליד הדלת בחוץ: מסמר. בלחש שוטפת השיחה.

- סועקה שאינה פוסקת, מכה על ראשי וחודרת עד לשד עצמותי. על אף השקט הנפלא הזה בעיר. כאילו שבוצנו לתוך-תוכה ואין מנוסה מסנה, סן הטרנגדיה שלנו. אני איני שוכח אפילו רגע: במפתיע הטייעונו בקרונות, במפתיע הכריענו הצמא, במפתיע השיגונו כדורי ביה-המסורה ובמפתיע לא השיגונו. ועכשיו במפתיע - הס. השלך הס בעיר... דיבר הלל ובקולו עגמה.

- ניתן לנו מעט נופש ביולוגי, זה הכל, הלל - אמר לו טרפי.
משך אריה בכתפיו: - ודאי, אפשר גם לא לסות, אם רק בלסד את כללי

המסחק.

- האם דפי בכך? לא לסות? למה באנו כיום לחדר זה? לבוסס בצוותא
בזכרונות? זכרונות העבר המזהיר וזכרונות העתיד, אשר פעם קסם לנו
ולפתע סקע, עד סתי אפשר ללעוס וללעוס את יום האתמול ולהסס לקראת
המחר? ...

X

- ובינתיים בפולין פותרים את שאלת היהודים, כך... מזה פותרים
לך את השאלה, בדם, גאזים, ואש, ומזה ספתיעים אותך במהלומת-סוות
סקורית אחרת. הלנקום? איך? מהי נקמה? האם דאי בכך לחיות וכך לסכל
את מזימת החייטול? לנקום נקמת-דם בעיר שליזוה זו? עין תחת עין? במה?
עבשיו? לטכן את כל היישוב היהודי, שנשאר בחיים ויישאר בחיים?
הלל, אל נא תפליג למרחקים. אנו צריכים להחליט ולהמשיך.

- במה?

- בעבודה חינוכית.

- לקראת מה נחנך עתה?

- נחנך יהודי זקוף קומה, המכפס מוצא נכון לצרת ישראל...

X

... החל המרוץ. ארבעה-ארבעה, במבטבח ליד הכירה, ליד המצבה בניית-
הקברות, ליד הנחל. באה בערה ובידה ספר רשמי, אחד מאותם ספרים, שכל
אזרח חייב בקנייתם, ובין עמודי הספר - דפים קטנים, מעוכים. מאמר חשוב,
מאמר-יסוד לדרך בעתיד; היא יוטבת על ספסל ושוקדת על מעוף הסובניזם
באוויר. חלפה מחצית השעה. תלמיד צעיר מסוטס בסביבה, סנסרו תקוע בדפי
עיתון יומי. חולפת שעה, סביעים האחרים, ובינתיים נתגלגלה החמה ונפלה
למים. קרבו הצללים, נגע הספר הרשמי בעיתון הרשמי... לחש. חיפשה
הנערה את המאמר החשוב, עילעלה בספר, הפכה דף אחר דף - המאמר נעלם.
צינה אחזה את המטובים, סכנה היא?

- שטויות. עד שהם מוצאים ועד שהם מתרגמים, עשבים יעלו במצבה זו.

אלא... מה בלסד היוס?

- אני יודעת אותו בעל-פה. שעתים שיננתי על הספסל. מוכבים
אתם? - שאלה סבושת. מייד אורו הפנים והקשבה דרוכה אפפה את כולם.
מסגסרה, נשאלו שאלות, באו דברי-ויכוח שקטים.

למצבה השכנה נצטר צל.

התחיל אריה ללסד לפתע פרק בתולדות בית-הקברות. אריה ידען הוא
ובקיי: "בית-קברות זה עומד על תלו ששבת... קלגסי האויב עבור עליו..."

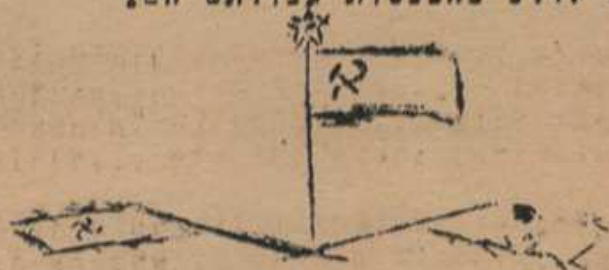
המטובים לא העוו פניהם. כך צריך להיות. עתירה של תבועה תלוי
לפעמים בידיעת תולדות בית-קברות אחד. הלך אריה ראשון הביתה ומסך
אחריו את הצלש. מאותו יום נוסף בתקציב הסחחרת טעיף חדש: 500 ליי -
שכרו החודשי של הנלש.

(מתוך תיל על הדנייסטר שנכתב בידי
אמה לוויין
על יסוד תיאורים של עדי-ראיה - ביניהם
חברי קיבוצנו).

Handwritten signature

ראשית שנת 1944 כשנסזרה אירופה הורגשו הסיכונים הראשונים של תבוסת צבאות הנאצים, התירו הרוסנים - בהסכמתם הפטיבית של הגרמנים - את יציאתם של ספר זקנות עם פליטים יהודים לארץ ישראל. כהתחלה ביתה רשות היציאה לפליטים ספולין, צ.ס.ר. והונגריה, אך אח"כ הורחבה גם על הנוער היהודי סרוסניה. העליות אורגנו על-ידי ברית תנועות הנוער הציוניות ומוסנו על-ידי הב' וינס. הסקוסות בטפיות היו סצוסצסים, אך תנועות הנוער קראו לכל חבריהן הנמצאים במחנות העבודה. ורבים באו גם בלי כל קריאה. בצורה זו נתאסף כעבור זמן קצר בכוקארטס סספר רב של גוער הסתה לעליה. היינו לרוב עורקים ססחנות העבודה. על כן היה צורך לוצג לסיכון לכלכלה ובסיוח לביותות סזויפים. למרות תנאי הסחרת נשאה הנהגת התנועה בכבוד בתפקידים אלה. חודשים רבים גרו חברינו בריכוזים קשנים, בהתחלה היתה איזו שהיא פעילות תנועתית; אח"כ גם זה לא והניוון החל לתת את אותותיו. בחודשים יוני-יולי כשנבר זרם הפליטים סהונגריה על-ידי הברחה (הורגסה התעוררות שהתבטאה בעזרה לחכרים הסביעים שהקילה עליהם להסתבל לתנאי הסחרת). רק בתקופה סאחרת יותר - עם כואו של הצבא האדום - הצלחנו לרכז בעין סגיפי הכשרה בהם הקיימו החברים לרוב סתכנסות עבודתם הם.

צבי ב.

ה סי ח ר ו ר . לרפכוליקה הצ'כוסלואקית צורה של נקביקיה. היא ארוכה ומסתרעת סמזרח לסערב; ולכן ההבדל בין שיחרור המזרח והסערב היה גודל. שסחי המזרח הסתחררו כבר בינואר 1945 - ושסחי הסערב רק באפריל.

למזרח חזרו היהודים הראשונים, חזרו סההרים - סססחי הונגריה; באו בתור חיילי הצבא האדום. הבאים, קרועים ובלזיים, סחוסרי בית; סחוסרי חברא. קבלת הסנים שנערכה להם לא היתה נלהבת ביותר, ורבים אסר חיכו לחופש, לעקירת האבטי-ססיות, לאפסרויות עזוסות בכל השסחים בסכיל היהודים, התאכזבו קשה. רק סתי-סספר חזרו לכפרים ולעיירות הקטנות. רובם הסכריע התישב בערים הגדולות.

ובסלואקיה המזרחית, בערים הגדולות, החל הנוער היהודי לחפש דרכים לחיים ססותפים. עם הצבא האדום באו חברינו לקושיצה ולפרשוב. כל חבר ריכו סביבו גוער - על דעת עצמו - בלי כל הוראה, בלי קשר עם התנועה. בסערב סלואקיה היתה ההתפתחות אסית יותר.

ובספטמבר 1945 נפגשו במלה-לוגינה - בפעם הראשונה אחרץ הסלחמה - שופרים סמזרח וססערב; 70 בסספר, בפעם הראשונה התיסבנו סביב לפדורה והתחלנו לדון בדרכנו...

עקיבא.

תוך סופת העמים, מתוך עלות הסות שירדה על האנושות זערתה את כל
 מושגי מוסר-האנוש... מתוך צלעות זאת קמנו...
 ישרנו את קומתנו במסגרת מנוסות, אך לא שרופים, כשכל גשרי
 החיים - פרי עמל דורות נתערערו ברגעים מספר...

כי שני עולמות למהפכן היהודי. האחד, העולם של אתמול שהוא כפר בו...
 העזרה... הסביבה, ההורים, מסורת הדורות... ולעומת עולם זה קם מתוך
 המהפכה, מתוך "האש-המטהרת" העולם השני... העולם שהחלוץ, המהפכן יצרו
 בעמל-כפיו, ובלהט הזונו... הלא זהו היסוד הארצי-ישראלי פרי העולם השני.

עבורנו, חרב העולם הראשון פתאום! טרם שהספקנו עוד לכפור בו, טרם
 שהספקנו לגדל בקרבנו את גרעיני המהפכה היהודית, את סניעי היצירה
 הגדולה. וחורבן זה לא היה יותר "אש-מטהרת... עולמנו הראשון נחרב ויחד
 עמו נחרבה אהבה גדולה, להורים, לסביבה... אהבה ילדותית, אהבת-תינוק
 שטרם גמל...

בגרנו ברגע המסוכן ביותר כשזועות, ואינסטינקטים ואנדאליזם
 דורטים את כל מה שבעלה... כשמגפי הקלגט בהפכו למוסר-חיים... למדנו
 לפקוח עינים ברגע שנחלי היאוש גרפו את מאווי הפרולטריון, את התמיסה
 המהפכנית הגדולה. ובלב הסחוט נסאר הסמסון לבד, חוסר תכלית-חיים, כפיצה
 במוסר-השכל...

- אך לא לך כרת, על-כן אני יודע, אתה ושוב אתה תצו עוד, יהי אורו-
 תמצית היסטורית למצבנו הנפשי, תשובה לשאלה הגדולה-
 "אם סקורות חייכם נראו, הרפס עולם אז כיצד קצאתם במצב חדש? בדוקא את
 הנתיב הקשה ביותר, את הדרך לקומונה היהודית..."

כי אי אפשר היה לכרות סלבנו את היצירה הגדולה - את יצירת-החיים. כי
 לא רצינו להפוך את העבר למזון רוחני ובפשי טעליו ניסון לאורך ימים.
 לא לשקוח רצינו כי - נדרתי בדר לזכור את הכל, לזכור את הכל וכלום לא
 לשכוח - (נדר א. שלונסקי) ואולם לא נשארנו בדר, עזובים לנפשנו ומחפשי-
 דרך... כי לא בנשרנו לבד חרמו ציפורני הפשיזם את סימני ההסדר, הפשיזם
 ירד על העולם כולו... ובנו, פגע רק פגיעה סלחה מתוך היותנו חסר-סולדת...

נוכח החיה הואנדלית, ניתן לנו לראות ודוקא כמות מלחמת הפולם
 השנייה כחלשים, וכדלים את המציאות השנייה שקמה לבער את הרע - נתן לנו
 לראות את הטוציאליזם בהתגשמותו... ושנסה הסטודיית זו נתנה דוקא לנו
 לילידי הטערה להיות בין שבטי המהפכה היהודית. והוא רק הוא בלבד,
 החזיר לנו את קומתנו, וסלל את מסלול היינו... והעובדה שבחרנו בדרך זו,
 ולא ברתענו מפני החתירה לארץ דרך כל הפרצות, ובכל האמצעים, סימן הוא
 שאת חש-החיים הבריא לא אבדנו... סימן הוא כי נוצרנו להיות בזשאים
 ריאליים לצד הזמן, לטוציאליזם...

כרנו את מלחמת העולם השנייה בגולת רוסביה. אחדים מאיתנו חיו את גירוש הנאצים, לטרנסניסטריה ולעבר נהר בוג. שרידי קנים תנועתיים גדולים, שרידי משפחות, נהרו המוני הנוער היהודי (מסחנות הסות, מסחנות עבודת-הכפיה) לריכוזי הנוער הציוני, לקני וסניפי התנועה החלוצית כדי לעלות ארצה. 1944! - אחדים מאיתנו נפגשנו בסניף-ההכשרה של תנועתנו בבורקסט...

שה לקבוע איפה ומתי נוסד קבוצנו. - עוד לפני המלחמה בשכנת צופים נפגשנו בסושבות, וחלטנו על העתיד...

ובערב הסערה הגדולה נפרדנו בהרגשה, שפגישה זו אחרונה היא. אך הבטחנו איש לרעהו שנפגש כשוך הסערה...

יום הפגישה הגיע, מהמחנה הגדול נשארנו קומץ אנשים... בודדים... סתי-סספר התכנסנו ב"סלה-רודינה" היה זה ב- 7,9,1945...

מהחלטות מלה-לודינה

א. המועצה קובעת כי התנועה - ושכנת הבוגרים בתוכה - הגיעה לשלב התפתחות שהמסכו הטבעי הוא יצירת מסגרת קיבוצית.

ב. על פעולת הקבוץ תהיה אחראית המזכירות.

ג. למסגרת הנ"ל ישתייכו חברי קבוץ "סרדניס". צופים בוגרים של התנועה סלפני המלחמה וחברים חדשים שיתאימו לדרישות המסגרת.

ד. לאור סצנו של הנוער היהודי בסלובקיה, רצוננו לשלב למפעל התנועה גם אותן השכבות שעמדו עד עתה סחוץ לעבודת הגשמה ציונית ולארגן בשבילן פלוגות הכשרה.

ה. חברים הסתייכים לשכנת הבוגרים חייבים לעלות על דרך ההגשמה בתור חברי פלוגות או פעילי התנועה.

ו. התנועה תיבש סיד להקמת פלוגת הכשרה ראשונה בברטיסלבה. נשתדל שתפתח לפלוגה שוטריית ונרחיב אותה.

במועצה זו הוחלט להקים פלוגת הכשרה, לאסוף את שארית בוגרי התנועה ולהצטרף לקבוץ "אחד במאי", שנוסד בימים אלה בבורקסט. - כברטיסלבה נוסדה הפלוגה הראשונה, אך סביב לגרעין קטן זה התוספו אנשים צעירים שחזרו באותם הימים מהסחנות... ע"י פלוגה זו קטן עוד פלוגות נוספות בו-קוטרינו, קושיצה, וקרלובה-וארי, ובאחד הימים, בעת פגישת פלוגות ההכשרה, הוחלט להקים קבוץ עצמאי בשם "לוחטי-המחותר".

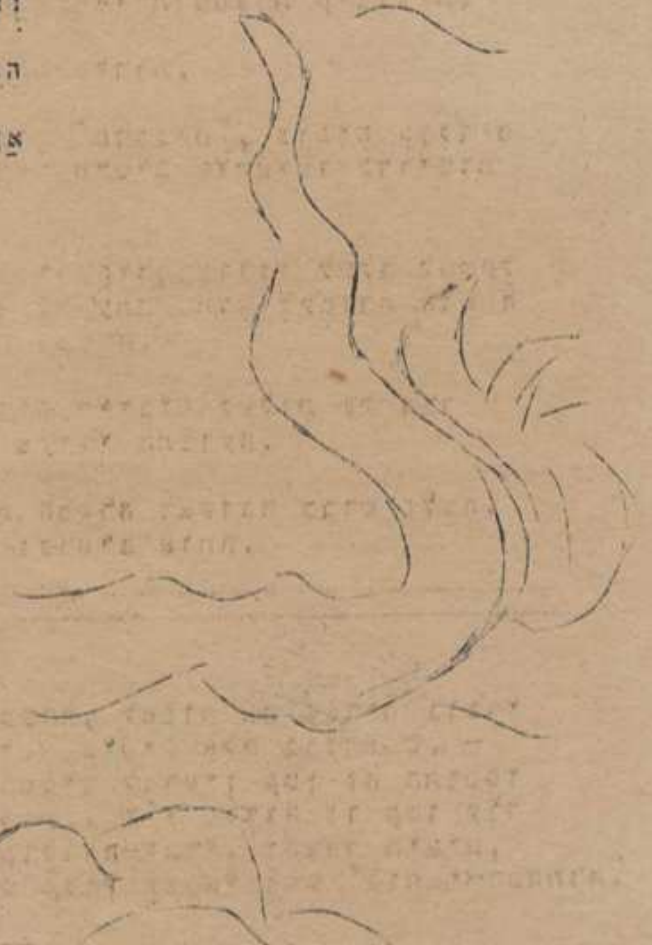
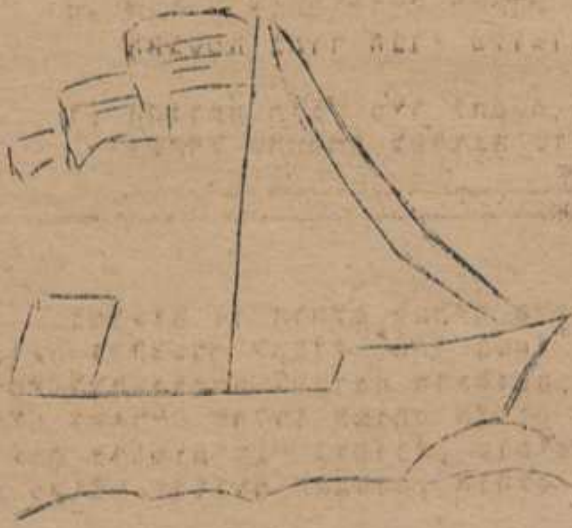
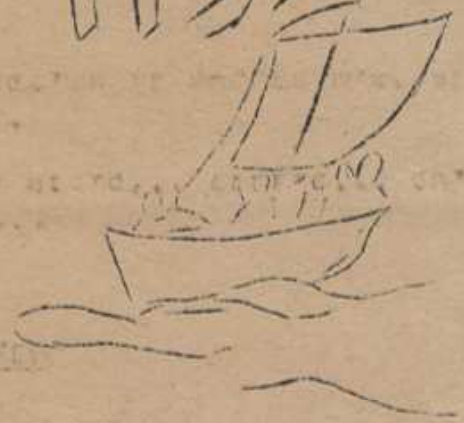
הרעיתי זמר לארסנה, אלבידון
 הרעיתי זמר לפצועה ולא-נכנעתו
 הסתחוי לה, לקפת הצקאון
 הסתחוי למזקפה ולנוגהתו

את נאנחנו סתי אמות. בין כל חופים
 יהיה סטק לנו. חרבר הנה נטלפת.
 סטק נוטן הוא. סין סחר של חליפין
 בין האסה הנרדפה והרודפת.

הנה כי כן: את הסכאוב לנו תתני,
 זאנו לה - את החרפה הלא-נטפחת.
 הנה כי כן: את הפצעים בנו תסני,
 אך רקבונם יהיה סלנו ונא לקחת.

(הארסנה סחוץ לחק
 לנו אלטרטון).

שול ה

העליה הטורקית

הו תנאים בספינות העליה היו לרוב דומים. ספינות טורקיות קטנות נפח (50 - 60 טון), הנושאות על סיפונן 500 - 600 עולים (על הפציהם המוגבלים) בצפיפות רבה ובתנאי איורור ומזון גרועים. אך היות והנטיעה מקובצת עד קושה היתה קצרה (בין 70 ל-90 שעות) לא נגרם סבל רב לעולים. הימים הספורים אשר בהם עגנו הספינות בנוספור, וימי הנטיעה ברכבת דרך יבשת אסיה הקטנה, יצרו אווירה של רעות. היו גם עליות שדרכן היתה הרפתקנית יותר. עולי ספינת "בולבול" הועלו על חוף טורקי בסקום בלתי מיושב ורק אחרי מסע של מספר ימים הגיעו למחוז חפצם. טראגי היה גורלם של עולי "מבקורה", אשר טובעה על-ידי הגרמנים במימי הים השחור ורק מעטים ניצלו. אחרי פרשת אותה הספינה מעטים היו מוכנים לעליה; גוסף על כך כגיסת הצבא האדום נתנה יטוד לתקות בקטר לשיקומה של יהדות רומניה. שני גורמים אלה: הפחד מטכנות ביים בו טורצים עדיין כלי שיט גרמנים, והתקווה לשיקום היהדות על חרבות העבר גרמו לכך שבעליות הבאות יצאו רק אנשי תנועות הנוער בעלי הכרה ציונית עמוקה.

לאותו טוג של עליות שייכת גם העליה "הבולגרית", אשר יצאה מרומניה ברכבת דרך בולגריה וטורקיה עד חיפה, ואשר הושהתה זמן רב בבולגריה. באותה עליה השתתף מספר ניכר של חברי קיבוצנו.

צבי ב.

בנת יבי העליה

תום מלחמת העולם השנייה, כשהתנועה הציונית ותנועות נוער חלוציות החלו לנהל להתארגן בצ'כוסלובקיה, התחיל ההסגר על חופי הארץ לתת את אותותיו גם בחיצי יום-יום של התנועות. כל ההתעוררות הציונית שהיתה אחרי המלחמה עלולה היתה להתבזבז מחוסר פתרון מסשי. הדרך היחידה היתה ה-"בריחה" שהתחילה להתארגן. אבל יהודי צ'כוסלובקיה עכסיו חזרו להיות אזרחים שווי זכויות, סלדו מאותה הדרך. הם לא רצו להשליך את תעודות האזרחות שלהם ולהצטרף לאותו הסוג הנווד אל חופי הים התיכון. הנוער רצה להספיק עוד כמה שנים לימוד, עוד כחינת בגרות לפחות, והמבוגרים רצו להתבסס במקצת כדי לא לצאת בידיים ריקות. אף התנועה הציונית הלכה כדרכים האלה דברחוב היהודי היתה הרגשה שהישוב היהודי יתבסס מחדש וישתרש בחיצי הכלכלה. התנועה ראתה טכנה בהלכי רוח אלה. ידענו שיכול להיזוצר טצב, בו עלית היהודים מאיזור זה

היה קשה או אפילו בלתי אפשרית. וידענו שאי אפשר להקים תנועה בלי עליה, בלי דוגמה מחנכת של הגשמה עצמית. ולכן באחת המועצות של תנועתנו הוחלט שגם על יהדות צ'כוסלובקיה ובראש וראשונה על תנועתנו להצטרף לזרם המפעילים. לקבוץ "לוחמי הסחרת" שהיווה אז את הטיכנה הנוגרת של תנועתנו נודע תפקיד להבקיע את הדרך. וכך ניתרנו על הטיכווי של כמה שנים שקטות עם האפשרות ללמוד מקצוע, ותעודות: האזרחות שלנו שעדיין היו טריות לגמרי ירדו למחתרת. ואנחנו טצוידים בכל מיני תעודות יצאנו בידיעה ברורה שמחכים לנו עוד חדשים רבים של חיצי מחנות, של נידודים ללא כל בטחון איך וסתי גביע למסרתנו. החלסת התנועה לא נפגשה עם אהדה רבה בצ'כוסלובקיה. היו כאלה שאסרו: מה לנו ולאותם הסוגי הפליליים, והיו אחרים שסעבו שדבר זה יכול להזיק לנו בעיגי השלטונות. אבל הסיבה האסמית היתה שלא רצו בברירה הזאת הקוראת לקום ולעלות.

יתר תנועות נוער הצטרכו ללכת בעקבותינו כי לא יכלו לעמוד נגד הלחץ בשורותיהם אחרי שהסוטר הצעיר הראה דרך לעליה. אבל העובדה בעינה עומדת סקבוצת עליה של תנועתנו היתה הקבוצה הסאורגנת הראשונה של יהודי צ'סטר אשר עזבה את המדינה כדי לעלות ארצה באופן בלתי לגעלי. בעקבותיה פרץ זרם סגסוג כחיסול ההישג היהודי בצ'סטר.

בעקבות הקבוצות

היה זה בסוף 1946. מאירופה עדין לא הגלידו פצעי המלחמה. רבבות אנשים היו בדרכים הביתה. ואז יצאה גם קבוצתנו הראשונה שסנתה כ-20 חברי. הכריחה אז עוד היתה באבה ועלינו היה לבנות דרך חדשה. יצאנו סבראטיסלבה לכודאפסט ובזידינו תעודות של יהודים יוונים החוזרים מסחנות ההסגר אל ארצם. עלינו היה כטובן לדבר "יווניות" וכך קרה שהתפתחו שיחות כאלה: "לכה דווי לקראת כלה", והתשובה לא איחרה לבוא: "פני שבת נקבלה", ואף שמענו איך שאסרו עובדי הרכבת ששמעו את ה-"יווניות" שלנו: "מעניין כמה אחרת שפתם. כנראה יש כיוון הרבה דיאלקטים". - אבל עברנו את הגבול הראשון שלנו בהצלחה וכאשר היינו כבר מעבר לרוביקון, הרגשנו מן בטחון שגם בצליח להגיע. כבודלפסט הצלחנו להימלט ברגע האחרון לפני הבא-כוח של הצירות היווניות שבא לקבל את פנינו ואחרי שעות מספר בבית-התנועה כבודלפסט המסכנו את דרכנו דרוטה לגבולות יוגוסלביה. בעיר הגבול היוגוסלאבית, קיבלו אותנו אנשי הקדלה וכסובן לא עלה בידנו לשכנע אותם שאנחנו יוונים, למרות זאת קיבלו אותנו לפה אחד. גם יחס השלטונות היה לסופת ובסוף-רוח עברנו ברכבת מיוחדת את יוגו-סלביה לאורכה עד שהגענו לזאגרב. שמה הכניסו אותנו למחנה הסגר. מן מחנה מעבר כזה לכל מיני ריפא-טריאגטיים. מאחורי גדי תיל ראינו אנשי ס.ט. וכל הסביבה לגסרז לא היתה מעודדת. פה היינו צריכים להירשם ולאמר שאנחנו ילידי ארץ ישראל ונתקענו באירופה בפרוץ המלחמה. סיפור זה היה בראה גם בעינינו נועד מדי ובחרדה רבה ביגשנו לשולחן, על ידו ישבו כמה קצינים יוגוסלאביים ורשמו. צמדי על יד השלחן "ותירגמתי" מעברית לשפה טובנת לרושמיים את כל הפרטים.

כשעברה כל השורה ואיש לא טעה וכולם אסרו בסדר שנולדו בפתח תקוה או בכפר סבא, ניגש אלי אחד הקצינים ואמר: "אם תבואו לטריאסט תתפזרו בל יתפסו אתכם האנגלים, וכשתצליחו לבוא לפאלטינה, תדעו שיש לנו מלחמה משותפת נגד האימפריאליסטים". - בעוד שעה קלה כבר דהרנו ברכבת לטריאסט. כשהתקרבו לטריאסט ורבים טאתנו ראו בפעם הראשונה את הים, התערבנו כל הסידורים וכל הקבוצות שחילקנו ובהתפעלות רבה התקבצו סביב החלונות, נשמעו קריאות התפעלות בטלוגאקית ובהונגאריית, ובסרס הספקנו להיות עצבניים, הגיעה הרכבת לטריאסט, עברנו את המסמר בתחנת הרכבת והלכנו למרכז "הבריחה". שמה קיבלו אותנו עם תפוזים, סתנת יהודי איטאלקי לכל המפעילים הסגיעים לטריאסט. אחרי טריאסט היה עלינו - לעבור עוד גבול בין השטח הבינלאומי של ט. לבין איטאליה. וכאן אירעה לנו הפורענות הראשונה. בטריאסט צירפו אלינו עוד שני יהודים שלא היו להם כל ניירות, בתקוה שהבדיקה לא תהיה קפדנית והם יעברו יחד אתנו את הגבול. והיה שחשק לשוטר איטאלקי צעיר דוקא לספור אותנו בדיוק. והתברר שבדלנו עם שניים ומיד הודיע לקצין בתחנה שיש עם שניים יותר. סכוכה גדולה השתררה בינינו ואף הסוטר נראה בנך כאילו לא רצה בכל אותם הוברים שיחזילו עכשו. הקצין כבר התקרב אל הקרון ואז חבר אחד עשה גסיון גואש. הוא הוציא קופסת סיגאריזת ואמר: "הנה יש עוד שניים". והסוטר הצעיר חייך, הוציא את ראשו מהחלון וצעק לעבר הקצין המתקרב: "זה בסדר, יש כבר עוד שניים". וכך הגענו לאיטליה לחוף הים בזכות רצוננו העז ובזכות שתי סיגאריזת צ'סטרפילד. - עברנו את ויאה אונזיאונה במילאנו, בית גתיבות של טאות גתיבות סחתרת, קלטה גם אותנו בחצרה הסרובעת הגדולה, מלאת אנשים. היו כאן סוחר זיהב, חלוצים ויתומי ישראל, בעירוביביה. ואנחנו כינסנו את העדה שלנו ואיזו מין פחד נפל עלינו מן נאבד אנשים בהסון רב זה על פרשת דרכים. פה

לא לפים ושם בסוסד שהוקם פעם בשביל
הנוער הפאסיסי, על פיסנת הר,
מצאנו סוסד נוער שקבוצות רבות
סכל מיני ארצות התכוונו לעליה...

בפרדנו מחברינו הצעירים והסכנו
את דרכנו לג'נובה. בנית ספואר,
לא רחוק מספת היים, התחלנו. זפה
התחילה תקופה ארוכה של ציפיה
לעליה. הקבוצה הצעירה יותר נסעה

שפואל.

על סיפון "כתריאל זפה"

... ביום ששי להפלגתנו, פרץ סרד באניה. נודע שעלינו לקבל את
מעפילי האניה שיצאה אחרינו, כי הסנוע שלה התקלקל והיא עוסדת משותקת באסצע
היים. הסגב באניה שלנו היה אז כבר חסור סאר. לא היה כמעט מה לאכול,
ומי שתיה גיתנו בצמצום. האנשים החלו למחות בגר קבלת המעפילים
החדשים. היו וויכוחים סוערים שהגיעו עד לקסטות. בשפך עכשיו כל הרובץ
שהצטבר בספן הנטיעה. האחראי על האניה הצטרף להסביר בנאום ארוך ומליגע
את כל המגיעים בעד קבלת המעפילים מהאניה השניה. גם הקברניט האיטלקי
"הרביץ" נאום קצר לסוכת הענין. בקושי גרגעו הרוחות והתחלנו לחפש את
האניה השניה. למחרת היום נילה אותנו אווירון אנגלי, שליווה אותנו עד
לבסל חיפה.

כחיפה היינו יותר מסבוע ימים. על האניה הופקדה שמירה. כל האניה
היתה סוקפת בחוס תיל וסירת מסורה לא זזה סמכה. אנשי הסוכנות עודדו
אותנו באטרם: "בקרוב" גרו אל החוף. היתה שמירה גם מצדנו. היה עלינו
לספור על אניה אנגלית ססוימת שעגנה לא רחוק. התחלפנו כל שעה והצטרכונו
לספור על כל תנועה חשודה סביב אניה זו. ערב אחד בא תורני לשמירה מ-12
עד 1. פתאום ראיתי שהאניה מתחילה לנוע. סטרתי את זאת תיכף לאחראי.
כל הספקרה שלנו יצאה החוצה; גם האנשים התעוררו. כולנו הסתכלנו בכיוון
האניה. היתה בנו הרגשה לא ברורה שעכשיו עוסד להתרחש מה שהוא. במתיחות
איומה הסתכלנו באניה המתקרבת אלינו לאטה. כותרנו באניות מ-4 צדדים.
האניה שלנו בלטה כ-3 סטר ספני הסיים, האניות סכוותרנו על ידם בלטה כ-15 -
20 סטר מעל פני הסיים.

הוחלט לרדת למטה ולא להכנע. ירדנו והורדנו את הטלם. האנגלים
הזמינו אותנו להיות "ילדים טובים" ולעבור לאניה שלהם. היו כמה סועד
המעפילים ש"איחרו" לרדת אתנו ועברו תיכף לאניה האנגלית "אספיר הייורד".
אנחנו לעומת זאת התחלנו בקריאות כוז: "אינגליש גססאפו", "אינגליש ס.ס.ס."
האנגלים כנראה לא רצו להחזיר אותנו והתחילו להתיז עלינו טילוני מים
וכשראו שגם זה לא עוזר, הוכיחו כי יורעים הם להיות עוד יותר מעשיים
וכיבדו אותנו בסנה הגונה של פצצות סומיעות. האנשים התחילו להתרוצץ
כסטורפים, אחד סיפס על השבי והשתדל להגיע למעלה, בלי כל התחשבות. למטה
היה סחבק נורא, אי אפשר היה לנשום. הגז שרף את העינים, שרף את העור.
היתה לאנשים סטרה אחת לעלות למעלה. למעלה גהנו "הסבצחים" מהסחזה,
וסטראה הסנוצחים: בגדים קרועים, סלזכלכים וסככה עבה של פיח על הפנים;
האנגלים קיבלו אותנו עם אקדה או עם אלה ביד זבכדי לשסודר על סטורתם
ה"ב"טלסבית" הציעו ביד השניה סיגריות, בעיקר לבחורות. את האניה האירו
בזרקאור מהאניה שלהם. הביאו את האנשים אל האניותם הם. לאנשים כבר לא
היה כוח להתנגד, הלכו בשקט עיפים עד לאפיסת כוחות.

הועברנו אל "אספיר הייורד" לאחר בדיקה יטודית וכונסנו בשני
אולמות לפי 300 איש ככל אולם. למחרת בשעה 4.00 בבוקר שמענו פתאום
התפוצצות אדירה. כל האניה נרעדה. ההסמל כבה והאנשים נפלו מהסטות.

קמה בהלה גדולה. הסופרים שהופקדו עלינו כרחו מן האולם. כל האנשים עלו על הספון. השבנו שהאביה טובעת. אך לא עבר הרבה זמן והחשמל תוקן. הדפו אותנו בגסות בחזרה אל האולמות.

במהרה התברר שאנשי ההגנה הבנינו אל תוך האביה חוסר בפיץ (למרות הבדיקה הקפדנית שבעשתה ע"י האנגלים) ופצצו את המבוע כדי להשתות את הפלגתנו לקפריסין. הרוחות סערו והיו כאלה שרצו לגלות לאנגלים את אנשי ההגנה ורק בקושי חדלו מזה.

הסתובבנו כ-10 ימים בים עד שתקנו את המבוע. התחלנו בשביתת רעב כמחאה על גזירת הגרוש לקפריסין. אך גם זה לא עזר וכעבור 10 ימים הונאנו לקפריסין...

אברי.

ההבראה הבלגית

בסתיו 1946, כשכבר היה ידוע על מחנות הגידוש בקפריסין, אחרי ששבנו קיץ שהיו מין סיכום של עבודת התנועה, התכוננו לשלוח קבוצת עליה. שלושת הפלוגות ומסלולת הכשרות זוהר, התארגנה קבוצה של מאה איש שאליה צורפו עוד בודדים, וס"ה היו 120. בפראג ביזרנו בפעם האחרונה האם לצאת לדרך ושעות ספורות אחרי זה כבר ישבנו ברכבת מיוחדת ונסענו מערבה דרך גרמניה אל הים.

בסיעה זו היתה טובה תכלית שינוי סדרה של אותה קבוצה ראשונה. הפעם הכל היה מאורגן להפליא. עברנו את הדרך בטהירות. ספאריז לבדיסל שלב אחרון של נסיעתנו נסענו אפילו ברכבת מהירה במחלקה ראשונה. בבלגיה הביאו אותנו לאנג'יאן; אחת סערי השדה לא רחוק סבריסל. במסוד לשעבר, עם אולמות בגדולים וגן, שהוא פעם שטח מחסה לכתריסר בזירים, בכנסנו כמה מאות אנשים. חשבנו שנהיה פה כמה ימים ולא התאוננו על השיכון. התחילו לארגן אותנו לפי מחלקות, קבלנו הוראות לדרך. הטסמעת היתה כמעט צבאית, עם ספקד בבוקר. זה הכל הלך כמה כמה שבועות. אחרי שזה ראינו שהסיכויים פחתו, המתח ירד. בשאריו חיי מחנות בצפיפות, בחוסר טעשה. היינו כ-50 איש בחדר, בטיטות עם קוסה. אחרי זמן מה נסאס גם ללסוד עברית או לשטוע הרצאה. לצאת היה אסור. אז התחילה התקופה של בדיחות, היו פלוגות של תנועות אחרות שמסגרתן התפרקה. האנשים התחילו לברוח העירה, וניסו להסתדר שמה. התחילו שמועות שעסקני הנריחה מחזיקים אותנו כדי להתעשר מכספי הכלכלה שלנו. הביע החורף. גשם ובוץ. אי אפשר לצאת מן החדר. האוכל גרוע, מסבך. ידענו, אם לא נדע להתקומם נגד השגרה האוכלת את תושבי המחנה, לא נוכל לסמוך על פלוגתנו. דמי יודע האם נצא כמכאן כבוף מאורגן. התחלנו עם ספעל סלאכה לצעצועים. ההתחלות היו צנועות. כמה אולרים, ועץ וקצת צבע. אך לאט לאט שיכללנו את האמצעים והתחלנו לסכור את תוצרתנו. במשותף עם תנועתנו בבלגיה עשינו תערוכת תוצרתנו והגרלה שאף הכניסה לנו כסף ואפשרה לנו לבקר באנטוורפן בגן החיות ובסקוסות אחרים. התכניתיות שהיתה בחיינו נתנה לנו גם את הכוח להתחיל טחדש בליסודים. התחילו טוב תוגים לעברית ולהשתלמות, וכך עברנו את החורף. בסוף היו טוב סימני עליה. שלוחים התחילו לבקר תכופות. טוב היו ספקדים וחלוקה למחלקות, וכולם אסרו שהפעם זה רציני. ובאמת, ביום אחד ישבנו טוב ברכבת, וזרכנו דרוסה. עזבנו את בלגיה, בה ישבנו 8 חודשים, אכלנו בשר כבשים וגבינה מלוחה. ואיש לא ידע מדוע. אך כזאת היא האסטרטגיה של מבצעים גדולים; ולפעמים צריך לשבת על מסמרת עזובה.

אנית ההגנה, תאודור הרצל

בדרום צרפת עלינו מהרכבת לסכוניות עגק שהביאונו לחורשה בין הרים, הרחק מכל ישוב, ושמה על מדרון התחיל להתרכז סחנה עצום של כמה אלפים איש. רק בית בודד אחד היה שם, וזה הרגיענו מאד, כי ידענו שאין זה מקום לישיבה מסוימת. ובאמת בלילה התחיל מחזה שלא נשכח אותו במהרה: מאות קאפיונים כבדים פילסו להם את דרכם בסבילים, לאט לאט התחילה להתארבן שיירה ארוכה וגם אנחנו עלינו על אחת הסכוניות ולפנות בוקר זוננו. זרז כפרים של דרום צרפת, שטרם התעוררו משנתם נסענו לאחד הנמלים הקטנים בדרומה של צרפת. פה ראינו את אניתנו לראשונה. לא היה לנו ברור איך אותו הסון רב ימצא לו מקום בבטנה, שנראה לנו קטן למדי. אך כשקיבלנו כל אחד פתק כחול עם מספר, שהוא שימש לנו גם "סרטיפיקאט" וגם כרטיס אניה, וכשירדנו למעיה, הבנו, איצטבאות בגובה של 60 ס"מ אהנע שורות זו על זו סילאו את החלל וכל אחד לפי מספרו, מצא את החצי מטר שהוקצב עבורו. נשכבנו כדי לנוח קצת אחרי התרגשויות היממה ולא היה לנו ברור איך נוכל לצאת מכאן ולנוח בצפיפות האיומה הזאת. אבל בסוף, הסתדרו הדברים יותר טוב כפי שחשבנו. התברר שאדם לא צריך יותר מדי מקום. - השמש ירדה ולא הרגשנו אפילו שעברו כבר 24 שעות מאז שהגענו למקום הריכוז. האניה יצאה מהנמל. היא מיד נשכבה 20 מעלות ימינה וזה היה המצב האהוב עליה, כי חוץ מכמה פעמים שהיא הפכה לכמה שעות לצדה הסטאלי, היא נשארה במצב זה כל הזמן. ואני למדתי להבחין בדיוק מה המצב, אפילו בפנים האניה, אם כל שכני התגלגלו עלי: היה זה סימן טובה שהכל בסדר ו"תאודור הרצל" שלנו נמצא במצבו הרגיל. 13 ימים היינו בלב הים. היו גם ימים שקטים שמאות גומעים הצטופפו על הסיפון וראינו קצת מטשחק הגלים מהרוח הקרירה, ובערב עלתה שיירה ואף רקדנו עד כמה שאפר לרקוד בצפיפות כזאת. כך עברו השבועיים ומתיחות התפסטה בין האנשים: אולי אנחנו בכל זאת בצליח. היתה זאת אשליה, כי אניתנו היתה גדולה וכבדה, חתיכה כזאת אי אפשר להעלים מעיני הציוהאפירונים שהתחילו לסוס מעלינו. הלילה האחרון עמדנו כולנו על הסיפון. במזרח נראו אורות. היו אלה אורותיה של תל-אביב. שקט ומתיחות על הסיפון. הסכוניות עברו בכוח מלא, נסענו ישר אל עבר האורות. ראינו אורות של אוטומובילים עוברים ברחובות, כמה קילומטרים מבדילים בינינו לבין החופט. לפתע אור חזק העיר את הסיפון, סולנו אניה מסחית. היא מתקרבת עד לכמה מטרים, רחש של אכזבה עבר בהסון. ועתה טוב שקט. מהאניה הבריטית פונים אלינו ברסקול ודורשים מאתנו לעזוב את סימיה הסריסוריאליים של פאלסטטנה. אנו מתחילים לשיר את "התקוה" ואתנו הסון של אלפים על הסיפון. על האניה הבריטית גוטרים את ההכנות לפעולה. אנחנו רואים קבוצת קומאנדו מתכוננת, מלבישה כובעי פלדה, עם אלגת ביד; ומכינים צינורות וכבר גיתז זרם סים עלינו. כתשובה עפים בקבוקים, קוגזרבים ועוד דברים שונים לעבר אניה המסחית, הפתעה, כורחשם ומחפשים מחסה בפני מתנות בלתי צפויות אלה. אניתם נסובה כמה מטרים. אחר כך מתקרבת מחדש עד לבגיעה. קבוצת קומאנדו קופצת על הסיפון, עטן ססין ומחניק, צעקות, סילוני סים ולפתע כמה תומטי-גאנים התחילו לירוק אש. כמה רגעים נמשך הקרב. אחרי זה נשארנו מוטלים שלושה, בלי רוח חיים. ביניהם חברנו אהרון דוב שפצת-עשן בוערת פגעה בו פגיעה ישירה בדאש. ריח הרזף של גאז מדמיע והרגשת יאוש. כינתים שבעה אניות וספינות מסטר התכנסו סביבנו וליוו אותנו ב"פאר רב" לחיפה. פה עזבנו את "תאודור הרצל" שלנו.

(כשראיתי אותה אחרי חודשים רבים בשורה ארוכה של אניות ההעפלה, היה לי חשק לטפוח לו על הגב, כמו לסוס זקן ונאמן שעשה את סלאכתו. בכל זאת הביאה אותנו כבדת דרך הגובה לקראת הסולדת.)

עברנו לאניה חדישה, יותר, מסוכללת מאד, עם כלובים מרשת ברזל ועם כל "הנוחיות" הדרושה ובים סוער הפלגנו לקפריסין. שמואל.

אהרון אהרן

13.4.1947

אהרון היה חבר בפלוגת ההכשרה של "הפועל המזרחי" כשבא כסגן עם חברי תנועתנו. כמורה שהרבו פגישותיו אתם, בה כסידה גברו הרהורים, אך לתנועתנו הצטרף רק בדרך לבלגיה.

לראשונה היה חבר קבוצת הנוער "להבות חביבה", אך כשהתברר שהמסגרת הזאת אינה מתאימה לו בגלל הבדלי הגיל, עבר לקבוצת עליה של "לוחמי המחנות".

תנאי החיים ששררו בסניף שנהפך למחנה עליה הקשו מאוד על תהליך הסתגלותו בחברה, תהליך שהיה מלא חתמים. וכך קרה שבשבועות האחרונים לשהותנו בבלגיה התרחק מאתנו יותר ויותר.

כיום, כשעזבנו את בלגיה, ואחרי נסיעה לארכה של צרפת עלינו על סיפון "תיאודור הרצל", התחיל שוב להתקרב לחברה ובשעת מבחן הצטרף אליה בלי סייג.

היה זה ביום ה-13 להפלגתנו. קבלנו הוראות לארגן קבוצות התנדבות למקרה שהבריטים יתפסונו וינסו לעלות על סיפון האניה. היה ברור שאם דבר זה יקרה, לא ידמה למסחק ילדים.

הקבוצות אורגנו על סמך התנדבות. אהרון הצטרף בלי היסוסים לקבוצתנו.

בתפסנו. אורות תל-אביב היו קרובים... שירת "התקווה" אדירה שתיקה את רם קול אנית הקרב הבריטית הקוראת לעזוב את מדינת הסריטוריאליים של ארץ-ישראל. התשובה לא מאחרת לבוא: סילוניים, פצצות בז מדמיע. לפתע - צעקה סחרירה... אהרון. פצצה בוערת פגעה בראשו.

... תם הקרב. אנית גרר סוחבת את "תיאודור הרצל" לבסל חיספה... בסחר העולה בראית גופתו של אהרון עטופה בדגל הלאומי... באופק נראים כבר סוודות הכרמל. הלב מתכווץ - בקטן האגרוף...

חבר.

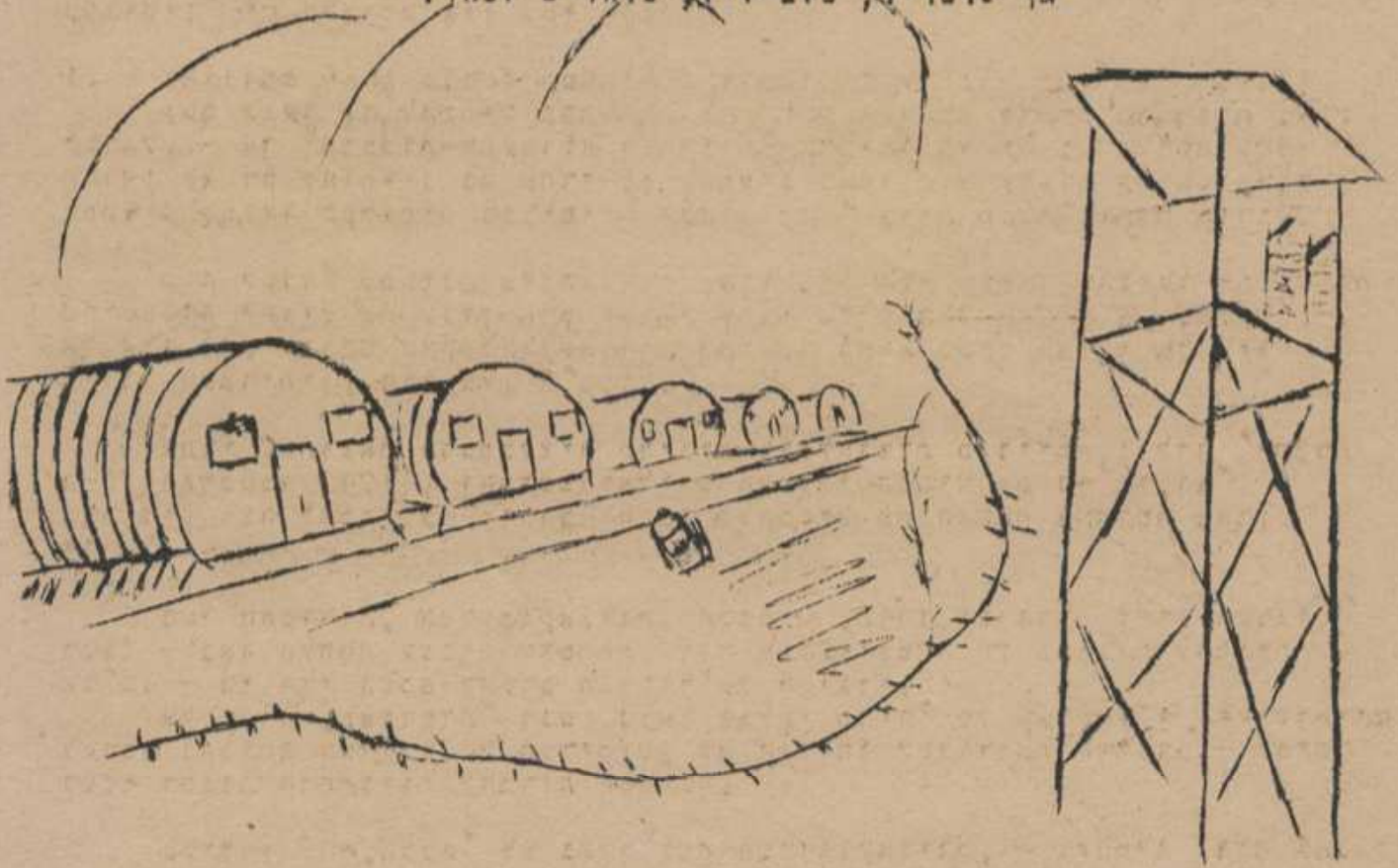

...ערב אביב בהיר. רוח קרירה מלטפת את פני המעפילים הסובלים מהבטל
 אל סחנות ההסגר. כוכבים נוצצים ברקיע סמל (אותם הכוכבים אשר בשמי
 חיצוני) - ומתחת - זרקורי המכוניות הנעות לאיטן בשורה ארוכה...

... ובלב סערה. תקוות אטכול שנתברו, באות המעטה והרגשת אזלת יד
 עולות ושוקעות לחליפין...

בצד הדרך מברכים אותנו תושבי האי באגרופים מדרמים. להם ולנו
 מלחמה משותפת; להם ולנו אויב משותף. אגרופיהם המורסיים מוכיחים לנו
 את דברי המשורר:

הן חלום יש לעם גם בטגור עליש מיל
 אבל מה חלום של כולאיו בטגור?...
 האסיר מחכה למחול-לב-ליל,
 אך שומרין, סלב-ליל, פוחדים לסחרן

חזית קפריסין

על הסדלניות רבת-התפוצות של האימפריאליזם הבריטי אפשר לומר מה שאמר ההיסטוריון האנגלי פולארד - על הנרי, המלך הטיוודורי השמיני:
 "אנוכיותו בלעה את מצפונו והפכה אותו למכונה הרושמת את הסכמתה לפעולות של תועלת עצמית."
 ש. קלנסקי.

ההעפלה בבלל וגירוש קפריסין בפרט, היוו גורם רב-משקל במלחמתנו נגד המשטר הסנדאטורי, אך באם ההעפלה, בתור תנועת-עם רחבה אשר לא נרתעת מקשיים ומאז-נוחיות בחתירתה לחופי ארץ ישראל, לא איבדה את אקטואליותה ומשמעותה הפוליטית גם היום, - הרי בנוגע ל-גירוש קפריסין יש להבדיל בין שתי תקופות.

1. באוגוסט 1946 גורשו המעפילים הראשונים למחנות קפריסין. בוויין זמם בצעד זה להנחיל מכת-מות להעפלה, אשר לא נרתעה מהמחנות בארץ ישראל. אך "קרבות-התעסולה הציונית" הוכיחו כי הם בניים לעם קשי-עורף; לא רק שהוסיפו גם אחרי-כן להפליג באניות הרעועות כי אם ברוב המקרים נאלצו הקלנסיים הבריטיים לכבוש את "אניות המות" בכוח הזרוע.

קשה לקבוע מספרות איזה גורם מהגורמים הלא מעטים שהגיעו את מסלול בריטאניה להביא את ענין ארץ ישראל לפני או"ם היה הכבוד במסקלו, אך אין ספק שבגורם ההעפלה (שהודחה בתקופה ההיא כמעט באופן סלא עם גירוש קפריסין) היה בין ה"כבדים".

אחרי שכתוצאת קונסטלציה מדינית-בינלאומית מסוימת נולדה "החלטת ה-29 בנובמבר 1947", והאימפריאליזם האנגלי הפסיד את ה-"סיבוב" הראשון, רצה לזכות ב-"סיבוב" השני ולהכשיל את הגשמת ההחלטה בארץ ישראל.

באו ההטרדות, הפרובוקאציות, הכנות - תוהו ובוהו, זיון הערבים וכו' - באה מלחמת עצבים שיטתית, וזה הכל באיצטלה של נאטנות להחלסת או"ם, - כי הרי הטכס והערב הכריזו על הפיגוע. אך גם ה-"מאורעות" וגם, צבאו הבלתי סדיר של קאוקאזי שפעולותיהם נערכו נחסותם האדיבה של הבריטיים, לא הצליחו לשבור את הייסוב. - להיפך נעשו הכנות קדחתניות להכרזת המדינה.

מכיוון שה-"הגנה" לא נפלה לפח-הפרובוקאציות, - ולחללה בכוח האנגלי בצורה גלויה היה מסוכן מדי מבחינה בינלאומית, - הרי החיטו את הפיגוע. התלוננו מר על שלא סבינים את "ניטרליותם" (הלא הכריזו גם על שחרור עצורי קפריסין אחרי ה-15 במאי), - וביטלו את המנדט בסועד הקבוע.

ביסלוהו, כדי לפתוח לרווחה את שערץ ארץ ישראל בפני פלישת הסדינות
הערביות, אשר היו צריכות ב-סלחמת בזק לחסל באופן סופי את כל
הבעיה הכאובה - עוד לפני סדיונת ישראל תספיק להתכונן למערכה כראוי.

ב-14 במאי 1948, הכריזו השלטונות הבריטיים כי עזורי קפריסין הם
משוחררים. - השבועיים שבאו אחריו-כן לא נוצלו בגלל היסוסים מסויימים,
שאם גם נבעו מכוונות טובות, גרמו לשגיאה פוליטית גסה.

הקרבות הראשונים שברו את האגדה על ה-כוח הערבי ושמו לאל את
הסיכויים לנצחון בזק.
וכאן נכנסת "פרשת קפריסין" לתקופה חדשה.

ג' ירוש קפריסין" הופך לקלף ביד
הבריטים ולמעסה פוליטית בשביל
סדינות ישראל.

2. אין איש יכול לקבוע בבטחה אם הכרזות הבריטים בנוגע לסיחרורנו
היו כנות. אך אם גם היו כנות, "תפסה" הממשלה האיספריאליסטית
חיש מהר, כי עליה מעפילי קפריסין (ז.א. לכל הפחות 10,000 חיילים
בבת אחת), יכולה בהרבה להזיז את מאזן הכוחות ולאזן דוקא לצד הרצוי.
ולכן נאחזה בתקנות ההפוגה וסנעה את עליה הגברים בגיל הגיוס, - לטרות
לחצה הסדיני של ממשלת ישראל.

בינתים התגברה סדינות ישראל על הקשיים הראשונים, הגיעה זמביעה
עליה, זמבה הדחיפות הגורלית שבעליה מעפילי קפריסין. - אך לממשלת
בריטניה רבתי בזמפו ביסוקים חדשים להחזקתנו. - כנראה התברר לה אחרץ
התברות קלף הנפט, המטבע וכו', - שלא מן החכמה הפוליטית היא להוציא
מן היד קלף כה בטוח, שיכולים להשתמש בו לכמה סטרות:

- א. סביעת הגבורת (אם גם לא גורלית).
- ב. אמצעי-איום בגד הערבים.
- ג. אמצעי לחץ על סדינות ישראל (אשר בחלקו בנוי גם, כנראה, על
ה-סבטלמנטים" המסשיים או משוערים של ממשלת ישראל לגבי
העולים, ואשר יעילותו גוברת עם הגברת לחצם של המעפילים
על סדינות ישראל), אשר יכולים להשתמש בו בזמן המו"ם על
הפתרון הסופי של בעיית א"י.
- ד. לכל צרה שלא תבוא, - הרי אין בהחזקת הגולים מן הסיכון
הפוליטי, להזמן: ברבע ממשלת ישראל תרצה להקים "רעש", יבלעו
ה-רעש" על הפליטים הערביים.

סיכויים וסיסכות.

1. גירוש קפריסין הפך מאמצעי מאבק חשוב בעד העליה החפשיית - לקלף
ואמצעי סחיטה בידי האיספריאליזם
הבריטי.

2. הממשלה האיספריאליסטית לא תזז א את הקלף הזה סידה
כל עוד קיימים הסיכויים המאמאליים לזכות על ידו בטרונות כל שהם.

(זה יכול להימשך עד שתשיב פתרון המתקבל על דעתה, או שתסכים בעל כורחך לפתרון מסויים, בתוך "אין ברירה" (ו-"סבה" יורידית להחזקה לא חסרה כלל וכלל, כי "בטעת הדחק" אפשר להוציא "חוק" או למצוא אמתלה אחרת).

3. הבריטים מעוניינים בלחץ טאקטיסטי אל י של סעפילי קפריסין על סד יבת ישר אלל, (והחזקת התינוקות, התעללות בנתפסים, רצה שלמה חיימסון, האולטימטום למחנות הקיץ בדבר המשלחת, צימצום הטבח וההספקה, - זעירוד תופעות אנטי-ציוניות /נאם בכונות ידיעותינו/, - מצטברים לקו מסויים).

4. ממשלת ישראל - בתור שכזאת - איננה יכולה להעלות את שאלת "בולי קפריסין", לפני הדייונים על יישובה הסופי של בעיית ארץ ישראל.

5. מוסדות אחרים, לא ממשלתיים - כגון "הועד למען בולי קפריסין" וכו', יכולים וצריכים למצוא את האמצעים הנכונים (רדיו, עתונות ביב-לאוטית, אירגוני הפועלים וכו'), בכדי למסוך את תשומת לבו של דעת-הקהל העולמית לשערוריה היוורידית-פוליטית זאת.

ה ס ו ס ל ע ל י ב ו

בראש וראשונה: קיימת צוואת-שלמה חיימסון. (הכוונה לבריחה מהמחנות דרך סנהרות שנחפרו בהדרכת משלחת-ההגנה, - ש. ח.ן, שבר קבוץ "מגן", בורה בזמן שביטה לברוח מהמחנות - המערכת). אך מכיוון שאין אף אחד (אם איננו טועה), המבטיח לעצמו את חיסול המחנות בצורה כזאת - לכל הפחות לא במשך תקופה קצרה - יש צורך לברר לעצמנו בעיות מספר.

בראש וראשונה: מה אין לעשות?

מטעמו בתור אסירים - זדוקא באי קפריסין - בובע, שאטור לבו לנקוט בפעולות, שיתנו לבריטים את האמתלה לתגובה בנשק באות-בפנים. את הדעה הזאת צריך לקבל כל אדם אחראי, שלא נתפס עדין לרוטאנטיקה הסטולפת של "סדה". - כי הרי לא היה בדבר כזה תרומה יעילה וממשית לעניין, - להיפך זה היה רק הורס את החזית הפנימית, ומחליש את עמידתה, - ומצד שני - מצב שהיה מצדיק את החיפוש אחרי "מוצא של כבוד", - עדין מאתנו והלאה. נאם אנו מקבלים את הדעה הזאת, אז מסתמנות בשבילנו שתי אפשרויות:

1. למסוך על הסטיכיה ולהשאיר את קביעת תאריך שיחרורנו (לחלוסיין) בידי הבריטים. "יהיה מה שיהיה". - ועד אז: "עליה בכל הדרכים!" - וזוהו דבר לא חשוב: לא קיבוץ, לא תנועה, ולא עתיד ציבור המעפילים שיסאר.
2. חיזוק הרוחות והכשרתן לעמידה בטושת (ע"י הסכרת מעמדנו הפוליטי ברסקול, אספות-עם, פעולה תרבותית, אטנותית וגופנית סוגברת), והכנת הציבור למבחנים האפשריים שהבריטים "דואגים" לתכנם, - או לשעת-כזו פוליטית, עת ע"י התנגדות פאסיבית מסקנתית, הטיוסדת על הכרתו, החלטתו ונכונותו של כל כלואי-המחנות או רב רובם, נוכל לבטוח לקצר את תקופת טאטרנו.

אך אין לתאר את האפשרות השנייה בלי חיזוק התנועות, בלי חיזוק ממשותן הפנימית, בלי גרעין חלוצי מלוכד בכל זרם וזרם, - כי לכל פעולה רצינית צריך לדעת: מי ומי ההולכים.

הדברים הנ"ל לא נכתבו ל-"תפארת הסליצה". - הם סתכווננים לעורר את כל התנועות, המוסדות וכל פרט (ש-"בגירוש יגיע אליהם"), לחשבון-נפש בוקב בנוגע לקו שעל כל תנועה (וביחוד חלוצית) לנקוט בו בפעולתה בעתיד הקרוב. - כ י ט ר מ בסת"ם "פרשת קפריסין"!

(מתוך עתון התנועה בגירוש קפריסין - אוקטובר 1948) - שמעון.

גשר הנסוי סעל לכביש הטיל צל ארוך על צריפי הסחנות. היום נסה לערוב. החום הלוחט שזה עתה הציק לשוכבי האהלים וצריפי הפח, פג כוחו, ורוח קלילה הנעימה את דמדומי הערב. שעה יקרה זו, בין הערביים, אפילו התמונה העגומה של גולי סחנות גדורי תיל סקבלת גון של חודה וטוהר.

הנבי יושב בפתח אהלי, על רכס הגבעה הפונה אל הים ומסקיף למישור זרוי האהלים וצריפים, ולאורך הגדרות סגדלי תצפית של השכא. כאן הרחק מהסחנות שורת דמטה, דמטת הטבע הנצחית. שאון והטולת אלפי הגולים לא מגיע עד הלום. רק לעתים נשמעה מהרמה הנשקפת מול תרועת התלהבותם של סאות המסתכלים בתחרות הכדורגל, כעין זעקת חיה פצועה. הנערים, אתם אני טבלה כאן במין מושבת קיץ מדומה, גם הם בין הצופים למשחק. כנדאה שבעו כבר מהתכודרות, בטרחק-סה מן הסחנות, אבל ססוך לגדר ויטר מתחת לסגדל, אשר מסבו עיבו החשדנית של החייל-השומר לא משה אף לרגע קט, קשה לו להבין וודאי, כי זוהי מושבת צופים, סקאוסים - בשפת ארצו. לא יבין כי הצעירים עזבו את הסחנה לימים מספר כעוזב הנער העירוני בכל העולם את העשן, את הרעש, את הבית הכובל אותו בסנהגיו הקבועים עד כדי חוקים, ויוצא לטבע, ליער, לחופש. אכן קשה להבין את הטבע, את החופש בתוך הגדרות. מה הוא יודע על סאבקנו הקשה באויב שהוא יותר מסוכן מאשר כל חיילו של הור סלכותו, על הסאנקים ואגיות המשחית שלו. על האויב שהוא בתוך הגדרות, בתוך הגפס פנימה. על השאננות הרובצת לפתח, על רפיזון האזנים שהולך וגובר עם כל יום נוסף, עם כל גזרה חדשה.

המקוטטגו. לא פרצנו את הגדרות, אך נתקנו חרצוכות בפשותינו - אנחנו חיים ונגיעו!

קרבי השמש האחרונות סבריקות על גבי הפח, החול והסלע. האויר הטזוקק סקרב אליך את הצריפים מעוגלי הגבות, את יער האהלים, הבולטים מסגרתם, עליך רק להושיט יד ותשיג אותם. הם כל-כך קטנים, צמודים זה לזה. מסדומי הגבעה נדמה לי, כי עיר צעצועים לפני, מסודרת יפה, שורות-שורות, כביש חוצה באמצע, סעל לכביש גשר ותורים ארוכים של גמדים עולים ויורדים בו.

איש אינו ספריע להתבוננותו. אפילו החייל העומד על מספרתו חדל מלפזם את פזמונו המסועטט: גרדם או גלכד בקסמי הטראה...

הערב יורד. פה ושם מציצים סכעד לחלונות, ספתחי האהלים אורות
מעומעמים של פנטי נפט. מתשובה ספרוטים גדלקים האורות הקטנים בשמים.

זכגבור האורות בסרום כן רבים האורות בעסק הבכא שלנו. בפאתי האופק
עולה הירח וגוסך עטרת כסף על התמונה.

אך התמונה כבר איננה אלמת: סלמטה עולים ומתפשטים צלילי הרענבים
של ה"פסטורלה". בדמינו אני רואה את הצריף, סקום הקונצ'י: לאורך
הקירות עשוי פח-גלים, סטות סכסכות ספיכות אפורות, מהתקרה על חוט ברזל
תלוי ה"לוקט" כעין סטטלת ומאיר את פני המאזינים היושבים סביב
לפסיפון: מי על גבי המטה, מרפקיו על ברכיו, תומך בסנטרו, מי על רצפת
הבסון בפישוק רגלים. הסוסיקה עולה מהמסגיר, סמלאה את חלל הצריף,
בוקעת סמוכו ומתפזרת מתחת לשמי הכסף של ליל קפריסין.

מרחוק הבני מבחין בשורת אורות בהירים של צריף הסמינר. הערב,
נדמה לי הרצאה על האמנות בתכנית. חבל שאני מגיע שמה לעתים רחוקות.
כמה טוב לשבת בין הלומדים! סביביך אנשים לבושים בקפדנות, ארשת פני-
הם רצינית, סופגים את דברי המרצה. אנשים אלה אינם "סבלים" - הם
לומדים. כולם דוברי עברי וכביטתם לארץ תעבור בלי תקלה וקושי. קירות
הצריף מקושטים בתמונות התערוכה המתקיימת זה זמן מה ומחליפה את מוצגיה
סדי פעם. המעטה הפח והאור הקלוש אינם גורעים מהאווירה, אוירת בית
הספר.

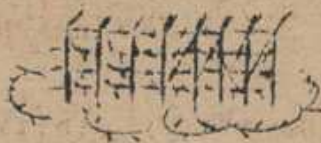
סימיני מתנועעת ומתפתלת שורה של פנטים. כנראה לאספיטאטרוני דרכם.
ודאי סתובבים להצגה או להופעת אחת הטקהלות. ה"יה זה רעיון נפלא,
להקים סקום ספגש תרבותי לאלפים. אחרי יום עמל של עבודות-בית, סלאכה
או לסוד יושב לו האיש שלנו וצופה ומאזין להופעה אמנותית - או מסתתף
בה. כאחד כן השני סוסיפים כוח לנפש, אויר לריאות.

זעיר פה זעיר שם בוקעים מהעלטה זוגות שלובי זרועות, חובקי כתף
ומותן; סטיילים לאור הירח. אורגים קורי עכביש או אריג בר-קיימא?
להט החרב המתהפכת של השני, הזרקור והתיל אינם סובעים בעדם סלרקום
את רקמת הבעורים.

כשביל העולה אל האהלים שלנו מתקרבת ובאה חכורה קולגית. אלה הם
בערי, צאן מרעית. סטובבים את השליח שבא אתם כנחיל דבורים. הוא ירצה
לבו על נושא זה או אור, אך טופו של כל נושא כקודמו: בחוק בנחשול של
שאלות על הארץ, על ההגנה, על הצברים, על הקבוץ.

ואז, סביב הסדורה, באשה הלדהטת נפט התיל, נשרפים הצריפים, בעלם
הסבך והזמן ואנו חשים את קרבת הארץ והתשוקה והרצון להגיע עולים
שבעתיים.

שלמה.

- 12.7.47
18.7.47
בשיחה הוחלט לנהל יומן על הנעשה בחברה.
את הסמינריון הכלכלי-רעיוני לדוברי הונגרית שקיימנוהו
בנזחות עצמיים, סיימנו בסמינה צנועה... הסמינה נגמרה
בריקודים ובנדידת עידוד לטפלות המעפילים הגדולה ביותר עד
כה: ל"ציאת אירופה תש"ז", שהננו הדורים צפיה לקראתה...
- 22.7.47
ועדת החולים באה עם הצעה להרים את רמת התזונה של כל החברה,
כז' יום יום סתגלה חוסר ויטמינים אצל חברים נוספים. אחרי
ויכוח לא ארוך, הטלנו על הועדה לעבד, יחד עם הסוכריות,
תכנית שיפור התזונה בהתאם ליכולתנו הכספית, ויפילו גם את
כוחה של יהודית (המספלת כסיגריות) להוריד או להעלות את
סכמת הסיגריות, בהתאם לאפשרויות החליפין. - נוכח צמצום
הספקת המים על-ידי הבריטים, התקיימ ויכוח ער על השאלה האם
יש לנו זכות בכורה על ברזי המטבח שלנו לפני אנשים שאינם
אוכלים במטבחנו. טובים שאין לנו זכות כזאת.
- 26.7.47
נציגינו שהשתתפו בישיבת המועצה הראשית של התנועה סודר דו"ח
על הויכוח ועל ההחלטות שנתקבלו בה בקשר למצב הסינוד כספיות.
דובר על האפאטיה השוררת בקיבוצים והמסכנת את עצם קיום
התנועה. חברים אינם רוצים לצאת להפגנות, לשביתות, ומנסקים
את אישיותם בכך, שבין כה לא יועילו האמצעים האלה. ס.ס.
הדביש בהסברתו כי אמצעינו לא יספיקו להשיג נצחונות. אנו
אסירים הטובבלים בפעולותיהם ולידי סקנות של יאוש עוד לא
הגענו, אך כוונתנו בראש וראשונה להגבה באה ולסביעת הרעת
המצב. הוא הוסיף שזה אחד המבצעים הקונקרטיים של החבר,
ומי שישתמש אין סקוטו בקרבנו. - אחרי שסייעת דו"ח, דנו
בשביתת השבת שהוכרזה כאות סחאה נגד גירוש אגית המעפילים
"ציאת אירופה תש"ז" והכרזתה לצרפת, - זכך נגד החזרתם של
מעפילי "כנסת ישראל", שהגיעה זמנם לעלות ארצה ושעליהם
עוקבה בגלל פיצוץ אגית הגירוש על-ידי ההגנה במסל חיפה.
הוחלט לקיים את השביתה גם להבא, עד להוראות חדשות, - אם
גם קיבוץ זה או אחר, או תנועות אחרות לא יקיימוה.
- 13.8.47
הוחלט לדחות את הסמינריון לדוברי עברית בגלל ההכנות לתערוכת
התנועה.
- 16.8.47
לכבוד יום השנה ליציאתנו לעליה מצ'ט.ר בתקיימה סמינה
סשותפת עם גדודי "להבות חביבה". הסמינה החלה במפקד נוסח
אנגואן. סאורעות השנה שעברה הועלו מעל דפי "צורט סייל"
בעריכתם של שרגא, שלמה וסמואל.
- 26.8.47
זאת היתה האספה השנייה בה הצלחנו להחליף את הרו-לשוניות
ההונגרית-סלוואקית לעברית-הונגרית. - דובר גם על
התנהגותו הסתורית של צ'וצ'י שיוצא ובא ואיש איננו יודע סה
הוא עושה ואיפה הוא עובד. הוטבר שבאישור הסוכריות קבל
עליו צ'וצ'י תפקיד בסחוני אחראי הדורש חשאינות. - הוחלט
גם לשלוח חברים לסושה "ספורטביית" (סחנה איסונוים) -
הסערכת), ולסמינריון על שם רוטנברג.
- 6.9.47
בערכה סמינת הריכוז התנועתי במחנה 68 בהשתתפות כל הגופים
הקיבוציים, באי-כח הספלגה וחברי הסלחת. במסגרת התכנית

- האספות הצגו בעברית את הסחזה "סולון ולוריה".
- 17.10.47 התקיימה אספה כללית, בה אחרי ויכוח ענייני קצר, הוחלט פה אחד לאשר את החלטת ההנהגה הראשית בעניין העברת סכסכת סרטי-פסטים אחת למפעלי "יצאת אירופה תש"ז".
- 29.10.47 סנדל טרל, שחזר לכמה ימים לקפריסין, סגר על ביקורו בקיבוץ הארצי.
- 3.11.47 התקיימה אסיפת הקיבוץ, בה סטר פ. על הנעשה בריכוז וע. על הסצב הכספי. הוחלט לאשר תקציב לסבון בגובה של 1 לירה.
- 6.11.47 נולדה לאה.
- 29.11.47 נפל הפור בלייק-טאכסט. ריקודים ושיירים עד אור הנוקר.
- 15.12.47 סמואל עלה עם קבוצתו - "להבות חביבה".
- 17.12.47 שלמה עלה עם קבוצתו - "ארגון בלי פטרה". הוחלט לקבל את הצעת ההנהגה הראשית ולהפעיל את בית המלאכה לצעצועים "תו-נו" ולהכניס בו לפחות 8 עובדים.
- 24.12.47 הגיעה חברתנו מאיטליה - 23 בספט. אתם ביחד מונה הקיבוץ בקפריסין 61 אי.ס. (31 חברים ו-30 חברות).
20. 2.48 בטטרת עלית הנוער (ובהשגחת ספקחי או"ם) עלו ארצה 10 חברים.
- 15.3.48 אחרי ויכוח בענייני שיתוף, הוחלט לחזור לטיסת הסיומן האישי במסמן הבגדים.
- 29.3.48 קבוצה שניה של חברים - 10 במספר, עלתה בטטרת עלית הנוער.
- 14.5.48 הסלטונות הבריטיים הכריזו כי עצורי מחנות קפריסין משוחררים
- 15.5.48 הוכרזה מדינת ישראל.
- 16.5.48 תושבי כל מחנות החורף התלכדו היום לתהלוכה אדירה. - מניעות שמועות על פליטת צנארת ערב לארץ.
- 30.5.48 הפונה ראשונה בארץ. - האנגלים מבטלים את הכרזתם הקודמת בדבר שחרור אסירי קפריסין בנוגע לגברים חייבי גיוס. - יחד עם כל תושבי המחנות, הגבו צעדיהם כל ערב לרסקול שידור החדשות המקומי ועוקבים בחרדה אחרי כל ידיעה הנוגעת לסדינת ישראל ולאטמק הגנרלי המתנהל על קיומה...

מחנות החורף
המחנות

מר קדוגן בקש להפסיק את הדיכוח.

וכך גם הבלגי, ומיותר להזכיר, שנציג סוריה מחבורה זו לא החסיר.

כולם: בשם החוק, הצדק והאל, מחאו בגד הכרה במדינת ישראל.

אז קם סנואילסקי והתחיל לנתח: למה מעוביין בוויין שעבדאללה יבצח.

בלוי משוא פנים ובלוי אדיבות, מתחיל לגולל פרשות מזימות ורכילות.

ולכן... בחדרה ל"בון-תון", שהוסא לז הניתוח בקש מר קדוגן להפסיק את הדיכוח.

שחורי.

טוענת הנסחון. התאריך: אחד ביולי. יושב ראש: סנואילסקי בטקום פאריס אל-חורי.

הישיבה נפתחה, סדר היום מתקבל סוזמן לדיון: נציג מדינת-ישראל!

רושם-פצצה. סנואילסקי מחייך; אל-חורי נדהם; קדוגן מתפרץ:

"איני סכין היטב, זאת ודאי טעותו מדינה? להד"ם! קיימת רק סוכנותו"

קם נציג צרפת: "גם עלי להודיע, מסלמי במדינה זו עדין לא הכירה".

מכתב ממזכירות היוצרים.

כונתי במכתב זה להביע את הרגשתנו, הרבשת שותפות הגורל שביננו בגולה ובארץ.

הגיעו אלינו הדים, מסכתביכם וספי השליחים שנקרו אצלנו על החששות והספיקות שטצאו סקום בלבכם, בקשר לעתידכם בארץ. על אף היותכם גוף בלתי נפרד ומנותק מחברתנו, הסתגנו שטועות שבהגיעתכם ארצה, תאלצו להיפרד מחברתנו, ולהסטיין בדרך אחרת... - חקרנו את סקורות הידיעות האלה, והתברר לנו שסברות אלה נבעו מעמדתה של מחלקת החברה של הקבוץ הארצי. עלי לפרש לכם קצת את עמדת המחלקה שהובאה בפנינו לעתים תכופות. במגמת תנועתנו ליצור קבוצים סמוצא שונה, דהיינו, קבוצים מורכבים מגופים השיכים לארצות שונות. במגמה זו יש יתרונות מסויסים: השלטה מהירה של הספה העברית כספה מדוברת, ומזוג יעיל של מנטליות שונות. אחרי גנוסנו בתור שני גרעינים השיכים לקבוץ "לוחמי המחתרת" התברר לנו שססגרתנו לא תוכל להשאר סגורה, "חד-לאומית", אלא נצטרך להתאחד או לקלוט גוף קבוצי צעיר סמוצא אחר. כל עוד לא השתכנענו סנכוונות הראיה של המחלקה, התנגדנו בכל התוקף לפיצול חברתנו.

פרטים על ההתלבטויות מהתקופה היא, קבלתם.

אחרי ברורים מסושכים טוכמה עמדתנו בנוטה זה: אומנם אנו סכירים בצורך לאיחוד עם גוף סמוצא אחר, אבל הנטיס לכל מסא ומתן בשטח זה מנכרח להיות ההתחייבות המשותפת של שני הגופים לקליטת כל חברי "לוחמי המחתרת" באשר הם שם. על בסיס זה גם התנהלו הדיובים עם המחלקה ועם קבוץ "היוצרים" לשעבר. -

הסיסנים הראשוניים של החיים המשותפים נוטעים בלבנו את התקווה שאיגודנו ישא פרי. - אחרי הסיכום החיובי של הפרשה הזאת, תהיינה כל דאבותינו ומחשבותינו המשותפות מופנות אליכם. - בירתנו טחכה לכם.

אהרן.

... הבית סחה - אך טערי המחנות געוליים, שורר בהם דכאון ויאוש.
עד שטוף טוף בא הזום...

- . -

זה יום נכטפנו לו ...

בא. - האיש אשר הודיע באוגוסט 1946 על החלטת הממשלה הבריטית
לגרש את ה- "טהורים היהודים הנלתי-חוקים" לקפריסין לכלוא אותם למחנות
הסגר, - אותו האיש עצמו נאלץ היה להודיע ב-

18 בינואר 1949

על החלטת הממשלה לשחרר את העצורים; לאחר סטוזקותיו בגד עצמאות ישראל
נחלו כשלון מחפיר.

עוד יותר מדי גדוש הלב שמחה מכפי שאפשר יהיה לנתח את המאורע
ניחוח אובייקטיבי, עם, דבר אחד ברור כבר עתה: א. כוונתו שהכריז עתה
על שחרורנו, הוא אותו כוונתו שצודה לכלוא אותנו. הוא לא חזר בתשובה
ולא נשתנה - וגם יסודות מדיניותו בעיניו עומדים; נשתנו תכטיטיה בלבד.

ועוד דבר נוסף לא מוטל בספק כבר עכשיו: אנחנו, 52,000 המעפילים
שעברו דרך מחנות קפריסין, אנחנו לא נשכחו - כי לא נוכל לשכח את
"הסדי" האימפריאליזם הבריטי, את הצל הרודף שלו, את קלגסיו שהיכו וירזו
בשרידיהם הספורים של הגיהנום הפאסיסטי, את חייליו שקרעו אותנו מחופי
הסולדת. - לא נשכח, כי לא נוכל לשכח את התעללותו בנו במחנות קפריסין
במסך שבתלים וחצי. כי לא נשכח את רצח

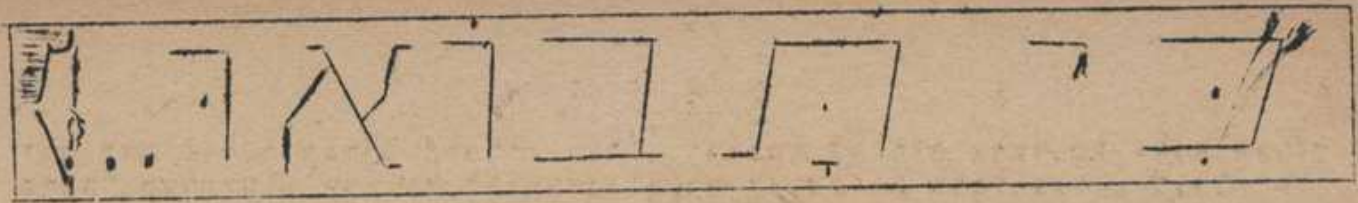
משה לרר ושלמה חילמזון

חללי המחנה החלוצי וסטלי אי-הכניעה והטרד בגד גדרות התיל; ולא את
יתר קרבנותיה האלמונים והפעוטים של אכזריות-אלביון הנוגדת.

עם שחרורנו מתחלת פרשה רבת-זעזועים במלחמה על עצמאות ישראל.
אך עם ההיאבקות טרם נגמרה. - ביום, בו תדרוכנה רגלי ראשונה
המסוחררים על אדמת הארץ - לה נכטפנו זה מכבר, תיעדכנה בבחירות לאסיפה
המכוננת. מי יתן ויביאו נצחון לכחות הדימוקראטיה הפועלית, האמיתית
ויאפשרו ליכוד של כל הכחות המתקדמים בעם למען שמירה יעילה על עצמאותה
הרכה של מדינתנו הצעירה ולמען הבטחת שלום יציב עם שכנינו כל יטוד
שותפות הגורל.

אכן, בגמרה פרשה רבת-מבנים, אך כשבילנו, חברי השומר הצעיר,
מתחילה פרשת-מבחן חדשה, פרשת ההגשמה בקבוץ הארצי. ועלינו מוטל שלא
נכזיב.

(מ"בנירוש" - עתון התנועה בקפריסין
גליון השחרור).

גרעין 'אורים' בון

לוסע במספר הגענו כראשונים למסק דן בסוף 1944; ואחרי כן
 הגיעו עוד כ-10 חברים, אשר בהלקם היו שרירי שבת ה' מסרנס-
 לבניה ובהלקם חלוצי התנועה המתחדשת. לחבורה זו נוספו עם
 בואם למסק דן מספר חברים סמוצא שונה: מנצול טראנסדנסטריה,
 מרוסניה הדרום-מזרחית, מהונגריה, פ.ק.ר., יונסלביה, ואחד
 אפילו מקוקז. בהרכבו הראשון מנה הגרעין בקיבוץ דן 22
 חברים. במשך תקופת הכשרתנו (שנה וחצי) עזבו רבים ואחרים נקלטו, לרוב
 חברים שלא היו קודם חברי התנועה. בשעת האיחוד עם הגרעין בדליה
 נותרו בחבורה הנ"ל 12 חברים.

התהוות החברה היתה סוגה קשיים והתלבטויות. המוצא הבלתי-תנועתי
 של חלק גדול מהחברים, העקבות הנפשיים של החיים הנסערים באירופה,
 ובמיוחד חוסר שפה משותפת הקשו בהרבה על פעילות חברתית תקינה. כאן יש
 לציין את מסירות מוריצנו ומסירותם של רבים מחברי דן שבאו לעזרתנו
 בהקניית השפה העברית ובהכשרתנו הרעיונית-קיומית. למרות כל הקשיים
 התלכד הגרעין ורכס לעצמו ערכי-יסוד לחברה קיבוצית, התאקלם בעבודה ובסאור
 תנאי הקיבוץ בסירה משיעור רצון.

צבי ב.

ימים ראשונים בארץ

... בשעת לילה מאוחרת כותב אני את השורות האלה, כשמחננו עומה
 סערה קשה, סלונה מסרות עזים; ועל גב ביתי סרקידה הרוח את הרעפים.
 ברצותי לתאר את הערב ההוא בו הגענו באוטובוס סמחנה עתלית לקבוץ דליה,
 אין לי אלא להשוותו עם ערב זה. הגשם לא פסק סרדת והקור חדר עד לעצמות.
 חברי הגרעין שלנו אשר באו לפנינו סרחו רבות למען השלים לנו את החסר
 ובמיוחד דאגו לנו הסדרין וחברי הקבוץ בכללם. תוך שעות ספורות היו לנו
 בנדים יבסיים ונקיים, סקום ליבה חם, ובאותו הערב ישבנו גם בחדר האוכל
 ליד סולחנות עדוכים וספרצו לחברינו ולחברי הקבוץ את הרפתקאות נסיעתנו
 הארוכה והמיגעית. בשירה וברקודים סימנו את המסיבה.

סאז עברו שבע שנים. רבות המאורעות שעברו עלינו סאז. וחיינו יחד
 רבעים של שמחה ויגון שאין למחות אותנו מהזכרון. אך אינני יודע מדוע דוקא
 ערב זה, ערב ראשון בקבוץ גשטר בי כה ברור, כה חזק. היתה זה ערב שלו ושקט
 לרוחי, לסרות הסערה בטבע, לסרות הרוח השורקת והגשם הדופק בחלון. נחה
 נפשי אחרי סערה שארכה שנים, סערה שהרסה את בית הוריי, ואני בעתי כעלה
 ברוח - וללא כל סטרה. והנה אחרי כל זה נפגש אני עם אנשים אשר לא עברו
 את כל התלאות האלה. והם שקטים ומיושבים ומספיעים עלינו השפעה סרבעת
 ומרפאה. - - -

קבוץ דליה היה אז צעיר לימים והוא שקוע בין גבעות ורחוק מהעיר.
 במהרה נקלטנו בעבודה. הכלים החקלאיים עוד לא היו משוכללים כל עיקר.
 זוכרים אנו יפה את עבודת עירום החציר באנליב. בימים אלה של עירום עברו

יום יום 40-50 חברים וחברות בשדה. והסכום לא היה אוטוטסי והוא הצריך הרבה "מסרתים". הוא זז לו סכום בשדה כיודע מה סוסל עליו, ובזלע את ערסות החציר שה- "אדירון" סכין לו. "ביטל החורף עבדנו שבועות רבים בעידור היער; אף היא עבודה "הסובית". העבודה הבריאה בשדה חישלה אותנו; וימי הלימוד, שיחות הגרעין, הכנת הצבת הסיום, בין גבולות "הסועדון שלנו עם תגור לבנים להסקה, - השאירו לנו זכרונות רבים ויפים.

הקבוץ כחברה מחנכת השפיעה עלינו השפעה טובה עד מאד וכתום שנתיים נפרדנו סלליה כשאנחנו גרעין סלומר ונלהב. נפרדנו מקבוץ דליה זכל איש סאתנו ידע את הערך הרב של שנתיים לסוד בקבוץ זה. - ועוד היום לא פעם נזדמן לי לסמוע חבר אשר מציע דבר; או רוצה לתקן דבר; אינך זוכר, בדליה זה היה כך וכך...!

זהנה קרובה השעה וגם אנחנו נהיה לחברה מחנכת לבערות ובערים, אשר בבואם ארצה יחיו אצלנו - בלינינו. גדולה היא המשימה ואחרי שנצליח מה רב הסיפוק מה רב הפרי...

צבי ל.

פגישת הראשונה עם הקבוץ

... ביצאנו מסחנה עתליה הרבשנו לראשונה את ידו הדואגת של קבוץ טעברות שנקבע סלמפרע בתור סקום הכשרתנו. חכה לנו הסודריך זקבל אותנו בלבביות. התישבנו באוטובוס סיוחד ויצאנו לדרך לסעברות.

הימים ימי סתיו יפים ושקטים של אמצע אוקטובר. החום והסחנק של הקיץ נשבר לפני ימים מספר על ידי היורה שהקדים לבוא השנה. בלעך חולפים פודים טוריקים בצדי הכביש, ענפיהם עמוסי פרי; בני ירק סטופלים בדאגה; ישובים עם כריכות סים נסרכז הנראות לטרחקים - אסגוליי הכנסיות שבכפרים הנוצריים, שמחה רבה סלאה את לבנו וגם איזו סן הרבשה חדשה - שקט בפשי, בטחון (לזה קוראים אולי הרגשת סולדת?)...

במתיחות ציפיינו מה תביא לנו סטרתנו - הקבוץ.

הנה בכנסת סכוניתנו למסק. היא באצרת ליד הכניסה לחדר-האוכל. בשבילי גרם הספנה הראשון הזה שראיתי בקבוץ הפתעה, לא הייתי חניכת התנועה, ידעתי אך מעט מאוד על קבוץ ובדמינוני נצטאיר הוא כסקום חלוצי עם אנהלים וצדופים דתנים סיללים בלילות. זהנה מה דואגת עיני-חדר אוכל כזה, חדר קריאה ספואר עם יציאה לסרטה ססנה אפשר להשקיף על כל הטביבה-סבנה לתפארת, ותסהובי לא ידע גבול...

סצלצלים לצהריום. סהשדות וסגן הירק סביעים החבויים בסכוניות. בכנסים לאולם הנקי והנעים, סתישבים על הכסאות, בשענים בסשענותיהם בנוחיות כדי להנפש ולאגור כח להסוך עבודתם. התסונה הזו סעודות אותי, סחנכת וסנביטה בלבי הרבשה שנוכונה הדרך בה סתכוננת אני ללכת.

... היום סלא וגדוש רשמים; הכל חדש וסרהיב, קבלת הפנים החגיגית של הקבוץ גדחתה למחרת היום; הערב הצבת ה"אהל" בכפר השמן. אחרי ארוחת הערב סתחילה בדידת עטים סששית למזון הכפר סמארח את הלהקה. זקן וסך, כל יושבי סקום שרגלים להם ללכת, יצאו לדרך לראות את ההצגה - סתכשפה...

האזר הצה וריחות השדה המבשמים סייעו לחברתנו העיפה ועמוסת רשמים
לסקוע בתרומה עמוקה ולחלום וראי על בן עדן על אדמות, גז בקושי התעוררו
בהפסקות ההצבה למרות הרעש וההסולה. אחרי כל הפסקה צונחים הראשים שוב
ונחירתם מוסיפה חן לערב הכפרי הגעים, אני הפסקתי מזמן סלאמץ את כוחי
ולשונתי (גם להבין את המתרחש על הבמה וגם לתרגם את הטעם שקלטתי מההצגה
לחברי שהבינו עוד פחות ממני). אך שנתם השלימה מנעה ממני טלהסרידם.

למחרת עשינו הכרה עם המוסד שסמו קדמונה והעשרנו את אוצר הסלים
העבריות שלנו. כמעט ארצי ישראלים וכמעט קבוצניקים באנו בערב לקבלת
הפנים החגיגית שבערכה ע"י הקבוץ. שולחנות ערוכים, ספוד צחורות,
צבצבות עם פרחים ומטעמים שונים. - באומי בדכה ובאום תשובה מצדנו.
האזירה התחמסה; אנו ספרנו על עברנו הקרוב ביותר וחם על לידתו והתפתחותו
של ביתם הקבוצי. מאוחר כלילה נמסכה עליין החורה הנצחית וריקודי עם
רבים, חדשים בשבילנו לסדנו באותה המסיבה.

וכן קרה הנס (הודות לקבוץ מעבדות) שלמרות היותנו חברה חלשה ובלתי
מבוססת, בלי הכשרה תנועתית בגולה, חזרו כל החברים סחפש העליה שקבל
כל אחד לפני הכנסו לצבור העבודה. פתויי הקרובים לא מסכו את לבם של
חברינו לחיי העיר. בכל אופן בתקופת הזהב הראשונה רצתה החברה כלה
להתמיד בדרך החושה, הקבוצית.

אהובה.

סיכום הכשרתנו

שעה שהנני ניגש לסיכום תוצאות הכשרתנו, אני מסווה לבני עיני -
בין השאר - שתי עובדות חשובות. קודם כל שהמושגים שלנו על תפקיד
הכשרת ברעין הם לקויים; ושנית אינני מתיימר להיות אונייקטיבי
בהחלט, בי לפי דעתי אונייקטיביות כזאת לא קיימת בכלל. מה שאני מקבל
על עצמי, זה אך ורק תיאור הכשרתנו כמו שאני רואה אותה.

2

... כשהגענו ארצה הוחלט כי עלינו לקבל הכשרה בקבוץ העוגן.
מכיון שהיה ידוע לנו כי חברי "העוגן" הם בלויים יוצאי אותה הארץ כסודו,
התנגדנו לסידור זה. ניסוקנו היה, שבגלל העובדה שהזכרנוה לא נוכל לרכוש
את השפה במדה הדרושה. - (התפתחות הכשרתנו הצדיקה - לצערנו הרב - את
הטענה הזאת וגם את חששותינו בקשר ליצילות ההכשרה של החברות בהריון
והאסרות).

לפני יציאתנו ל-"העוגן" התקיימה בינינו לבין נציגי הקבוץ התייעצות
קודמת, ובין היתר הסכמו שבמשך תקופת ההכשרה ניטבע מילודה נוספת. -
היום כשבזכרתנו לרון את ההסכם הזה סרחק מסויים, הנני מסוכנע שאז
היינו - שני הצדדים גם יחד - יותר מדל תמימים וזילולנו בתנאים
האונייקטיביים של הגרעין ובטבע הבעיה הזאת בקבוץ היוצרים עצמו.
והתברר הדבר הזה סיד כחודשים הראשונים, כשנודע לנו על שלושה סקרים
נוספים של הריון. הבעיה הזאת גרמה למתיחות רבה ומטושבת בחייו החברתיים
של הגרעין וכיחסים שבין הגרעין לבין הקבוץ.

הקבוץ והגרעין עמדו בטולי-עצה. הקבוץ לא ידע האם בתנאים החדשים
יכול להחזיק את הגרעין מבחינה מסקית, האם יכול לתת את הדרוש מבחינה
תרבותית ולשלב אותו במסכת-חייו החברתיים. את הבעיה הזאת עוד החריפו שתי
עובדות: א. העליה מקפריסין העמידה בפעם הראשונה את הקבוץ הארצי בפני
הרכב חברתי דומה של הגרעין. ב. על הקבוץ הקולט עצמו, הנמצא בהעברה,

עבר דווקא בתקופה זאת גל של מספר חברתי.

אחר דיונים סמוכים הגיעו שני הצדדים להסכם על פרידת רעים אך התערבותם של שני גורמים חיצוניים (המחלקה לחברה וקבוץ היוצרים) הורידה את הבעיה כולה פסדר היום. לדאבונו תופעותיה השליליות של הפרטה הזאת השפיעו באופן ניכר על כל תקופת הכשרתנו.

אני קובע בבטחון גמור שמספר החברים אשר קיבלו הכשרה מקצועית, וסודת הכשרתם, אינם עוברים ביחס למספרנו הכולל. בדומה לשטחים אחרים, גם בשטח זה לא חזינו להבנה הדרושה מצד הקבוץ; גם בשטח זה לא עזר לנו להתגבר על הפסימוזה של הישיבה על מורדות, - להיפך, למרות שהצגנו בבואנו לקבוץ את הפטיכוזה הזאת כאחת הבעיות הכאובות שלנו, הזמן לנו לא פעם לסמוע, לא כדאי לתת לכם הכשרה, כי עד שתלמדו משהו, כבר תצטטו אותנו.

... את פעילותנו התרבותית קבעו גורמים אובייקטיביים (מספרנו הקטן, ההתכב החברתי) ותנאים סובייקטיביים (זכלתנו הטובגלת). הקבוץ בתור מסגרת תרבותית מדרבנת, כמעט שלא היה קיים בשבילנו. (גם בקבוץ עצמו דחקו השאלות הטסקיות והחברתיות את היז-תרבות לקרן זווית). אך היינו כפויי-תודה לולא הזכרנו את מאמציה של המרזיכה באירגון יסי-ליטור, ואת בכונותם של כל חברי הקבוץ שפנינו אליהם בקשר לעזרה תרבותית.

הגורמים הנ"ל הטביעו את חותמם גם על חיינו החברתיים.

צבי ש.

ג ד ב ר ע ל ה ח י ו ב

שה לכתוב על עניני ההכשרה שלנו, עוד יותר מדי הנו בתוך-תוכם של הדברים, שאחרי כמה שנים בטח נסתכל בהם ביקור אובייקטיביות, שלושה גורמים הספיעו על יציאתנו להכשרה. א. הצורך בגרעינים בקרב הקבוץ הארצי. ב. הכרח ותועלת ההכשרה בשבילנו. ג. ולא בתור אחרון גם יכולת-הקליטה של קבוץ היוצרים.

במאמר זה ברצוני לעטוק רק בגורם השני. - מה פירוש המלה "הכשרה"? - רגיע הראשון כל אחד חושב על הכשרה מקצועית, על דכישת מקצוע. וזהו מה שקיבלנו רק במדה זעומה מאד. - מה בכל זאת קיבלנו, מה הם הצדדים החיוביים של תקופת הגרעין שלנו?

באם ניגש לענין בקוריים כלליים, נוכל לקבוע כי קיבלנו מושג על המסק ואירגונו, הכרנו מקרוב את בעיות החברה הקבוצית. - במקרה הטוב ביותר, ענדו חכדינו בחוץ לארץ במעשיה כפועלי בית-חרושת; אחרים התחילו אולי ללמוד גם בנבות, אך גם לאלה האחרונים לא היה מושג על החקלאות האינטנסיבית והמסק המעורב. במשך הכשרתנו הכרנו את ענפי המסק על עבודותיהם המיוחדות וגם הרבה בעיות אירגוניות. ביחוד חשובה העובדה, כי בתקופה שהגענו ל-"העוגן" נאבק הקבוץ עם שאלות בניינו, אותן השאלות שתעמודנה במרכז חיינו אנו בשנים הקרובות. וזה חשוב בגלל עוד טיבה: כמדומני, אנחנו הגרעין הראשון השייך ל-"היוצרים", שהיתה לו ההזדמנות להיות כגרעין בקבוץ כזה.

ובנוגע לשטח החברתי, רכשנו לא פחות נסיונות כמו בשטח המסקי. הכרנו את השאלות הקטנוניות וגם את הבעיות הגדולות שבגללם עזבו אנשים את הקבוץ. חשוב מאוד בשבילנו שאת הדברים האלה הכרנו לראשונה בקבוץ אחר. לסדרו שהבעיות האלה הן משותפות לכל התנועה הקבוצית וגם אנו איננו יוצאים מן הכלל.

נקווה שאת הידיעות והנסיונות שרכשנו, נוכל בקרוב לנצל לטובת קבוצנו.

שמחה,

פעילותו הפוליטית של הגרעין
בה-העוגן

בזמן הכשרתנו ב"העוגן" פרצה השביטה הידועה ב- "סגן צ'טווד". דרך "על המספר" שלחנו לועד הפועלים השונתיים תרומה למגביית ומכתב סולידריות. תשובתם הייתה:

ח.י.

קבלנו את ברכותיכם הסולידריות ותרומתכם היקרה תוך הרגשת הקשר המלכד ומחזק אותנו. הכרתנו ברורה כי בעזרתכם ננצח.

תמשיכו במפעלכם הקדוש - מפעל כל צבור הפועלים,

בב"ח

ועד פועלי
"סגן צ'טווד"

* *
*

כשנודע לנו מ"על המספר" על שביתה פועלי הטבק בנצרת, ועל המגביית שקונגוס הפועלים הערביים הכריזו, שלחנו מכתב למערכת העתון ובקשנו להעביר את תרומתנו הכספית המצורפת לתעודתה. - באותה ההזדמנות הבענו גם את דעתנו, "כי היתה זו חוליה חשובה בחיזוק שרשרת הסולידאריות בין עמלי שני העמים, אם גם גופים פועליים יהודים אחרים היו משתתפים במגביית".

כפי שנודע לנו אח"כ, העבירה המערכת את מכתבנו למרכז הספלגה.

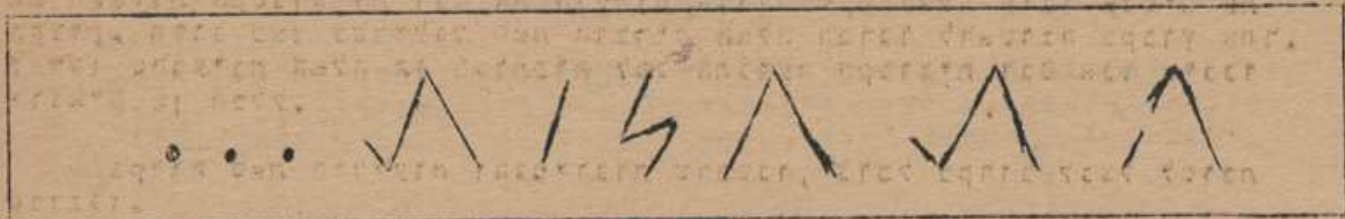
בתשובתה ציינה בסיפוק מזכירות המרכז את עיונות הגרעין לבני מלחמתו של הפועל הערבי.
9.2.49 הופיעה ב"על המספר" הידיעה הבאה:

חוזר לסניפי ספ"ם לתמוך בפועלים השונתיים בנצרת.

ע פ ו ל ה. - פנייה לסניפי ספ"ם בעסק לבוא לעזרת הפועלים הערביים השונתיים בבית-חרושת למיגריות-כלולה בחוזר שנשלח לסניפים על ידי מרכז ספ"ם.

הפועלים עומדים מלזכרים זה 60 יום בשביתתם. יש לציין, כי נציגי ספ"ם בוועה"פ של ההסתדרות תבעו הגשת עזרה הסתדרותית לשונתיים, אך חברי ספא"י דחוה.

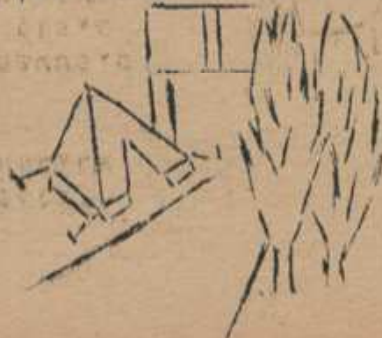

התחלות בכיתנו העצמאי

16.6.1946, בעצם ימי הטאק, סמנה הקמת מספר אוהלים בחורשת, שסיר ע"י רמת-יוחנן את יסוד הקבוץ ה-41 של הקבוץ הארצי השומר הצעיר. נוסד קבוץ "היוצאים".

איחודם של הגרעינים עם דליה ורון היה צעד טבעי ביותר, עבר בלי זעזועים ובלי לבטים. התאחדנו כשני אברים של אותו הגוף אשר רק באופן סקרי נמצאו זמן מה מרוחקים אבר אחד מרעהו. כעבור שבועות אחדים בוסדה הספחה, המעורבת הראשונה, כסמל הצלחת האיחוד. אחר כך המשיכו זוגות נוספים את דוגמתם. אידייליה זו גרסה דאגות רציניות לועדת הירידה אך לא רק לזו. יסוד המספחות הביא להסתגרות החברים באהליהם והפעילות התרבותית-חברתית הלכה ופחתה. הקבוץ אשר סנה בקושי שלשה סניפים כמעט וחדל להיות יותר מסגרת כלכלית. התברר שלא מספיק קבוץ יהיה סורכב סחברים אשר להם עבר דומה, - יש גם צורך בערכים חברתיים רעיוניים. ואלה חסרו לנו. לבטים רבים היו מנת חלקנו עד שהצלחנו להניח את היסודות החברתיים הראשונים של קבוץ שומר. כל זה הושג תוך טאק קשה ורצוף והודות לרצוננו הכנה להשיג את המטרה. את היסודות הרעיוניים הזקנו ע"י סימניריון אשר התקיים אצלנו במסך כמה שבועות בערבים בהשתתפותם הפעילה של מוסדות התנועה.

העירות הכלכלית היתה רבה יותר. התנאים האובייקטיביים היו רעים מאד. בארץ כולה שרר חוסר עבודה בפידה די טורגשת. באותה התקופה חלו השיחרורים ההמוניים מהבריגדה העברית, זרם ההעפלה הלך וגבר, ומעל לכל: מספר מנדטורי טוכא אשר עכב את התפתחות סקודות התעסוקה. בקושי חדרנו לענפי הפרנסה. מחצבת קילוסטר 4 1/2 היתה למקור הכנסתנו הראשון. במקום עבודה זה נתגלו כשלונותינו הראשונים בשטח העבודה. במסקים בהם התכשרנו לא הכרנו עבודה מפרכת כמו עבודת המחצבה, והיות ולא היתה עבודה לכולנו החלפנו כמעט יום יום את החברים העובדים שם. שיטה זו הקטינה עוד יותר את סכומי ההצלחה. בית החרושת, רצף, בו עברו בהתחלה 3 חברות, היה סקום עבודה האשון בו חדרנו בהצלחה ובתקופה מאוחרת יותר שמש לנו סקום לקליטת מספר גדול של חברות. נוסף לכך עבדנו ימי עבודה בודדים בבנין בכפר אתא ובבתי חרושת במפרץ חיפה. כניסתנו לעבודה הסבלית כנסל חיפה פתחה לפנינו אופקים חדשים ועד טהרה הפך סקום עבודה זה למקור עיקרי של הכנסותינו.

צנ"י ב.

סחר יוצאים לנמל...

חר יוצאים לעבוד בנמל חיפה, סוף סוף הצלחנו להשיג ששה מקומות עבודה קבועים... הרבה ספורים שמעתי קבר על העבודה בנמל ספי חברי שמיר היושבים אתנו במחנה אחר, ולפי ספוריהם התכוונתי לעבודה.

סחר בבוקר יוצאים לנמל - הלכתי מוקדם לישון כי שמעתי שהעבודה בנמל מעייפת וגם יכול להיות שאצטרך לעבוד בלילות. בבוקר קסנו מוקדם ולאט לאט התאספנו במטבח. הטבחית סכינה לנו את האוכל. החברים לא מרוצים מהסנות וצועקים: "מה זאת אומרת! את נותנת סנות כה קסנות! מי יכול לעבוד בנמל שעובדים בו קשה, צריך לאכול הרבה!" - החברה מתצצצת וצועקת גם כן: "מה אני יכולה לעשות? אני סכינה לכם לפי הוראות המסמכאים. תלכו ותעירו את המסמכאים!" - "כן, כן צריך להעיר אותה", ורצים להעירה. היא מופיעה בחלוק עם ראש פרוע. אנו צועקים כולנו בבת אחת: "אנחנו עובדים בנמל. עובדים קשה מאד. רעבים, צריכים לאכול הרבה שנוכל לעבוד". היא תופסת את ראשה וצורחת: "עוד לא ראיתם אפילו את הנמל! עוד לא עבדתם... האוטובוס הגיע", צועק מישהו. כולנו רצים לאוטובוס. הננו מרגישים את עצמנו כגיבורים; יוצאים הלא לנמל. אנו מדברים בקול רם על המאורע, יש גאלה בין הנוסעים השמים לב להתרגשותנו ושואלים: "תעבדו בנמל? אני גם כן עבדתי שם לפני עשר שנים..."

הגענו לחיפה. - "איפוא הנמל, איפה הנמל?" שואלים כולנו בצעקות. האנשים סביבנו מחייכים, כמה מהם נגשים אלינו וקוראים לנו: "בואו אתנו, אנחנו גם עובדים בנמל, מאין אתם?" - אנו מספרים שהגענו קבוץ חדש ורוצים לעבוד בנמל. הם מספרים על קבוצתיים אחרים שעובדים אתם יחד. בשער הנמל נפרדים מאתנו: "בו תצליחו, זה לא כל כך בורא".

ראש הקבוצה שלנו שבחרנו בו אחרי זכוחים סוערים נגש למנהל עבודה. אנחנו בינתיים עומדים ומסתכלים. אנחות גדולות, סירות, אוטובוסים, המון רב של אנשים, מאות פועלים יהודים וערבים סחכים ומתפזרים קבוצות קבוצות לעבודתם. הגיע גם תורנו והתחלנו לעבוד.

* * *

"עוצר בנמל", שומעים מהפועלים המתקהלים לפני שער הנמל הסגור. - עומדים ומחכים - מה קרה? על יד שער הנמל מסתובבים שוטרים וחזילים בריטיים חבושי כובע-פלדה עם תומיגאנים ביד, על יד השער סציבים סכונת יריה. בתוך הנמל מסתובבים סאנקיט. סוף סוף פותחים את השער, הפועלים נכנסים, החזילים בורקים בקפדנות את כולנו, מחפשים בכלים ופוחלים את החבילות. אנחנו עובדים בשקט על יד הטאנקיט וחילהם. הם צוחקים ומתלוצצים. - אנו מתחילים לעבוד.

"מה קרה?" - שואלים איש את רעהו. אנחנו פורקים שעורה מסירות אל החוף. עבודה מאד קשה, שקיט של 80 ק"ג. 4 חברים מרימים את השקים. אני נכנס בין הארבעה לקחת את השק, השק נופל עלי ואני מרגיש כאילו השק לוחץ אותי דרך רצפת הסירה לתוך המים, רבלי כושלות, אבל סוכרח ללכת. מהסירה אל החוף צריך לעבור על לוח צר ומסבי צדדיו היים. הלוח מתכופף מתחת.

אני מסתכל לתוך המים, הזים מושך אותי. עוד מעט ואפול לתוכו.
אחרי צועקים: "נו מה אתך?" - אני מספין ללכת. מהחוף צריך להכניס את השקים
אל תוך קרון-רכבת. עומד אני עם השק לרבע קט כאילו זה נדבק אל גבי. על
ירי הנני שומע נטימה כבדה, עוד שק הגיע. אני זורק את השק ומיזשר את
גבי.

על ידינו עובדים חוראנים, אנשים מלוכלכים בבגדים בלוזים -
סרטוטים - יחפים - ערבים שבאו מעבר הירדן ועובדים בער פרוטות, מרביצים
בהם. מרביצים אותם לעבוד במקלות ומסיתים אותם נגדנו. אומרים שהיהודים
לוקחים את עבודתם. כך הננו עובדים אחד על יד השני בקרבה בלתי אמצעית
אליהם. אותם מרביצים לעבוד במקלות - אותנו בשמט הקבלנות.

תנועת החיילים גוברת, מתכוננים למשהו. לא רחוק טאתנו סקיסים לבן
אוהלים ומותחים גדר סביבם! סקיסים אותם עם טאנקים, סקיסים עמדות,
מציבים סכונות יריה. - מגיעה שיירה של אטבולנסים. "מה יהיה כאן?" -
שואלים. מהים גם כן מופיעות הסירות שלהם - מסתובבות הנה ושה. לאט
לאט מופיעה באופק אניה קטנה ומתקרבת לבמל. מלווים אותה שתי אניות
גדולות של הצי הבריטי. האניה הקטנה נראית כניהן כקליפת אגוז. אניית
גדר סוחבת אותה. סיפונה סלא אנשים. מתקרבים יותר ויותר אל הרציף.
על ידינו אני שומע צעקות הערבים: "לא, לא, המסיכו לעבוד!" הם
מתירדים עם החילים, משוחחים, צוחקים ולפעמים צועקים אלינו קללות.
אנחנו שונקים, יושבים על השקים ומסתכלים על האניה, היא בינתים
מתקרבת לרציף, רואים את האנשים, רובם צעירים, ביניהם עומדים חילים
וטוטרים. על דופן האניה שמה באותיות גדולות: "שאר ישוב". המעפילים
שרים שירים עבריים. החילים דוחפים אותם לעלות על החוף. חילים אחרים
סוחבים אותם אל אניה ענקית.

...הטלאכה בגמרה במחילות. האניה הבריטית מפליגה לקפריסין. החילים
עוזבים את הנמל ואנו ממשיכים בעבודה...

אריה.

חבלי עצמאות

כמו כל קבוץ צעיר גם הקבוץ שלנו יצא לעצמאות מזוין רק בדצון עז
והתלהבות, וכליכוד פחות או יותר מושלם.
הסמרה הקרובה לנו יציאת רת קבוץ, ואפילו השם שלנו יסמל לשנים
רבות את עצם קיומנו. - הרבה ניגודים וחולסה רבה עלולים להתגלות כשהקבוץ
נתון בתנאים חדשים לגמרי, יצאנו ליציאת קבוץ ביריעה ברורה שצריכים
להצליח בלי להתחשב בקשיים אשר טרם יכלנו להכירם.

הסביבה היתה עוינת לנו, לא הכרנו את שוק העבודה את תנאי העבודה
ולא ידענו גם לאיזה עבודות מתאים קבוצנו. - הקבוץ שבאנו כמקום ניתק
את קשריו עם השוק לפני שנתיים ולא היה באפשרותו להוריש לנו מקומות
עבודה.

מסיבות שונות לא קבלנו בהתחלה הדרכה, הצטרכנו לצעוד לבר את הצעדים
הראשונים, לסלול לבר את דרכנו הקבוצית. החדירה לשוק העבודה נעשתה
בכוחינו אנו; לאט לאט ובסבלנות. מקום אחד טגלה את השני, קשר אחד קושר
את השני, העבודה והשגתה ריתקה את תשומת לבו של כל אחד. החברים לא היו
הולכים ליסון, עד שלא ספרו בחרדה את מספר העובדים. כל הישב הביא נימה

סקודים של אותם ההבדלים היו נעוצים בתולדות חברינו. אנחנו אנשים קשי-
עורף, שהתגברנו לפני הזמן בגלל הסבל שעבר עלינו, וזכרון רבים מאתנו
הופיע בית אבא-אמא רק בתור חלום סרוח. מעטים הספיקו ללמוד בבית ספר
כראוי, אפילו חנוכנו התנועתית היה לקוי מאד והם יוצאי בולגריה, ארץ בה
הורגשה האנטי-שמיות והשפעת הנאציזם רק במידה מועטה. לרוב הספיקו
לגמור בית ספר תיכוני. היו מעטודי התוון של תנועתנו המתחדשת והחזקה
בארץ הזאת. והעיקר: יצאו מבית הוריהם בהם כמעט ולא הכירו מה זאת דאגה
כלכלית.

אכן, שונים היו תבאי עברנו, אך גם בהווה המשותף המסכנו לקיים
גישה שונה לגבי אותם הדברים. בזמן שאנו התקשרנו מאד לכל מנהגי
הארץ, נשארו הם קשורים לארץ מוצאם. העתונות הבולגרית היתה יותר גפוצה
ביניהם מהעתונות העברית. ואם העברית הסדוורת היתה שגורה בפז כולנו,
הם העדיפו לרבר לועזית.

בשורות אלה לא היתה כוונתי להסמיץ צד אחד ולהצדיק את משהו, כי
אם לציין את העובדות אשר ברטו לאי-הצלחת האיחוד הזה. אמנם איחודנו
זה נמשך רק כשלוש-רבעי שנה, אך הוא חייב אותנו להסיק מסקנות מסוימות.
אם הם הרבו לרבר לועזית, אנחנו התקשרנו יותר ויותר לעברית, אם גישתם
היתה רופפת לעניינים הכלכליים ולבטיאה בעול תפקידי הקיבוץ, הרי אנחנו
הגברנו לחילים בשטחים אלה. הם שימשו לנו דוגמא יפה בליכודם החברתי
ובמאמציהם לביטוס לעיוני.

הבדלי מבטיות אלה ברטו לויכוחים רבים. אחר כשלושה של המחלקה
לחברה, אשר נסתה לפייט בינינו, אושרה העברתם לקיבוץ גבולות.

אחרי הפילוג התלכדנו, ותוך המאבק לחיזוק החברה גם פלטנו מספר
חברים. היתה זאת תקופה קשה, ולולא הדרכתו של אליעזר (מ"הסעפיל")
אינני בטוח אם למרות כל רצוננו להגיע לשלמות קיבוצית, היינו די חזקים
כדי להחזיק מעמד והשם "היוצרים" לא היה מהווה דף נסער אך התום בתול-
דות הקיבוצים השוטריים.

אך החזקנו מעמד בשמירה קפדנית על כל מקומות העבודה אשר בתפשו
אחרי עזיבתם של הבולגרים. המשימה היתה קשה, אך המאמצים לא היו לשוא;
ועם קום איחודנו החדש, שמטו מקומות העבודה האלה תבאי סודים להצלחת
האיחוד זהוה.

וסכאן לאיחוד עם הגרעין "לוחמי המחרת".

לא יהיה נכון לומר כי איחוד זה היה חלק לגמרי. אך בכל אופן
הוא עבר בלי זעזועים רציניים. כל אותם הגורמים אשר עמדו לשטן בדרכי
האיחוד הקודם, לא היו קיימים בטקרה זה. קורצנו מאותו החומר, היה
לנו עבר דומה. היינו סטופלים באותן הבעיות החברתיות, משפחתיות,
שותף ועוד - על כן נמצאה גם ההכנה ובכוחות מסותפים יכולנו לבעיות
המשותפות.

עד מהרה הוטיפה הכמות החדשה גם אימות חדשה גם בחברה וגם בטסק,
והתקדמנו לקראת הגשמת החזון של יצירת חברה קיבוצית. ועוד נמסכת
השררת...

יומי הראשון בקבוץ.

והנה המקלחת ומזלפים דולפים
זריח של שפן נעלים, אוהלים נטועים
בחורשת אקליפטוס וכמה צריפים.
לא ידעתי שיש לנו כל כך הרבה
שלנו.

הלילה ירד בינתיים, התפזרו
הקבוצות, שכני באוהל נושם עמוקות.
פה ושם שומעים עוד קולות וצחוק
מהאוהלים, אך הכל נדם מהר, סחר
זום עמל.

אני מקשיב לרוח הפפזרת עלים
יבשים על לפנות האוהל. הגה הגעת,
כנקר במוחי. זמן רב עבר מאז
שסעתי בפעם הראשונה בערב חרפי
בקן על הארץ ועל הקבוץ, זכרתי
רבים התרחשו מאז, - אבל הגעתי,
הגעתי... מחשבה זו חודרת בי
ומסלאה אותי; הגעתי, זאת המחשבה
האחרונה לפני הודמי.....

סמואל.

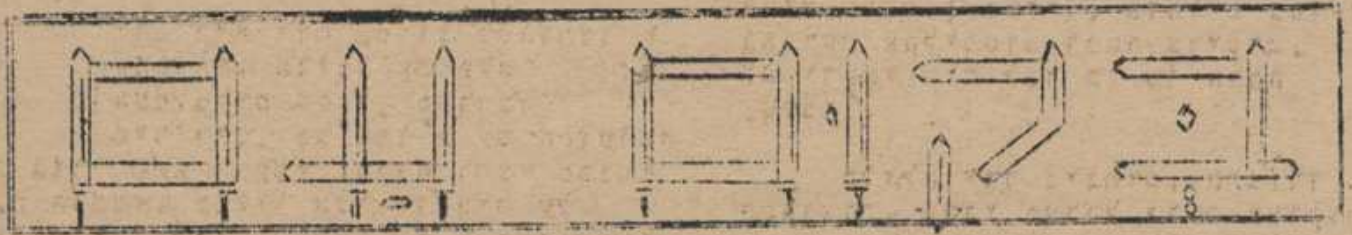
יום היה יום אחרון לשהותנו
בהכשרה. ארזנו את מעט
המטלטלים שלנו, נפרדנו
סיריזים. גם המוס עם הקוסובה
על גורל 2/3. נעלי עבודה וחצי סכנסי
שבת הוכרע. עכשיו אנו יושבים על
החבילות ומאכזים לבואו של האוסו שלנו
שצריך להסיענו לקראת התחלה חדשה -
חיים חדשים. אנו מצטרפים לקבוץ שלנו
בעצמאות.

עם כל סרטור שנשמע מהשער, אנו
קופצים על הרגלים אבל כל פעם חוזרים
סאוכזבים. זה אוסו ששק החוזר הבייתה,
ואחריו חוזרים אחד אחד המקיים של
הקואופרטיב. רק הטדטור האסטטטי של
הפורד שלנו לא נשמע. היתכן שחייל
זתיק גזה יכזיב דוקא היום?
(מספרים על הפורד שלנו שבימי נעוריו
השתתף במיגור טועלי המדבר של רוסל).
דרכי המדבר נהירים לו. מאז עברו
שנים ומכל הגבורה נשאר רק קצת שיעול
בעליות הדרך.)

רק היום שלא יכזיב אותנו. - סוף
סוף הגיע. אנו מעלים את הדברים שלנו;
החצרן סתכל על "הרהיטים" ועושה לו
חשבון כמה ארגזי תנובה יחסרו לו.
ידים סנפנפות: תגואו לבקר?.....

הגענו בין המסמרות של ארוחת
הערב. כל החברים סביב חדר האוכל.
פועלי הנמל מספרים חדשות מהנעשה
בחיפה. שוב היו יריות. - בפלנה שניה
ארון ספרים. היום מחליפים ספרים.
כל זה סוכר לי מביקורים חטופים.
אך אז היינו רק אורחים הנוטים ללון
ושאלו אותנו: "מה שלוסכם, מתי תבואו?"
אך היום מקבל אותנו סדרן העבודה
בחיוך רחב ומבטו הביטני בודק כאילו
את החזה והשרירים, צריכים לצאת מי
לנמל ומי לבנין, מי למטבח ולחצר;
הוא מנסה לגלות מי חברתן ואיפה יש
לצפות לצרות.

אנו יוצאים לחצר לגלות את
עולמנו. הגה הדשא, 4x4, ועל יד זה
חדר הקריאה. בפנים יושבת איזו שהיא
ועדה ודנה. - על ראש הגבעה חורבות
מימי התורכים - היום מחסנים ובתי
מלאכה של קבוץ צעיר בעצמאות.

קבוצנו במלחמת השחרור

א קל להעריך את מידת השתתפותנו במאבק לפני - זמן מלחמת השחרור. בתקופה של פצצות אטום ומסוסי דחף, עלולים זכרונות על רוני צייד ומסנים לעורר יחס של זלזול לגבי אותו המאמץ שעשה עם קטן - ובתוכו אנחנו בישוב קטן - במאבק על עצמאות, בהגנה על נפשו. גם תרחק בזמן - אם כי הוא קטן עדיין - עלול להשכיח את אותם הערכים העליונים אשר טופחו בישוב באותה התקופה - רוח ההקרבה וההעזה, רוח המסירות למפעל: רוח החלוציות. - בזכיר, איפוא, לעצמנו את מעשינו ואת מעמדנו באותם הימים.

את ראשית צעדיהם בענייני בטחון והגנה - (אם לא נחשוב את פעילותם הצבאית או מלחמתית אחרת בארץ מוצאם) - עשו חברינו כחברי הגרעינים בקבוצים שונים, באימונים ובמסירה. חלק מחברינו קיבל את אימונו הראשון עוד במחנות קפריסין. עם החמרת המצב בארץ בשנת 1947 בקראו גם ראשוני חברינו להתגייס לפלמ"ח. בסוף 1947 ובהתחלת 1948 יצאו 4 חבריים לפל"מח. באותה התקופה שימשה כבר בקודת ה"עצמאות" שלנו במחנה "שמיר" כבסיס אימונים ל"הגנה" וזה נתן לנו אפשרות להגדרת האימונים. חברנו לוי ז"ל, היה אז סדרין נשק שלנו. ב-17 במרץ 1948 הועמדנו במבחן הגנתי רציני כשבמסגרת ההתקפה על גוש רמת ינחנן הותקפה גם בקודתנו ע"י היחידות הקדמיות של צבא קאוקג'י. ההתקפה טצאה אותנו אטום, סוכנים ודרוכים מבחינת האימונים אך ללא נשק מספיק (ס"ה היו לנו 21 רובים וסעט רימונים) ועם רשת מצוררים לא מוטלמת. במבחן זה עמדו חברינו יפה וגילו מידה גדולה של העזש והתמדה. עם החלפת ההתקפה נאלצנו לפנות את ילדינו למשק הסטוך - כפר המכבי. ההתקפה ארכה 3 ימים ונגמרה עם כיבוש הכפר הערבי כסייר, אשר שימש אחר כך אחד המסלטים הקדמיים של היישוב העברי מביב חזפה. 5 חבריים שלנו השתתפו באופן קבוע בהחזקת המסלט הזה.

באותם הימים נפל חברנו היקר לוי ז"ל במסגרתו בבית חדושת, בעמק - אשר היה זמן רב סקום עבודתו - כשכדור רוצחים זרוגישים שם קץ לחייו הצעירים. מתוך הגרעין אשר עוד נשאר בכפר סטריק התגייס חברנו יוסף לחי"ש של הגליל המערבי שהיה אז במצור ונפל בשמירה רבת הגבורה ליח"עם הנצורה. היה אחד מ-48 הצעירים אשר נפלו כשרצו להחיש עזרה לנקודה שנאבקה בכדידות. מכאן התחילו טאורעות מלחמת השחרור להתפתח בקצב סזורו יותר ובמסלטים רציניים יותר. 6 חבריים נוספים התגייסו לגדוד 21 ויצאו אחרי ימים פפוריים לכיבוש עכו אשר הססה את הדרך לגליל המערבי. אחרי כיבוש עכו המשיכו אותם החברים צפונה ועמדו בחזית הקשה של רמת נפתלי. שם נפל חברנו רב ז"ל.

עם שחרור הגליל המערבי בקראנו להתישב כנקודת התישבות ראשונה אחרי הכרות הטרינה, בתחנת הנסיונות הבריטית לשעבר, וכך פתחנו את שרשרת היישובים העבריים החדשים בגליל המערבי המשוחרר. גם כאן הוטל עלינו תפקיד בטחוני לא קל. הרי הגליל המערבי על ישוביו הערביים היו תפוסים עדיין

ע"י אבא קאוקג'י ובנקודתנו החדשה שוב היינו משלם קדמי. עם התקדמות הצבא אל תוך הרי הגליל הוטל עלינו לספק את חי' המצב לישובים הערביים הכבושים ולשם כך גוייסו 25 חברים נוספים אשר היו מרותקים להגנת המסלטים האלה. באותה התקופה התחלנו להקים את המסך החקלאי שלנו על אדמות תחנת המסיונות ולא קל היה המאבק בין צרכי המסך הצעיר הזה לבין צרכי הבטחון הרחופים מזה, ולא פעם היינו נאלצים לבצע את עבודות הבצורים על חשבון שעות עבודה נוספות תוך זיתור על סנוחה לזמן מסוים. החזקנו במסלטים הקרובים בכפרים אל-סקר וג'רידה וחלק מאותם 25 חברים יצא יותר מאוחר לכיבוש תרשיחה, אשר שם היה מטהו של צבא קאוקג'י, ולשיחרור כביש הצפון אשר למעשה סיים את גירוש צבא קאוקג'י מצפון הארץ. לפני זה השתתפו עוד חברים בכח של כיתה כהבטחה וחפזי לעליה על הקרקע של קבוץ געתון - לרגלי גבעות תרשיחה - כשהאויב ניסה ע"י אש תותחים להפריע להקמת הישוב הזה (שהוקם תוך לילה ובוקר אחד). - עם הכרזת ההפוגה הסנייה חזרו ראשוני חברינו הביתה ועם סיום המלחמה השתחררו באופן הדרגתי כל החברים וחזרו ס"י לעבודתם במשק.

בכל אותה התקופה של פעילות צבאית השתתפו חברים רבים בקורסים צבאיים מקצועיים (נשק כבד, חבלנות, ס"כ וכו'), וסתוך הקורסים יצאו גם למבצעים חשובים.

בסיכום הרשימה הזאת אפשר לאמר שהקבוץ שלנו, אשר בתקופת מלחמת השחרור עשה את צעדיו הראשונים בהקמת משק חקלאי, עשה בשטח הבטחון מאמצים שהיו מעל ליכולתו. כעת אנו מסטיכים לבסס את משקנו תוך שמירה על אותם הערכים שצדדנו בזמן מלחמת השחרור, תוך שמירה על מעמדנו ההגנתי כישוב קבוצי ובעיקר תוך תקווה כי נמשיך, לכתת חרותינו לאיתנים.....
קובי.

תורת

17.3.1948

לוי נולד ב-6.9.1925 בעיר יאסי שברוסניה. למד בבית ספר רוטני אבל באותו הזמן התחיל גם ללמוד עברית. אחרי זמן מה הייתה שפת התנ"ך שגורה בפיו. ב-1940 הצטרף לתנועה. בפרוץ המלחמה ברוסניה הוכנס לוי אל קרובות הסוד עם עוד כמה אלפים יהודים. במתו חזרו יחידים. ביניהם גם לוי. יחד עם עוד כמה חברים סחליטים להמשיך במחתרת את עבודת התנועה. לוי ניבט לפעולה בסטירות. הוא משהתחף בוערת המחתרת ומארגן את כל הפעולות במרץ רב.

1944. הרוסים מתקדמים. - במאי 1944 מפליגות הספינות הראשונות לארץ. - באחת הספינות עולה גם לוי. בארץ הוא מצטרף לגרעין של קבוץ "רשפים". לפי החלטת הוועד הפועל עוברים צעירי קבוץ "רשפים" ל"דליה" כדי ליסד גרעין חדש. כאן מקבל לוי הכשרה במסך שנתיים. הוא עובד במטעים ולומד להכיר את תכונות האדמה. למרות היותו ביין צעירי הגרעין השפעתו רבה על כולם.

ביוני 1946 יוצאים הגרעינים המאוחדים (דן ודליה) לעצמאות. לוי נבחר בתור בא-כוח. - בזמן האיחוד עם הבולגרים הוא מטמט בתור מזכיר ונלחם נגד הפילוג. בהתחלת 1947 יצא לקורס להדרכת מטק. הוא מודריך בשורות ההגנה אבל בעיקר בתוך הקבוץ.

בקבוץ פעיל הוא בכל השטחים. בתור חבר ועדת התרבות הוא מיסד את "סחיינו", עלון הקבוץ. כל חייו וכל מאמציו מוקדשים לקבוץ ולקידום ענייניו.

בפרוץ המאורעות יוצא עם פלוגת הבטחה של ההגנה לעזרת קבוץ "אילון"; כמו כן הוא משהתחף בהורדת המעפילים על חוף בהריה. במקומה הזאת הוא עובד במלך יותר מאוחר ב"בעטן".

•

מרץ 1948. המאורעות במלוא תוקפן. חברינו מסשיכים לצאת לעבודות; גם לוי נוטע יום יום לעבודה ב"בעטן"... ויום אחד אינו חוזר. כדור שגורה ע"י מרצחים ספלים (מאוטו שהבריח נסק ותחמושת לפורעים בסביבת חיפה ושנתפס ופוצץ אח"כ ע"י ההגנה) - גיתק את פתיל חייו הצעירים... לשוא חיכתה לו באותו ערב חברתו הנושאת את ילדם שהוא לא זכה כבר להכירו...

לוי כרע, נפל - אך פעלו, זכרונו נשתזרו כרקסה אורגנית לתוך המפעל ומסשיכים להתקיים אתו יחד.

יוסף כהן

27.3.1948

בחשבי על יוסף חולפת לבגד עיני תקופה מעברנו המשותף. שנתיים בגולה וששה חודשים בגרעין בקיבוץ סטילות.

1945, בודאפטט. קץ המלחמה. פה ושם סופיעים כוודים מצעירי ישראל שנתרו בחיים אחרי הטבח הפאשיסטי וביניהם יוסף הנער בן ה-18, שפעל במחתרת במשך ימי המלחמה. הוא נפגש עם אביו ואחותו שנשארו בחיים: על חרבות האדמה שספגה מדמם של 6 מליון יהודים לא גבנה את עתידנו - אסר יוסף.

יוסף הצטרף אלינו בכית התנועה של השומר הצעיר בודאפטט. בהתסדרות וכנאטנות רבה התקשר לתנועה ולחברה ולרעיון הקיבוץ. עשינו יחד את דרך ההעפלה במשך שנתיים - בגודים וטלסוליים, באוסטרליה, איטליה, בספינת המעפילים, בגירוש קפריסין ובמחנה עטליה. אהבנו אותו על צאטנותו ומסירותו לחבריו, יוסף הצנוע והשקט היה אמיץ-לב ובו לטכנות. סטרתו הייתה להגיע לארץ ולחונן את עפרה במיטב כוחותיו ויכולתו. בחיי הקיבוץ, כעבודה ובהגנה, טצא את סיפורו.

ב-1947 הגענו לארץ. במשך ששה חודשים שכלינו במשק סטילות כ"גרעין" הוא לא הכויב. הוא טילא באטונה את תפקידו כעבודה ובחברה. כשהארץ קראה את בנייה למערכת הסגן היה יוסף בין המתנדבים הראשונים. מצפוננו קרא לו להתייצב לשירות העם. תוך טילוי תפקידו, כדרך ליחיעם, נפל טידי פורעים באביב-חיינו. לפני שזכה להגשים את חלומו על התישבות הקיבוץ נפל על הגנת המולדת. זכרו לא ימוש מאתנו.

מרדכי.

* * *

בשעות המוקדמות שלאחר-הצהריים יצאה שיירה, בת עשר סכוניות מסוריינות, סגורה מזהרה, לעבר יחיעם. בעיקול הדרך ליד הכפר כביר י נמצא מחסום גדול על הכביש. בהתקרב השיירה, נפתחה עליה אש קטלנית ביותר משני צדי הדרך. כחמש טאות אנשי-כנופיות, בפיקודו של מפקד-הכנופיות אד י ב ש י ש ק ל י פתחו בקרב. סכונית החלון, מסורייין פורץ-מחסומים, הצליח לפרוץ פרץ במחסום ולעבור, בהש"בו אש חזקה. אולם הסכונית, שבאה בעקבותיה, נסגעה ונתהפכה לתוך תעלת-הכביש. האנשים הוסיפו להילחם מתוך הסכונית ההפוכה. הסכונית השלישית נתהפכה אף היא וחסמה את הדרך. היה ברור שהשיירה לא תוכל לפרוץ עוד, והלוחמים הש"בו אש בכל כלי-הנשק שהיו לרשותם וניסו לארגן את גטיגתם. גתברר, שהם מוקפים מכל צד. בחורינו גלחמו כאריות במשך שעות רבות, כשהרוגייהם ופצועייהם רבים.

בקרוב-גבורה זה שכלנו ארבעים ושבעה סטובי לוחמינו.

(ס, מערכות הצפון" למ. כרמל)

דבר הנהלה

10.6.1948

שה לאיש להסתגל לסציאות שחברו נעדר. אבל חוקי החיים והמלחמה אינם יודעים רגשות וסנטימנטליות. תהי כתבה זו טענת-נצח לזכרו של דב היקר לכל אלה שהכירוהו. ואנו הכרנוהו היטב, ביחוד חבריו לקבוץ.

צעיר :: כעל נפש תוססת ורצון אדיר לשרת את קבוצו ואת סולדתו.

סוצאן ספ.ק.ר. בן למספחה זעיר-בורגנית ספוטית. מגיל צעיר הקדיש את מרצו לתנועת הנוער והתחנך בה במיסב ערכיה עד שבא האסון הגדול, התנפלות החיה הפאשיסטית על אחינו והוא הוגלה יחד עם בני עירו למחנה-ריכוז בגרמניה. בחזרו בסוף המלחמה מגלותו לעיר סולדתו, לא מצא איש מבני מספחתו או קרוביו והחליט לא לשהות רגע נוסף במקום השומם וריק מנפש יקרה. שאיפות בעורריו הובילו פעמיו ארצה. אבל העליה לארץ-ישראל בימים האלה לא הייתה - כידוע לכולנו - טובה כשזשנים. הוא מתגבר על התלאות והנדודים ודרך איטליה וקפריסין מגיע לארץ. דרכו הראשונה סובילה אותו לקבוץ, מקום שם התחיל להגשים בפועל את חלומו בעורריו להיות חלוץ-בונה.

והנה באו ימים קודרים על הישוב בארץ, וכחלוץ היודע גם להגן על הישגיו בחיי משק ותרבות, ידע גם דב לעבוד מעבודה להגנת הישגו שנוצר על ידו ועל ידי חבריו. הוא יצא להגן על הישוב כלכתו לקראת האויב. לקח חלק פעיל בכיבוש עכו. פגשתי אותו בחזרו מסע ומטש בהביתי בהקסיבי לדבריו הפשוטים שעה שבולל לפני את פרסת מלחמתנו בחזית זו שלא בקלות זכינו בה לבצחון.

ברוח נעלה ובאסונה אדירה בנצחוננו הטופי, המשיך בחייו כלוחם זהגיע לרמת-נפתלי. על אף עליונות האויב בנשק לא נפל ברוחו אלא להיפך: אמונתו בנצחון בנדה והלכה, כי היה זה הכרח בשבילו כסז בשביל כולנו לנצח.

בקשרו בין שתי עבודו שאש האויב לא הרפתה סהן, בנתק פתיל חייו בצרור כדורי האויב.

נזכור כולנו את דב כחלוץ-ברנה ולוחם אמיץ לסען החרות והאזשר של סולדתנו.

סיקצי.

רטה יקרה, עליך קבר אחים השארנו, תרי-עשר שעות חרותים על לוח אבן זבל לנצח, לנצח יסאר יום ג' סיון תש"ח בלבנו חרות כרטה, בגדוד, לדורי דורות.

רמת נפתלי לנצח בזכרך עמדות תעלות וחפירות קבענו עליך גדרות רוטיות, קונצרטיות ומקשים הקפנוך ובטשעולייך התחלנו את חיי הגדוד.

(סתוך, ניב גדוד 23 חטיבת הכרמל)

שנתים עם הפל"מח

כשזו שאבי נמצא בבית לטעלה מחדש ימים קשה לי להתרכז באותם הדברים והתקופות אשר עברו במשך זמן זה שהייתי מגויס. - בכל זאת אשתדל לכתוב אי אלו דברים הנראים לי חשובים... את זמן הידתי בפל"מח הייתי יכול לחלק לשלוש תקופות: -

א. תקופה הראשונה של הפל"מח האמיתי, עבודה במשקים, אימונים וסעבר לחי-צבא אינטנסיביים (כסובן כל זה במחלת... תקופה זו כוללת את הזמנים שבהם סטרנו בנסל, וכל מיני גיוסים חלקיים נוספים.

ב. קרבות על פתיחת הדרך לירושלים והגנתה...

ג. תקופת הסדרת הצבא, ויצאתנו מן המחלת, ואירגוננו מחדש... אחת התקופות העשירות ביותר בחזיות בחיילים שלי היה אותו הזמן הדוסנסטי של הפל"מח... זוכר אני את המחנה בחורשה... את הסדורה הכוערת ערב-ערב.

התקשרנו איש לרעהו והיינו לגוף אחד. הכל היה אצלנו בשותפות: גם השמחה וגם הצער. היינו בכיתה אחת אחד-עשר חברים וסזה עשרה חברי קבוצים, וכסובן דבר זה עזר בהרבה לליכודנו.

בינתיים התכווננו באופן פעיל לתפקידנו ותקופה זאת הייתה תקופת האקטיביזם. באותה התקופה השתתפנו רק בפעולה אחת רצינית: שרדית מסון הנסק של האנגלים במחנה הצבאי בתל-לסוינסקי. המלאכה נבלל לא הייתה מן הקלות ביותר מפני שאז עשינו הכרה ראשונה עם "אש" רובים. בפעם הראשונה שמענו זמזום של כדורים שתחת לאוזן. זוכר אני אותו לילה: הופעלו צפירות המחנות בסביבה ובתוך רעש זה סחבנו נשק. בפעולה זו נהרג חבר אחד ושניים נפצעו. אולם בכל זאת הצלחנו.

והגיע היום שבו הוכרזה המדינה. עוד באותו הלילה הודיעו לנו שעתידים אנחנו לקבל תפקידים קשים.

ואחרי זמן מה בשלחנו להתקפה רצינית על הכפר הערבי הגדול ע"י תל-אביב, סלמה. ההתקפה הצליחה ואנחנו חזרנו לבסיסנו (עין השופט). שיכורי נצחון. בעוד ימים מספר יצאנו להגן על פועלים יהודים שעברו בנסל (הימים היו אחרי הרצח המתועב בבתי הזיקוק)... חברי הקיבוץ שעברו בנסל זוכרים אותנו היטב... היינו מטיילים בנסל מזויינים ברימונים או אקדחים שתחת לחולצה או במקומות סתר אחרים, וכסובן, שזה היה כרוך בסכנה גדולה מאוד מפני שהאנגלים היו עושים חיפושים ועלולים היינו להתפש. ובאותם הימים נהרג חבר שני ע"י האנגלים. ובאמצע עבודתנו בנסל בשלחו ארבעה חברים לתפקיד אחר. - לווז שירות לירושלים. למזלנו לא עברנו בזה הרבה.

אחרי חודשיים וחצי בשלחתי לקורס. אין משהו מיוחד לציין בקורס זה. הוא התקיים בדליה והתנהל עוד במחלת. באותו הזמן בפרדתי מחברי לנשק ובהזדמנויות שונות מצאתים לחוד בכל מיני תפקידים. אחרי גמר הקורס החלה התקופה השלישית, הקשה והמסוכנת ביותר. -

פרשת הקרבות על ירושלים.

על פרשה זו הייתי רוצה להרחיב את דילבורי. ודאי רבים קראו כבר ככל מיני הוצאות פרטים על טהלך הקרבות. אני אשתדל להכיא אי אלו דברים אשר לא נכתבו כל כך.

בזמן שגדודנו (הפורצים) קבל את הפקודה להשתתף בקרבות על פתיחת הדרך לירושלים, הדברים לא היו עוד מוכנים. לא קודם ספקים ולא אנשים (וכמו ב: "בעיקר") אף לא נשק. היה ברור לנו שלפנינו תקופה קשה. בכל זאת לא הססנו, ונסענו עד לקריית-ענבים; הוא שימש לנו לבסיס באותם הימים, והגענו בסדר. אולם מאחורינו נסגרה הדרך. הכנופיות הערביות קבלו תגבורת מארצות ערב, ובכוחות אלה חסמו מאחורינו את הדרך. הספקדה שלנו עמדה אז לפני שאלה קשה מאוד - צורת הלחימה... לפי הפקודה הצטרכנו להעביר שירות לירושלים הרעבה, אך כיצד לבצע את זה? עמדנו לפני סתי ברירות: להמשיך בטסתנו הישנה של ליווי שירות, או לשנותה ולעבור מההגנה על הכביש הצר, להתקפה על בסיסי האויב. אולם כדי להתחיל בפעולה כזאת, היינו זקוקים לכוח גדול, מה שכמותם הימים חסר לנו. ובכל זאת התחלנו להתלכד להלום, ולהכות באויב בבסיסיו. לתקנו לאויב כוחות גדולים להגנה. בצורה זו הותקף ה"קסטל" ועוד כמה בפרטים. באותו הזמן הצלחנו להעביר גם שירות גדולות שהצילו בהרבה את המצב בירושלים. לילה, לילה היינו יוצאים לפעולות, עשינו ימים בלי שינה, וימים ללא מנוחה.

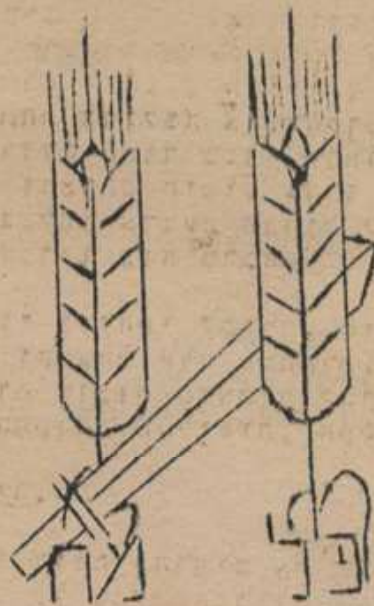
אנשים נפלו... (וכדי לקבל מושג מה, אדגים את המצב הסרבי: עלינו לירושלים קרוב ל-800 איש, אחרי ההפוגה הראשונה ירדו 132 שלמים למעלה מ-140 הרובים, והיתר פצועים... 1.)

אולם מצב רוח הלוחמים היה טוב. ההתלהבות היתה גדולה והיה גם ברור שעלינו להלחם ולנצח. ובתוך ימים אלה בפצעת.

וכאן לפרשה האחרונה שעליה אין בכונתי לספר הרבה. כולנו סכירים אותה, בוסר הצבא הסדיר.

עם החלטת השתתפי עוד בכמה קרבות בהרי יהודה ובכיוון גוש-עציון. מסיבות פוליטיות לא יכולנו להתקדם לעבר גוש-עציון דרום הרמים. - ובשנעות האחרונים הדברים השתנו בהרבה - החטיבה פזקה, והחברים פוזרו לכל מיני מקומות כי בהיותנו גוף סאורגן וסלוכד ראוי וזגים מסוימים סכנה.

פיקוד.

נ פ צ ע ת י

... התחלנו לסגת. עשיתי כמה קפיצות אחרונות ושוב נשכנתי מאחורי סלע ששימש לי מחסה. בזמן שעשיתי את הקפיצות הללו, שמעתי מכמה צדדים צעקות: "חברה, נפצעת!" אף חברי כנראה נפצע, אבל הוא לא השמיע את קולו. הודעתי ל"כ שחברי י. נשאר קדימה ולא עונה על צעקותי. קבלתי פקודה לחזור ולבדוק מה מצבו ובמקרה הצורך, לעזור לו. בלי לחשוב הרבה, אני מרים את ראשי ורוצה לקום, אך זה כבר לא ניתן לי. כ- 8-10 מטר לפני התגלה ערבי, אני זוכר בדיוק: גובה בינוני, מלובש במדף צבא אנגליזים, על ראשו כיפה, בידו סוס (בזה אינני בטוח) ועל שפתיו חיוך נבהל. לא נבהלתי, פשוט סאר לא ידעתי מה לעשות, כאילו כל העולם נעמד הרגשתי כעין ויקנות, כאילו כל העולם מת סביבנו. כאילו שום דבר לא קיים רק הערבי עם חיוך נבהל על שפתיו וראשו המדובלל המציץ מאחורי סלע.

התמונה הזו נשארה תקועה בטוחי, כשהרגשתי לפתע על פני דפיקה חזקה ואחר עבר חום עלי. התמונה לא הסתנתה. רק כשיצא ספי הצעקה האכזר האכזרית: "חברה, נפצעת!" התחלתי קצת לחשוב, אם כי הערבי טרם זז מסקומו. נבהלתי. מה יהיה? איך אצא מכאן? הלא הוא עומד לפני, אני פצוע, והכאבים... כשקמתי והתחלתי לרוץ אחרונים עם צעקות: "חברה, נפצעת! חפו עלי! קחו אותי מכאן!" הערבי עוד לא נעלם מפני. כוחותי אזלו ועם זה גברו צעקותי.

דאיתי את עצמי שזכב מאחורי הסלע, מציץ על הערבי, הוא עומד מולי במרחק מה וחיוך נבהל על שפתיו ואני מהרהר על זה, איך הוא הצליח להגיע עד הנה. אחר כך חושב, איך הצליח לברוח מכאן. ושוב אני מצעק: "קחו אותי מכאן!" אבל הערבי הזה...

לו הייתי מצליח להגיע למסלם הקרוב. חברה, קחו אותי מכאן קחון! מה יש לי לצעוק? פשוט לקום ולרוץ אחרנית. אני יודע שאצא מכאן ואגיע הביתה כגיבור.

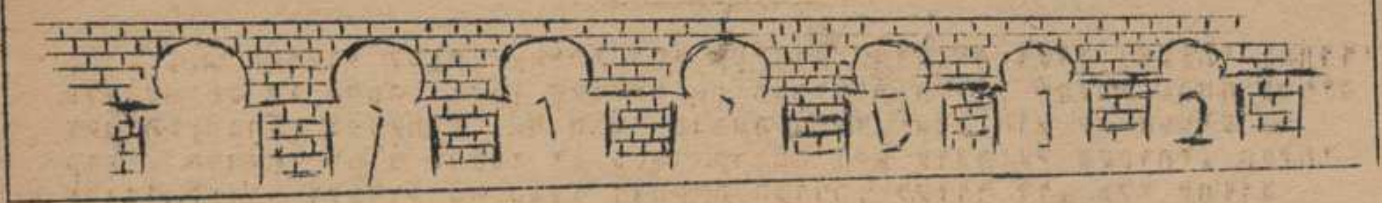
חברה, קחו אותי מכאן!... מכאן! לעזאזל, מה יש מהגבורה, עם כאבים כאלה... אוף, מה הכאבים, אבל הערבי הזה!...

קחו אותי מכאן! צעקתי בלי סוף.

החברים סוחבים אותי עד המסלם הקרוב, אך ראשי הפצוע נשאר כאילו מאחורי הסלע וכ- 8-10 מטרים סביבו עומד הערבי עם חיוך נבהל על שפתיו. החיוך הנצחי....

אלי.

התחלת מאי 1948 נתקבל ממרכז החקלאי מכתב בזה הלשון:
לכבוד קבוץ היוצרים, ת.ד. 1430, חיפה. - ח. ב.

סחלקת ההתיישבות שלנו דנה בישיבה האחרונה בשאלת מועדותכם לעליה על אדמת תחנת הבטיחות בעכו, והחליטה בחיוב על כך. אנו בטוחים, כי תקבלו את החלטתנו זו בשמחה. אנו סבורים, כי העליה למקום הזה תקיים בהקדם האפשרי. לקראת זה יש צורך שבא-כוחכם ייפגש אתנו בהודמנות ראשונה לשיחה על פרטים בקשר לעליה זו ועל אופן ביצועה.

כב"ח
א. הרצפלד.

עוד באותו ערב הוחלט לעבור מיד למקום התיישבותנו, למרות שגורל הגליל המערבי היה עדיין בלתי ברור (אחרי החלטת או"ם על הגליל כחלק מהסדנה הערבית). - מסלחת הקבוץ שהגיעה לתחנת הבטיחות נתקבלה ע"י סר אהרונוביץ' וגרסי ובנוכחותו של סר החקלאות סר א. ציזלינג נססר המקום לידי קבוץ היוצרים. ע"י ה"ה הנ"ל הוזכרו כי היה זה מזמן חלומם של כל העובדים היהודים של התחנה למסור את המקום לידי קבוץ, - היות והתנאים אינם נוחים לתחנת בטיחות. היינו המסקה ראשונה שעלה על הקרקע מאז הכרזת הסדנה בכלל ובגליל המערבי בפרט. העברת הקבוץ בוצעה בסך חודש מאי וילדינו הועברו לסחנה של קבוץ סלע בקרית חיים.

(מתוך תזכיר לסוסדות)

* * *

... הנוסע בצפון הארץ היה נתקל במרחק ק"מ אחד מעכו בשלט, הנה מסלמית. חצי יובל שנים היה השלט הזה מתנוסס על גבי עמוד-הדרכים. כיום הורד השלט ובמקומו באה כתובת באותיות לבנות, קבוץ היוצרים.

היוצרים - זה עם הקבוץ שקנה לו כאן אחיזה. בקיץ 1946 נוצר קיבוץ זה והסתכן קודם לכן במחנה ליד רמת-יוחנן. ועתה התנהל בחווה החקלאית. למעלה מ-100 חברים חניכי תנועת השומר הצעיר בצ.ס.ר. וברוסניה נמצאים כאן.

על מרחב ענקי מסתרעת החווה. שעות אתה צועד בדרכיה ושבייליה הרבים ועוד לא חדרת לכל צפונותיה הנסתרות. בנייני ענק לגידול סוסים, רפתות, לולים טלולים שונים, מחסני-תבואות - מטלאים את מרחב החווה ולא שבעה העין סראות. בעלי-החיי הוצאו מכאן קודם לכן וריקים זסוטסטים עומדים רובם בנייני החווה.

שלושת אלפים דונאם קרקע לעיבוד ברשות החווה - וכנדה המסימה לקיבוץ המגיזים עשרות מחבריו במקום ומחוצה לו. רק 1400 דונאם באים בחשבון לעיבוד השנה. 1200 דונאם לפלחה וזיתים - מספוא וגן-ירק. סים מצויים בנארות בשטח החווה וע"י רשת צנורות ותעלות תותקן ההשקאה. בינתיים עד התחלת העונה החקלאית עובד חלק מהחברים במפרץ ובח'יפה. מסגריה קטנה באחד המוסכים עוסקת בעיקר בהתקנת כלים לעבודה. מסגרים - בעלי-קצוע נמצאים במקום וכוונתם לפתח את המסגריה למפעל רב-מסדים.

אנו יוצאים לסייר בשטח החווה.

מחנן בטון ענקי עם סדורי איורור מיוחדים שמד עדיין ריק. סקים בודדים של חטה ושעורה שהספיקו לקצור מונחים בפנת המחנן ומפיצים במקצת את שמטונם.

הננו שמים פעמינו לעבר מחנן הקירור. יש בו 2 תאי-קירור גדולים ואין ספק שיוכל אחרי התקנתו מחדש לשמש לתועלת מסקי המבינה. בניין מרובע ענקי המסתרע על שטח גדול מחולק חורים חורים שימש למסרה העיקרית של החווה - גידול סוסים. לכל בעל-חי נועד כאן מקום מיוחד, מרובח וגוח. שדרות אקליפטוסים רמי-קומה מצילים בדרכי החווה. מגדל הסילו הגבוה מעיד שהננו מתקרבים לבנייני הרפתות. כיום נמצאות כאן עגלות גידול לרפתות בפיקוח הסוכנות. גם הרפת רחבה, שטופת-אור. סידור שקתות עגולות ליד כל עגלה ועגלה. מאחורי הרפתות דירים ארוכים ושטח-סרעה ניבטים מבעד לחלונות.

חבר המסק שאתו נועדתי לסיור זה על פני החווה אוהב לשוטט בשטחיה. הוא מגלה עניין ובקיאיות בכל ענף וענף, בכל בניין ובניין. עזה כמיהתו וגדול בטחונו שחבריו ידעו להשתלט על כל פנה ופנה במקום הזה. תוך שיחה בבעיות המקום הננו עוברים לשטח הלולים. חצרות, חצרות לעשרות סבוררות. סבוך סבוך. כל הנכנס כאן לא יצא בנקל. שעה ארוכה הננו תרים אחרי דרך לצאת מסבך החצרות ולעלות על הדרך. ובתוך החצרות - ארגוזי פסוט מיוחדים לעופות ולידת מסרדי רטום מיוחדים וכרטיסיות לכל עוף ועוף. ריקים עומדים עדיין הלולים ומצפים לקרקור התרגגולות שיטלא את החצרות הרבות. 200 עופות בינתיים בידו המסק ורצונם הסמיר להגיע בקרוב לאלפים רבים.

דרומית לחווה במרחק חצי ק"מ ממנה שתרעת משתלת עצי יער ונוי. בשדרה נאה של חרובים ודקלים אנו נכנסים לתוך שטח מכוסה שתילי אורן, אקליפטוס, שטה, חרובים ועצים אחרים בעציצים ובערוגות. העזובה ניכרת בהט. זה חודשים לא טיפלה כאן יד אדם. עשבי-בר עלו בערוגות. כ-150 אלף שתילים נעוצים כאן בקרקע ומצפים לטיפול מחדש.

מזרחה למשתלה שתרע שטח תחנת הנסיונות למסעים. זני פרי למיניהם גדלים כאן לעשרות. שדרת פיקוסים מתקשרת טובילה לשטח התחנה. בצהרי היום רב כאן הצל ואין קרני השמש חודרות כאן כלל. קרירות נעימה שוררת כאן. קבוצת ילדים מדליה נאה לבלות כאן את חופשתם ולנוח בצל השדרה העבותה.

עייפיים מטיולנו הארוך הננו חוזרים לחדר-האוכל שהותקן באחד ממחסני החווה המרווחים, סועדים את לבנו - ונפרדים.

אין כל ספק שידים חרוצות, יזמה ורוח חצוצית ידעו להשתלט על צפונות החווה ולהפכה למסק-בלכה בפתח הגליל המערבי.

(ש. מנסקי: בקורות חדשות בגליל המערבי". על המספר 3.10.48)

קבוץ השקיע מאמצים וכספים רבים במקום החדש כדי להפוך אותו לבית קבוץ על פי סיכום הוועדה שמונתה ע"י הסוכנות היהודית, שתפקידה היה לקבוע גובה ההשקעות שהקבוץ השקיע במקום, ושחבריה היו: מר גרוסמן ב"כ משרד החקלאות, מר מרגלית מהסוכנות היהודית והח' בליטה סקובר מטעם הקבוץ הארצי, - נקבע גובה ההשקעות בטכום של 8.000 ל"י.

[בחודש נובמבר הגיעה למקום ועדה מסלתיית בראשותו של שר החקלאות א. ציזלינג.] נוכחו ה"ה הלפרין ממשרד החקלאות, מר פטר, מר דר, פרוינד, מר בן-אדם מתחנת הנסיונות. בישיבה, בה השתתפו גם כמה חברי קבוצנו, הוסבר ממשרד החקלאות מתעניין באפשרות להחזיר חלק מתחנת הנסיונות לתעודתה, והודגש שאין הכוונה להוציא את הקבוץ. הובאו הצעות על שיתוף פעולה בין הקבוץ לבין התחנה. מר הלפרין הציע שחברי הקבוץ יעבדו בתחנת הנסיונות והקבוץ יספק את כל ההספקה הדרושה לבעלי החי.

ב-10 בינואר 1949 פנה אלינו מר רענן וייץ במכתב מס. 430. 2/95246- כידוע לכם פנה אלינו משרד החקלאות בבקשה לקבל חזרה את כל תחנת הנסיונות בעכו על שטחיה הסמוכים וכתוצאה מכך להעבירכם למקום התיישבות אחר. קיים בינינו לבין משרד החקלאות מ"ס בעניין זה שעל תוצאותיו נודיעכם בזמנו. עם זאת הננו פונים אליכם בבקשה ותביעה שלא להפריע לעובדי משרד החקלאות בעבודתם השוטפת בתחום התחנה ולא לפגוע בכל בניין, עץ, פח או כל חומר אחר הקיים בתחום תחנה זו. נבקשכם להקפיד על הדבר הקפדה רבה.

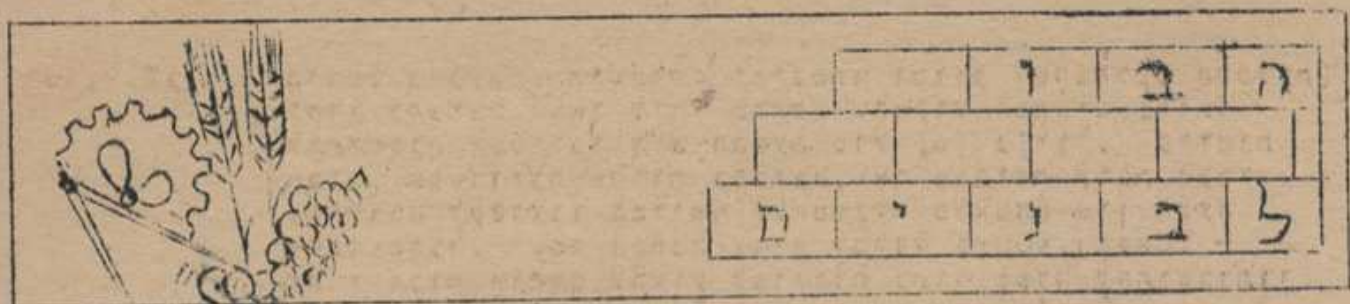
הקבוץ החליט אחר דיונים רבים לפנות את המקום לתחנת הנסיונות היות והכיר בחשיבות התחנה בסביל חקלאותה של כל הארץ. הקבוץ דרש פתרון מידי לשאלת התיישבותו, היות ואיבד הרבה זמן ע"י ישיבה במקום התחנה. פנינו בתביעות נמרצות למשרד החקלאות, למרכז החקלאי ולסוכנות היהודית להחלטה מיידית וטופית על מקום התיישבותנו. ב-29 באפריל 1949 נותב לנו מר רענן וייץ: "בישיבה שנתפת של המוסדות המיישבים עם המטלה ובהשתתפות המרכז החקלאי הוחלט שיש להחזיר את תחנת הנסיונות לרשות המטלה ולהקציב עבורכם שטח מתאים בטנשיה לשם יישוב הקבע שלכם. 2. אנו עוסקים עתה במיכנון וחלוקת השטחים הסמוכים לכם ובקרוב נודיע לכם את גבולות השטח שהוקצב עבורכם..."

(מתוך תזכיר למוסדות)

מפרטי-כל של שיחות הקבוצ

- 17.7.49 ¹⁹
 הודעה בעניני התשובות: פיינמסר וקובק (סהחלקה הסכניות)
 בקרו בסכיבה ובאו לידי מסקנה שהמקום המתאים ביותר
 להתשובות בשבילנו היא הגבעה סול, סן ג'ין. קיימות
 אמנם, אפשרויות אחרות בסכיבה, אך סבחינת קרבת הכביש
 (שחשובה לקבוצנו הסיוסד על ספעי סלאכה) אין הצעה
 יותר טובה. שטח המחנה צריך לכלול כ-400 דונאם. -
 אחרי זכוח הוחלט להציע לסוכנות בתור מקום להתשובותנו
 את השטח בין, בית דון לכין מחנה, סן ג'ין.
- 9.8.49
 דין וחשבון על ההתשובות: הענין מתקדם לאט.
- 1.9.49
 איגפורמציה על עניני התשובות: מציעים לנו להחליף את
 השטח המוצע קודם - בשטח, פדויים". א. מבצע חרדה על
 הכללת שדה התעופה במרכז שדותינו.
- 18.9.49
 הודעה בעניני התשובות: ביום חמישי הבא תבוא הודעה
 שתקבע באופן סופי את מקום המחנה שלנו.
- 24.9.49
 דין וחשבון על טהלך הדיונים בנוגע להתשובות. (פרטים
 חסרים).
- 23.10.49
 התקבל מברק שבו נקרא ע. לירוסלזים לסידור עניני התשובות.
 יש הבטחה שהענין יסוכם הטובע.
- 7.11.49
 דו"ח על עניני התשובות: נתקיימה ישיבה עם רענן וייץ
 וכל הגורמים המעונינים בדבר. הוחלט באופן סופי
 שנתיישב על הגבעה סול, סן ג'ין. - סחר בבוקר יוצאים
 להקים את הצריפונים הראשונים.
- 21.1.50
 עיריית עכו החליטה להקים בית סרגוע במקום התשובותנו.
 מחיל ההגדסה נססר לנו שבכוונתו להפעיל את שדה התעופה
 וסקום התשובותנו יהיה נחוץ למטרה זו. הוחלט שנצטרך
 להפגש עם רענן וייץ כדי למצוא פתרון סופי לענין. -
 תכנית הנקודה עוסדת לפני גמר. הכנתה עוככה בגלל
 האוטוסטרדה.
- 5.5.50
 הוחלט להמשיך בבניית הנקודה בקצב סזורז לפרות שענין
 הקרקעות הוא בלתי ברור עדיין.
- 14.5.50
 לאור הקפאת התקציבים מציעה ועדת המסק להודיע לסוכדות
 המייטבים שאם במסך חודש ימים לא נוכל להתחיל בבניית
 נקודתנו, נראה את עצמנו כבעלים על תחנת הנסיונות (כולל
 את הקרקעות סכיבה). אחרי זכוח הוחלט לחכות עד יום
 חמישי ואחר כך....

לסכום תקופה במשק

ראשית היה... הרצון להקים טסק חקלאי, קבוצי גדול. זוכרים אנו את חלומותינו והרהורים הסטוטסיים, עת ישבנו על הסרפסת של חדר האוכל במחנה בטושבה ומנינו את הענפים והספעלים שברצוננו להקים, את סדורי העבודה וחלוקת החברים (לפי רצונו של כל אחד כסובן) - לענפים ומקצועות לטיביהם.

התחלנו את קיומנו הטסקי בעבודות חוץ. עם יציאתנו לטושבה, שרר חוסר עבודה בארץ. המצב היה חסור. עבדו רק 5-6 חברים וגם הם בעבודה קשה למדי - במחצית 4/2. פה ושם קבלנו גם כמה ימי עבודה ביציקות בסביבת כפר-אתא. מצבנו הכספי נעשה דחוק אחרי חודשים של קיום, ומוצא לא ראינו. להוריד את רמת-החיים לא יכולנו מטיבה פשוטה - לאכול ולהתלבש צריכים ויותר בין כך לא עשינו. למען החבר בימים ההם. עם התקרב החורף הוצע לקבוצי הטושבה בסביבת חיפה - וגם לנו ביניהם - להקים קבוצות לעבודה בנטל חיפה. ניגשנו במרץ לעבודה בנטל וגם קבלנו כמה מקומות עבודה עבור בעלי-הטקצוע שלנו. אבל עבודת הנטל הכוזבה - המצב החברתי ששרר בקבוץ - התחילו הברורים עם הקבוצה הבולגרית - כל זה היה בעוכרנו. פריון העבודה היה נמוך - והיות ועבדנו עבודה קבלנית - גם התמורה הכספית לא היתה גבוהה - בו בזמן שיתר הקבוצות הצליחו להוציא יום עבודה גבוה.

בינתיים רכשנו בטלחמה עקסנית בלשכות העבודה בכפר-אתא, קרית-סוצקין וחיפה מקומות עבודה רציניים - עבור החברות בבית החרשת למרצפות, רצף ב"אתא" ובמסכחי הפועלים בחיפה ועבור הכחורים ב"געסן" ומקומות קבועים בבנין.

באביב הגענו לעבודה טלאה וגם ההכנסות עלו במידה ניכרת ויכלנו להתחיל לחשוב על השקעות לסדור המחנה. קנינו 2 צריפים ישנים והתכוונו להקיטם. קנינו והעמדנו צריף קטן בתור מחסן בגדים, הקיטונו חדר קריאה ודיקטנו אותו כריהוט נאה - אותו חדר קריאה הוא גאותנו בימים ההם. הקיטונו גם את צריף חדר האוכל ומטבח שקבלנו סוף סוף מהסוכנות אחרי שכל החורף אכלנו בחדר אחד (כי צריף חדר האוכל של קבוץ, שמיר נשרף).

כל החברים - 68 במספר - היו מסודרים בעבודה קבועה. למרות המצב הפוליטי הבלתי יציב בארץ. - אבל באותו הזמן פרץ המספר החברתי הקשה שהביא לפלוג הקבוץ. הקבוצה הבולגרית - 13 חברים - החליטה לעבור לקבוץ אחר ואנו עמדנו לפני הברירה הקשה לוותר על מקומות עבודה קבועים או להחזיק בהם ע"י תמרוכים שונים. מסודרות הקבוץ הארצי התחילו לספל באחד עברינו וגם חייבו את חברינו הבולגרים להחזיק את מקומות העבודה עד בוא חברינו החדשים. לנו היה ברור שלא זה הפתרון ואחרי חודשיים בערך, עברו החברים הבולגרים ל"גבולות" ואנו הצטרכנו להחזיק לבד את מקומות העבודה עד בואם של החברים החדשים.

בהזכרתי בתקופה הזאת - תקופה קשה מאד - לכל אבני בספוק לציינין
שקומץ חברים עשו מאמצים רציניים ביותר ועם קליטת החברות מבין-סמואל
זסטעברות היו מקומות עבודה טובים.

בזאת של חברינו סבובץ, לוחמי המחנות הכניס דש חדש בקבוצ. יצאין
סיד 2 קבוצות לעבודה במסל, הרחבנו את חבר העובדות ב"רצף" וגם ב"נעמן"
הגענו לספיר של 10 עובדים. הלכוד החברתי הטחיר - התלהבות בעבודה
וכחיים המשותפים נתנו את אותותם בטהרה גם בשטח המסקי. קבוצות הנמל
שלנו תפסו מקום בראש קבוצות הפרץ במסל והתכנסה גדלה מחדש לחודש וגם
יתר החברים והחברות במקומות העבודה הכו שרשים. עם הכרזת הטרינה נעשו
תנאי החיים שלנו קשים יותר, אבל לא פגעו בשטח העבודה. למרות כל
הסכנות (רק היום אפשר להעריך את הסכנות שבכל יציאה לעבודה) המסיכו
חברינו במקומותיהם במסל ובנעמן והתחלנו לבשש בהקמת המפעלים הראשונים.
קבוצת הנגרים התחילה לעבוד בעבודות חוץ - במגדל היה שלחן עבודה
וכמה כלים זאת עבודות הסכנות בצעו בנגריה סכנית במסרץ.
גם הנגרים וגם המסגרים (עם הציוד הדל שקבלנו מחוץ לארץ מחברים שעברו
את בלגיה כדרכם ארצה) עבדו עבור כחות הבטחון. הוחל ביציצור מטות עבור
ההגנה. התמורה היתה נמוכה מאד אבל הנסיין שברכש היה גדול ואת התוצאות
ראינו רק אחר תקופה ארוכה.

ההשקעה הרצינית הראשונה היתה קניית האוטו, פורד. זכורני את
הרגע בו נכנס הפורד למחנה שלנו - החברים צהלו - דמעות נראו בעיני
הרבה חברים - אוטו יש לנו. האוטו עבד עבודת חוץ -נסע לתל-אביב
בלי שריון ולמרות כל הקלקולים התכופים הכניס לא מעט כסף. אותו הפורד
שגם כיום לא פעם, סציל את המצב בשטח התחבורה. ההתקפה עלינו ערערה
את כל המבנה המסקי שלנו -רוב הנחורים היו עוסקים בחפירות ואחר כבוס
מסאיר עלינו למשלטים ולא מעט מקומות עבודה נעזבו.

עם כבוס עכו נדרשנו לעלות להאחזות לתחנת הנסיונות בעכו -
והוכנסנו תחת חסותה של הסוכנות. קבלנו תקציב ראשון של 6,000 ל"י
לקניית ציוד ראשון. קנינו טרקטור ש.ד. 9 מנילה, מחרשה, זוג בהמות.
החסור המפורסם שלנו בווין -עבר את קווי האויב חודש לפני ההתקפה
עלינו - וגישנו להורדת הפרץ במסע וגן הירק של התחנה. כבר בימים
הראשונים של האחזותנו בתחנה סבלנו מחוסר ידים עובדות - רוב הנחורים
היו בצבא ובמשלטים ולא הצלחנו להשתלט על כל המרחב הגדול והרכוש
היקר שנפקד בידינו. הרבה פרי הלך לאבוד, בתחנה הענקי שררה הזנחה
ומעוט העובדים וחוסר נסיון מוחלט בשטח החקלאות ערערו את כסחוננו
שבוכל אי-פעם לפתח משק במקום זה. מאחר התחלנו בעבוד האדמות שהיו
בסביבתנו ואחר לבטים רבים נגשנו לזריעה. בתחילת עם קבלת המדריך המסקי
(יוזק מעין-המסרץ) זזו העיניים. גישנו להכנת השטחים לספוא עבור 6
עגלות שקבלנו. הסוכנות (דרך אגב היום הן פרט לאחת, הפרות הטובות ביותר
שלנו). קנינו אוטו שני - את הדודג' - סדרנו אותו והוא היה יוצא
לעבודה בתחבורה.

בשטח המפעלים חלה התפתחות מהירה. המסגריה והנגריה סודרו במיטב
הציוד שקנינו אותו מכספנו אנו בחודש ספטמבר אותה השנה ונבשנו לעבודות
חוץ במרץ. המסגריה ליציצור מטות עבור הסוכנות והנגריה לעבודות טובות
לפרטים ולמסקים. מקומות העבודה בחוץ נעזבו והיה רק נסיון אחד לחזור
לנמל (בחורף) שבכשל בגלל מרחק הנסיעה הגדול לחיפה. חוץ מנעמן נעזבו
כל מקומות העבודה.

ההשקעות בשטח הצרכני היו מועטות היות ומצאנו מננים מוכנים לסגור ולחדר אוכל ורק מוסדות צנור אחרים נאלצנו להתאים פחות או יותר. השנה הראשונה בהתישבות היתה עבורנו שנת שגשוג בשטח הכלכלי - אם כי התפתחות הענפים החקלאיים למרות התנאים האובייקטיביים המצויינים אינם בשפע, סדור השקאה בתעלות די מסודרות היתה איטית. לא היה לנו חבר עובדים שידעו את העבודה החקלאית ואת כל מדענו הקדמנו לפתוח הספעלים. וזכור ער התנהל בקבוץ - לא תמיד בצורה חברית ביותר - על קו ההתפתחות המסקית שלנו. היו שני מחנות - הספעלניקים ו"החקלאים" או "הציונים" אין שקראו להם. שני הצדדים העלו נמוקים ממוקים שונים לבסוס טענותיהם על פתוח, הסקסור שלהם - נמוקים שהיום, כשאנו כבר מבינים מעט בענייני שטח, נראים ילדותיים בהחלט.

באביב תש"ט פתחנו בגן - ירק יפה והגדלנו במעט את הרפת. למרות שהיו כל התנאים לפתוח סהיר של הרפת - בלמו המוסדות את פתוח ענף זה. הלול בינתיים ביסס ענף יפה - למרות זה שהתנאים לא היו מסודרים הגענו ל-1000 מטילות וההכנסה של הלול היתה הגדולה ביותר במשק. לו חזינו מראש את סכויי התפתחות ענף זה יפלנו להגיע ללול הרבה יותר גדול.

היבולים בפלחה היו נמוכים - חוץ מחציר - נבלל חוסר הנסיון של עובדי הפלחה בעבוד האדמות מצד אחד, ומצד שני, חלק גדול של השטחים שזרענו היה סדולדל ומנוצל ביותר. בקיץ אותה שנה נכנס לעבודה בקואופרטיב הקו, ראשון חברינו. בקואופרטיב זה רכשנו 2 מניות.

לקראת שנת תש"י הכינונו תכנית לגדול של הסקסור החקלאי וגם גששו בחפוש מפעל לעבודות קלות עבור חברים חולים.

הפלחה גדלה ב-50% - הרפת החלה לרכוש פירות מהיבוא, בגן הירק הכין בפעם הראשונה שטח של 60 דונם לבגן חורף - אולם פה נחלנו כשלון חרוץ - השלב שנפל באותו חורף הרס את כל היבול וגם השפיע לא במעט על הסבום המאובני הלא מעודד.

סבום שנת תש"ס היה מעודד בסובן הכספי - אבל לא הראה יכולת רבה בשטח החקלאי - למרות שההכנסה מהענפים החקלאיים כבר היתה 50% סכלל ההכנסות שלנו. עוד לא התרגלנו למחשבה שאפשר לחיות גם מחקלאות - דרב יוסף - שר האספקה מצו - חיזק את חששותנו לאפשרות של קיום הובן מעבודה חקלאית.

בפלחה - גם בשנה השניה לא ראינו כרחה רבה - היבולים היו נמוכים והמחירים שקבלנו עבור התבואות כמו בקושי אתהוצאות, הרפת גמרה בהפסד כספי רציני והזכחה עוד יותר מהתמורות הרבות (10 עגלות סתו סבלת ו-8 ראשים נוספים סתו מקדחת). לא טעמים היו החברים שהרתרו בקול רם על כדאיות הענף הזה. עקשנות חבר העובדים בענף היא שהצילה באותה השנה את הרפת. המטפוא השיב יבולים בנורמלים לסד"י והמספויניק שלנו היה הראשון בין החקלאים שהראה טיטנים של מקצועיות והכנה בענפו הוא.

הלול השיב סכום טוב לסד"י - מעל ל-200 ביציים, הטלה שנתית לתרנגולת וגם בשטח אירגון העבודה בענף הצטיין. המפעלים המשיכו בעבודתם - הנגריה התלבטה בחוסר מקצועיות של רוב העובדים והמטבריה הפסיקה את ייצור המטות בהתחלת השנה בגלל חוסר הזמנות נוספות מצד הסוכנות שריכזה את ייצור המטות במחנות העולים ומפעל חמשיכות צעד את צעדיו הראשונים. עם כטלונות ראשונים - תוצאה של הרכה לא מוצלחת בשיטת העבודה של "מוסחים" שלקחנו מבחוץ לזמן קצר. ב"הקו" נכנסו לעבודה 2 חברים נוספים והדודג' המשיך בחפזות, נופש רציניות, לעבוד בתחבורה.

שנת תש"ז היתה שנת מאבק קשה בעניין מקום ההתישבות שלנו. אחרי שהתברר למוסדות הממשלה "שטעו" בטורם את התחנה להתישבות הם דרשו את סניייה המידי של התחנה - אנו הסכסכו לסנות את התחנה אבל דרשנו בתוקף בהסכמת התנועה מקום בקרבת התחנה. המוסדות חששנו בדרו ותכננו עבורינו מקומות טקומות שונים ומשונים עבור נקודתנו, עד שסוף כל סוף מצאו את המתרון של העברת כוסתן הגליל מערבה סכביש נהריה וישונו בטקומט על חבנעה צפונה סמחנה בן-עמי.

בינתיים הוקפאה סחצית התקציב ההתישבותי שלנו. לשנת תש"ז 12,500 ל"י ואת יתר הסכום נצלנו כמו את סחצית תקציב תש"ט (25,000 ל"י) שגם כן הוקפא סחציתו לרכישת ציוד מכונות וציוד חקלאי, הגענו לציוד חקלאי רציני - 3 טרקטורים על זחלים, 5 טרקטורים על גלגלים, מכונות חקלאיות לסיניחן וכו'.

חוסר תכנון הנקודה ושטחים קבועים סנע סאתנו את האפשרות לבנות לבנין הנקודה וטרור טשק המים ושטחי הסקאה - ואת התוצאות אנו סרנישים היטב גם כיום. בקיץ תש"ז התחלנו בהקמת הצריפים הראשונים בנקודה. גם בשטח הבניה אנו הכנסנו את ראשוננו בלי כל נסיון, למרות ששלשה חברים היו בהכשרה במקצוע הבנין - היה לנו פובן שלא נוכל להקים קבוצת בנין עצמאית - ובכל זאת נסיונו. תקופה מסוימת לסד"י לבנות לבד, ולא בנינו מאומה. גלגלי הבניה לא נעו, המטבות לצקת את היסודות הראשונים ובנתיים הגיע החורף והיה גם סחטור חסור בחומרים בעיקר בטלט.

הסכום המאזני של שנת תש"ז לא היה סעודד ביותר למרות העודף הכספי שנשאר לנו. רמת החיים עלתה בהרבה, ושנה זו היתה השנה הראשונה שלא הצלחנו לעבור את ה-50% בעבודה סכביטה.

שנת תש"א היתה שנת התפתחות גדולה הן בשטח המסק והן בכניה. כאטור בחורף לא בנינו כמעט בגלל המחסור בחומרים, לעומת זאת בשטח המסקי התקדמנו בצעדים רציניים. הלול גדל ב-120%, הרפת ב-120% גם היא - הפלחה ב-20% וחרשנו 3000 דונאם בנגב.

התחלנו בחפירת 150 דונם בריכות דייג. המספוא גדל ב-100% ומפעל הסמיכות
 צא לדרך המלך. אבל השנה היתה שנה שחונה, באזור שלנו ירדו 300 מ"מ.
 גשם במקום 700-800 מ"מ. הסקובלים והכצורת הכתה אותנו קשה. יכולי הפלחה
 היו זעומים - קבלנו 80 ק"ג חציר לדונם, 60 ק"ג חיטה. את התירס קצרונו
 לתחסיץ וחציר - רק השעורה הניכה יכולי יפה - 120 ק"ג לדונם. יכולי
 המספוא היו בינוניים והתלכטנו כבר במציאת שטחים תחת סיס כדאי לספק
 את הדרוש לרפת.

בשנה זו יסדנו גם ענף חקלאי חדש. את ענף הצאן - שלמרות היותו
 ענף צעיר (והעדר הוא ערבי שכידוע הוא לא בעל תנובת חלב בכוונה) לא
 הכויב כבר בשנה הראשונה הזרות להתמסרות עובדי הענף שידעו לתת את
 כל מרצם ודצונם להצלחתו.

באביב תשי"א בגשנו אחרי ארצון מחדש של ענף הבנייה, לעבודה במרץ.
 בתקופה קצרה לעדן - 5 חדשים - הצלחנו להקים מחנה גדול למדי בעזרת
 קבוצת עובדים מהחצר ומספר חברים בלבד מקצועיים ע"י הקבוצה שלנו.
 בתקופה הזאת השלטנו את הקטת 9 צריפים שוודים לסגורים - 3 צריפים
 שוודים בעבור שכונ לילדים. את הבנין לפעוטות הקיסונו בחלקו - 4
 בנייני סגורים, חדר אוכל, מקלחת, בית שטוש, לול של 51 סטר אורך, רפת
 ל-60 ראש, דיר עגלות ל-20 ראש, מתן ל-100 טון, מחסן אספקה של 200
 ט. הנחנו 800 סטר קווי ביוג עם בור שקוע אחד, הנחנו קווי סיס בנקודה
 הפעלנו באד ערבית אחת המספקת מי שתייה לנקודה ומתחנו 400 סטר קווי
 חשמל המספקים חשמל לכל הצריפים ולאחרונה גם קו לרפת וללול.

אחרי ברורים רבים נעשו קדוח בלב הסחנה ובעומק לא רב נמצאו סיס
 רבים - כמעט 400 מ³ לשעה - אבל בגלל חשש למליחות בבוהה לא מאפשרים
 לנו לנצל את כל הכמות ומבטיחים לנו משאבה ל-175 מ³ סיס לשעה. חברת
 החשמל כבר מתחה קו מתח גבוה לנקודה ועם גמר בניית מכון החשמל נחזור
 לרפת שלה, דבר שיאפשר העברה מזרזת של יתר המבנים ופנאי מוחלט של
 התחנה. הבנייה הגדולה מוסנה ע"י תקציבי ההתיישבות מהשנים הקודמות וע"י
 תקציב תשי"א (141,500). אבל כידוע תקציבי הבניה לא מדביקים את מחירי
 המבנים השונים והדבר נתן את אותותיו במצב הכספי שנעשה דחוק סיום
 ליום. גם המסלה לא עזרה לנו ביותר והפעולה-שיטה של הגבלת האשראי
 לשם בלימת האינרסציה - האינפלציה לא עזרה את אפשרויות התפתחותנו.
 השנה האחרונה היתה קשה ביותר עבורנו. הנגריה - שהיתה צריכה לתת
 לנו את ההכנסות במזוטנים שלא קבלנום מהענפים החקלאיים עברה בחלקה
 הגדול בהסקעות ומפעל הסמיכות - למרות הסכום היפה שהגיע אליו, לא
 מספק עבודה קבועה - הוא הינו סוגבל לעונת הסתיו וחלק מהחורף. שתי
 המחנות - למרות ההיטיב היפה שיכולנו לסנוע שרותים כפולים, הצריכו
 יסי עבודה רבים בהובלות - ויש להגיד שלא הצלחנו זמן רב להתגבר על
 הקשיים במסח זה.

בסכמנו את השנים שעברו אנו מצווים למתוח בקרת עניינית על כל כשלונותינו ולדעת גם להבליט את הישגינו בכל שטחי החיים. בשטח המסקי היו עליות זירידות - לא רק התנאים האובייקטיביים הכתיבו לנו את הצלחתנו וכשלונו - לא פעם בזכות החבר עם רצונו התגבר על קשיים שלטאית עיין אין עליהם שליטה. את היכולת הגבוהה בנו - בתור פרטים ובעיקר בתור קולקטיב ביזבונו לא פעם על אפשרויות רציניות על ידי אירגון לקוי - על ידי אי-רצון או מסבר זמני של חבר זה או אחר.

אך בדרך כלל אפשר לסכם לדעתי, בספדק רב את פרק הזמן שעברנו במשותף בהרבה שיצרנו יש - כסיס רציני למסק קבוצי פורח ואביר, קבוצה נאמנה לייעודה.

לאון.

חיש הרעפים דפוק דפקו

אחרי שמכרנו את הסכונה השלישית סבין ארבעת סכונות הרעפים, הגיע הזמן להיזכר שהיה לנו אי פעם ספעל ליצור רעפים...

אני שנכנסתי לעבודה במפעל זה בתקופת פריחתו - לא אוכל לכתוב על התחלואותיו.

... כשנכנסתי בפעם הראשונה לצריף-פח המצויד להפליא, קידמני רעש קדחתני. אנשים שהיו נראים עסוקים מאד שלחו בי מבט קצר מאחורי שולחנותיהם. אני נזכר שמבין רעש וקישקוש הקצוב של הדפיקות הסתגנו אלי קולות מוזרים:

- "195 - רבותי....."
- "196 - רבותי....."
- "200 - רבותי....." כמה יש לך, שלמה?
- אינני יודע, אין לי פנאי לספור.
- 186, רבותי! - טמשיך הקודם.
- מה קרה, עקיבא, יש לך כבר פחות כמקודם?
- לא ולא. הדבר הוא כזה שעד 200 אני סופר כמה כבר עשיתי. אחרי 200 כמה עוד חסרים לי ל-400.

- מהר, מהרו לוקחים את החתיכה האחרונה ליד ורצים בחזרה לסכונות. כל אחד בודק בחיפזון כמה רעפים הספיק לעשות המחליף.
 - מה זה? מגישו! מגישו!! בו בחזרה. לרעף זה עשית בטן כאילו היה בחודש תשיעי. את ההוא שכחת לצבוע ולאלה כאן חסרות חתיכות מכאן ומכאן.

כזאת היא עבודת שוליה. וסך הכל רק 30 חתיכות. לו היית עושה לפחות 35 בחצי שעה. - אך לא רעפים כאלה חלושים. - אך אם גם 70 חתיכות יעשה המגיש בשעת ארוחת בוקר - אסור לדופק להיות מרוצה - כך זה כתוב בספר הרעפים של שמיר...

חזרנו מארוחת הבוקר - פתאום רעש ודברי ריב. מה קרה? -
שום דבר. שלטה מחפש את הפלאפונים שהשאיר על גב המחסן. מי היה
יכול לקחת אותם?

עקיבא, לא ראית את הפלאפונים שלי? אין לי מה לתת כ"ן הלוחות
האלה.

- לא ראית?
- לא נכון, אתה לקחת! אחרת אין היית יכול להוציא את הרעפים מהמכסיה.
- ח"פסתין
- שקרו
- אתה מסקרן
- ארביץ לך
- ארביץ לך בחזרה!...

ריבו נכנס כריצה וטורדיע לשלטה שהפלאפונים ע"י המחסן - הרוח רק
הורידתם מהגג.

- אתה רואה. אתה צועק וטאשים חברים חפים מפשע!
- כן, כן - זה הכל בגלל החיפזון. אין פנאי לנשים אפילו....

זמן סועט לפני גמר העבודה - קופצים כל הרעפים החוצה לחצר.
מה קרה? הרעפים מתמוטטים? - הרעפיה מתמוטטת? - לא, רק" מחסן רעפים
אחד התמוטט, וקבר" לפחות 1500 רעפים. - הרעפים עומדים בלי נוע -
כעל קבר פתוח. מה יכלה להיות הסיבה? אולי חלשים הרעפים - או שלא
טוב הוכנסו הפלאפונים? הסיבה העיקרית היא מכל המקום החיפזון. - ובכן,
בעסוד לרגע. אל גמור עם הזמן, נשאיר את הזמן שירוף בלעדיו. 1000
חתיכות! הנזק הוא 40 ל"י. האם כדאי למהר כל כך? הכדאי? -
אך מה אנו עומדים כאן - זה כבר לא עוזר, - נראה של ירחץ ראשון את
המכונה? - יעקב בשום פנים ואופן לא - הוא טרוגז עכשיו, ועובר ברעש,
לפחות כמו אותה מכונה אוטומאטית שתגיע באחרית הימים....

כל אלה הם רק זכרונות. הויכוח על טפעל יסוד (רעפים או נגרים)
מזמן נחתך כבר בשיחת הקבוץ. בלי כל ספק היו כמה יתרונות רציניים
לרעפים לעומת מפעלים אחרים - והם: זום עבודה גבוה, חסרי גלם מקומיים
שעלולים להבטיח את רציפות הייצור. חסרונותיו שיטת-הייצור הלא קבוצית
שתוארה לעיל והעובדה ששיכלול וטיכון המפעל היו מצריכים השקעת כוחות
חמריים ואנושיים שהיו מעבר ליכולתנו.

אכן, אין על מה לבכות - המפעל מילא את תפקידו, עזר לקבוץ לעבור
את קשיי ההתחלה עד ש טקורות. הפרנסה האחרים התחזקו.

יהודה.

גן הירק בעבר ובעתיד

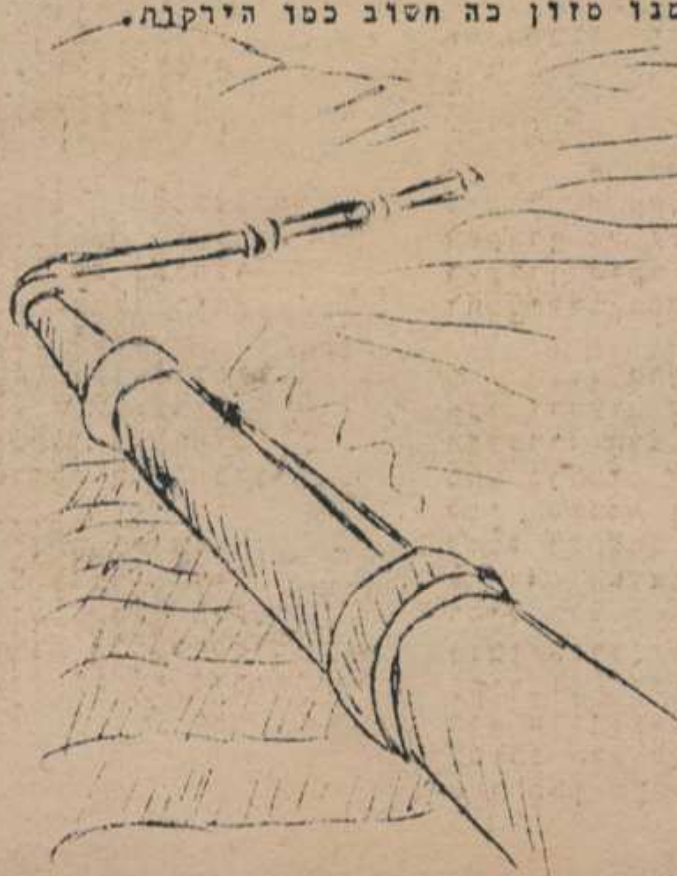
אשיתו של גן הירק שלנו היא בגן סתו' בן 20 ד. ב-1948 נהתחשב בכך שזה היה הנסיון הראשון שלנו בשטח חקלאי וההצלחה הייתה גדולה, תכננו לפי זה גם בן ירק אביב גדול. אחרי ראשית ההצלחה בא ראשית הכשלון הסלוג אותנו עד היום הזה. חוץ מעגבניות אביב שהצלחה בהן הייתה גדולה (השנה קיבלנו בתערוכת הירקות את הפרס השני בעד העגבניות) לא הצליח אף גידול הצלחה ראוייה לציון. אדרבא, היו גידולים שהפסדנו עליהם.

מה הן הסיבות האוביקטיביות (לדעתי) לכישלון הזה? הסיבות מתחלקות לשני חלקים: ראשית אי ידיעה חקלאית ואי נסיון בעבודה וסניט אדמות לא קבועות שכתנאי ההעברה לא הייתה לנו אפשרות להקפיד על מחזור זרעים נכון, לבצע חריש עמוק וזיבול יסודי.

אינני רוצה להתעסק יותר עם העבר, עלי רק לציין ששנות הכשלון צריכות לחדור טוב-טוב במוחותינו כדי שלא נחזור שנית עליהן. מסוים כך רוצה אני להתעכב במילים ספורות על בעיות העתידות לבוא בקשר להספק הגן במסקיבו. לפי תנאי הקרקע והמים האפשרויות הן מצויינות ואל נתעלם מגורמים כגון: כח אדם, צינורות, סאבות וכו' אפשר להפיק מהאדמות שלנו יכולים מצויינים. כסובן אין באפשרותנו להתעלם מהדברים הנ"ל ועל כן תיכננו לעת עתה גן קטן (סי' יתן דנבצע אותו) אבל עלי להדגיש שכל גן (לא רק גן - אלא בכל גידול האדמה) קטן או גדול, עלינו להשקיע את כל הדרוש לעבודה, לאדמה ולצמח, כי נסים אינם קורים בימינו. אנחנו צריכים מראשית העבודות על האדמות הקבועות שלנו להקפיד הקפדה יתירה על מחזור הזרעים ועיבוד יסודי של הקרקע.

ועוד דבר שעלינו לדעת: המצב המסקי התזונתי השורר היום בארץ, לא נותן לנו להתעלם מהצורך בגן הירק ועלינו לעשות את המסויימים כדי לספק לפחות לעצמנו סזון כה חשוב כמו הירקות.

יהודית.

כך נכבשה השממה....

ועוד הרבשה בלבנו. כאן
אי אפשר להיבדל מה- "עדה הרעה"...

... בשעות צהריים הגענו
ל- "אורים" על יד אורים -
אורים ששנה. הוא המחנה של
ה"מתישבים" החדשים. זכינו
שקבוצת ותיקים, חברי שריד,
גבעת-חיים, מרחביה עולים על
הקרקע בפעם השניה. והתנאים
דומים למציאות שלפני 30 שנה.
אוהלים מאובקים וצריפים
דולפים, סגורות ניפס והשרותים
פרימיטיביים מאד.

כאן הכל על גלגלים. מסס
התחרות עם הזמן. הסוככים שלנו
סחליפים אינפורמציה על הא ועל
דא ואחרי פריקת חפצינו ביגשים
למלאכה. אף אנו תוקעים יחד
באדמת הנגב, ובשעות הסוקדנות
של הערב הננו סוככים ומזוסכים
לקרב. אך מתברר שבורג אחד
בסכונת האירגון של הפלחים
גרפה. ההסכם עם גיריט פסח על
סעיף חסוב מאד. החותמים פשוט
שכחו כז ביטינו רצוי לרשום
את הסועד ביתר הדגשה. בקיצור,
הדרילים לא היו סוככים להתקפה.

אכזבה ראשונה זיעזועה
אותנו, אך לא יכלה לנו. בהנחות
היטוד של הקבוץ הארצי בזכר
העקרון של עזרה הדדית ובזכות
העקרון היקר הזה ביצלנו.
והסצילים הפלחים מטרחביה.

... ההתחלה היא צנועה.
אנו זורעים עם דריל אחד. אולם
היוצרים הוא האטיץ סכולס.
מסס גורטיט למהפכה חקלאית.
לפי השיטות הסקובלות יש צורך
לזבל ולקלטר לפני הזריעה.
אך האט הערבים גם כן זיבלו
וקילטרו? למה לנו להסתבך? ...
ובכן הננו זורעים בלי
"קונצים" ישר על החריש. התלם
הוא ארוך לאין סוף... בכלל
המרחב הוא פשוט מקסים. סיכוב
אחד חצי שעה, והרי לך שהות

שה להיפרד מהמטה החמה בשעה
שהקבוץ שרוי בתרדמה עמוקה
ודממת השחר סולטת בכל. ואם
על אף הכל הפתעתי בבוקר זה אפילו
את שומר הלילה (כשהפציר את הסלה
הידועה: "קוסו" - קטמי במהירות
הבזק וברכתיו בהלילה: "אולי תקנה
לך שיעון יותר טוב?") - הרי שקרה
משהו. הדבר פשוט: אני בין
החלוצים היוצאים לכבוש את
השטח הנגב.

... האוטו כבר מטרטר והנהג
מסדל אותנו בשפע של קללות עסיסיות
בשפת אטן, והן מעין השלמה לאווירת
ה"מסימה".

... התחנה הראשונה בדרךנו -
היא תחנת הנסיונות. אנו מעסיסים
בשצף-שצף במהירות ההולמת יפה את
מטטר העבודה בענף הפלחה -
הקורבנות" לרוב אינם פלחים, כי
אם אנשי-הסורה או ביתר דיוק
הדרילים" והבריות הללו בקושי
מבינות למוטביהם הסכולבלים של
ה"בוטים". אך זה רק בהתחלה.

יש לציין, האירגון "דופק"
מאה אחוז. אף הגשם בכלל בתכנית
והוא רוחץ את פנינו הסיוזעים
(למה לנו ללכת למקלחת?)

סוף-סוף הננו זזים באיחור קל
של שעתים. המכונית נושטת כבדות
מתחת למשא. היום הוא חג ואנחנו
סוטכים את תזמת לבט של עוברים
ושבים... ושוב תחנה. הפעם -
רמתיים (ישר כוחה!) אנו נכנסים
ברעש לאחת המסערות. הרעש צריך
לרטוז כי חסובים אנחנו מאורחים
רגילים. לכן גם הארוחה היא חגיגית.

... מתקרבים יותר ויותר
למטרותנו. הותיקים בתוכנו מעלים
זכרונות וההל קובעים: הנגב השתנה.
החול נסוג בפני שדרות אוקאליפטוס
ואשל, נסלל כביש חדש ומטבי צדדיו י
ישובי עולים חדשים.

להזרה הרי"ט. מה זה חשוב שה- "סזריעים" (צינורות הזריעה) נסתטים.
בלילה אין רואים וביום אבק. הסזריים על ההסתנות שסמעתים לפני
המסרת, מוסיפים לדמיון, ובכל דמות צל מוכנות עיניך לראות משהו.

התפתחו טעם מושגים גיאוגרפיים בקשר עם המסתובבים. שביל המסתובבים
- שסמע להרי"ט את האוטוטאט. העובדה שהטסן שלנו מכוסה שכבה אבק עבה,
אין בכך שום עידוד בעבודתך. טוב שטביבך אורדת של ישובים, ובחושך
הלילה נדמה לך כי הם כה קרובים... ובכלל האורות הללו... הם ידידים
בעינים מאד. הם מכוונים את הטראקטור והם מכשרים גם את גמר המסדת.

מאה דונט גמענו, והחבריא - זו הפעם הראשונה מאז נואנו לאורי"ט
מסובים על יד שלחן. הכל רועשים מרוב שמחה, בדיחות מקוריות וצ'יזבאטים
מפולפלים שסתלבים יפה עם הארוחה היוצאת מגדר הרגיל. - הפעם לא הקבוצים
נוטה לסות ולא התרנגולת. היא נמצאת על השלחן בלי כל "תירוץ".

בין המספרות הוכרזה תחרות סוציאליסטית ולכן כל דקה היא מחושבת.
כל צעד מכריה. להתקלח - שבעון! לגלח את הזקן בנגב? - סמס בגדרנות.
העיקר: ה ש ע ו ר ה נ

החברים מ- "ניר" הם "חברה סני"ט". הואילו בסובים לשלוח לנו את
הדו"ל השני לא עקב נקיטת-מצפון חס וחלילהו - אך לנו זה לא חשוב
וערמת הזרעים הולכת ופוחתת מסעה לסעה. - וסוף סוף הדונט הנכסף,
ה-1580. סיום.

... אנו סמס יושבים על התרמילים ומסתזנים לבואל מ- "הקו".
לסוא. הבואל ססוט-מה, מתממה לבוא והבטלה אינה לרוחנו. סובלים קשות...
... "הביעו", צוחה זאת הוציאתנו מיאוש והזריקה סרץ חדש. סעמיסים
סזב...

... בבוקר זזה המכונית צפונה - הביתה. שלום לך נגב ולהתראות!

ססה.ב.

הרפת בתש"א

ס שנת תש"י היתה שנת אבידות וצרות הרי שנת תש"א היתה שנת התאוששות לענף הרפת. עדר הפרות גדול ס-15 ראש ל-39, והן הגדול מ-21 ראש ל-40 הרי זאת היתה התפתחות דאזיה לססה, אבל אם כל ההישג הזה אין להתעלם מכמה בעיות יום יומיות. עם גדול העדר מורגשת חוסר מקצועיות. ברפת כיום חסישה עובדים מהם שלשה קבלו את הכשרתם בבית.

מאז קיום הענף בקבוצנו מתלבטים אנו למצא סדור מתאים ושעות עבודה סדויות (המתאימות גם לרפתנים וגם לעדר).

עבודתנו קשורה גם עם כמה גורמים מבחוץ, משלוח חלב, קבלת מספוא, הזרעה וכו' ונראית לנו באופק צרה נוספת רצינית ביותר. אם גדול עדר החולבות השנה נגיע באביב עד כדי 500 ליטר חלב למשלוח ואנחנו עומדים בלי מקרה. אין אני רוצה להביא מספרים סלפני שנה, אבל הגהלת חשבונות תעיד על כך שמשלוח חלב שלנו 60% הגיע לשוק בטוב סקולקל. הרי יש להבין את היאוש שאנחנו עובדים קשה בעד כל ליטר חלב וזה הולך לאבוד. על הקבוצ על אלפי ליטרים של חלב. עם גידול העדר יגדל גם מספר ההמלטות, ואנחנו בלי דיר עגלות. מאז קום ענף הרפת גודלו העגלות בתנאים איומים בקבוצנו. עם העברת העדר מן התחנה אין אפשרות לגדל עגלות בלי דיר. אם אנחנו לא נצליח להקים את הדיר עד סוף ינואר, כנראה נצטרך לסכור כ-10 עגלות, מפני שלא תהיה כל אפשרות לגדל אותן.

טכני תש"א

פרטים	פרות	העדר בתחילת השנה בסוף השנה
1	15	
1	39	
	20	מספר טמוצע של חולבות
	26	מספר טמוצע של פרות
	30	מספר טמוצע של עגלות
		חלב בטמוצע על פרה חולבת
		חלב בטמוצע על כל העדר
		בטמוצע 1,15 עגלה על כל פרה.
4781 ליטר.		
3680		

(הערה: ה-% הגדול של הפרות היבשות נוצר עקב קבלת הדניות בימים הראשונים של חודש סרץ והמלטותיהן חלו בסוף אפריל והתחלת מאי. נוסף עמדו מספר פרות יבשות עקב התעברות קשה אבל יש לציין כאן את כוח ההנבה הגדול של הפרות החולבות 4781 ליטר. בולט לעין מספר עגלות גדול על פרה 1,15. אנו מקווים שבשנת תש"ב נגיע להרכב נחבלי שהוא 0,8 עגלה על פרה).

מאשר שמנה לחסו והוא יתן מעדני סלך (בראשית ס"ט, כ').

סיכום בשר היבוא

בט"ה קבלנו 59 ראש בקר מזה בסכרו 5 ראשים וסתו בעיקר מקדחת,
11 ראש.

אם לוקחים כל גזע לחוד ומבררים את סיבוי הרץ יש להגיד: רק
עם האסטריות לא הצלחנו כלל. יש לנו עוד אחת והיא רשומה לסלקציה.

תנובת החלב וחלוקתה

	57.70%	55062	תנובה
	19.90	18983	סטבח
	11.10	10704	ילדים
	10.90	10981	גדול
בשר בסדר לסטבח 914 ק"ג.	0.40	384	שונות

סכום

אם באיננובסר חי היתה לנו הגדלה ניכרת הרץ בסטחים אחרים אנחנו
סאור ספגרים. לא סתפתח הכל בסידה שזה באותו ענף. הסירעה זרוע שהוא
אחד היסודות להחזקת עדר בריא וזול, ירד לגברי סן הפרק. בכדי לקיים
הזנה יציבה וסדיר בכל חדשי השנה בחוץ לעשות איזה סתקן להכנת תחמיק.
כידוע כמה שקשה בחודשי החורף לספק ירק לרפת ואם יש תחמיק בנימצא הרץ
כל הבעיה הזאת נפתרת.

ומצד ראשון של הקמת הענף, עובדים השנה צעד נוסף קדימה,
סתחילים בסלקציה סכונת ובטפוח. ולשם הצלחת צעד זה נחוצים אותם
היסודות אשר הזכרתי ברברי הסכום.

יוסף.

ראשית היה תוהו ובוהו. עד כאן ד מיון סופלא עם בריאת העולם.
אחר כך התחילו הבעיות.

קודם כל לא היתה כל רוח מרחפת על פני המים וכנראה זה סיבך את העניין. לא היתה אפשרות להסתדר בעזרת צוויים בסגנון זה... והיה ובגלל זה הופרו סדרי בראשית ושוב אין דמיון בין בריאת העולם הגדול לבין בריאת עולמנו הקבוצי הקטן, ההולך ומתגשם בגד עינינו.

לדוגמה: האור. בשיחת קבוץ מחליטים שצריך להיות אור בנקודה. החלטה שאפשר לפרשה כאותו צו בימים עברו והחשטלאי אומר... יהיה. כולם הולכים הביתה בהרגשה חביבית, הבא-כוח מוציא עוד פעם אחת את פנקסו (לפני השנה), הוא מקצץ, משנה, מוריד ומעביר (ולפי האנחות אפשר לחשוב שלא מספרים כי אם אבנים כבדות הוא מעביר). למחרת מזמינים את הגיניראטור וכל העניין נשכח לאט-לאט. פה ושם שואל איזה נודניק עקשני: מה עם החשטל. והתשובה היא: הגיניראטור צריך להגיע.

עד שביום אחד הגיע הגיניראטור. הוא עצום, גדול, נורא כבד ולא מגלה כל תכונות "טאירות". מתברר שדושיים עוד עטודים, חוטיים, ועוד כל מיני דברים שבבריאה הסקורית לא מפרטים די צרכם.

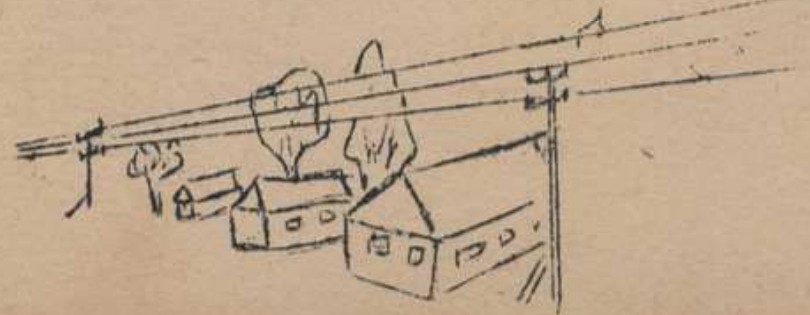
מתברר שמעשי בראשית בדורנו זקוקים לרסיון מהמפקח על חוטרי בניין. מרכז הקניות יוצא העירה. הוא לובש את זוג המכנסיים הטובים שלו, פותח את הכפתור העליון, ומתיצב בסוף התור.

אצל המפקח מונחות בקשות לחוטיים בכמויות שיספיקו לסתוח חוטיים עד לירח.

בסוף השבוע שיחת קבוץ. על סדר היום: האם למען האור הלבן סותר לפנות לאוק השחור? (החלטת השיחה שמורה במערכת). - הגיניראטור התכסה שכבת עבק עבה. בעת צורך דחוף הוצאו אי אלה כרגיים. באו הגשמיים ורחצו אותו טוב לנקי ומבריק (את הברגיים לא היה בכוחם להחזיר למקומם). ביום אחד העמידו את העטודים. הנקודה קיבלה מראה חדש. תקופת החשטל מסזת. סגורות הניפס שבצריפים התחילו מרוב הרגשת נחיתות לשבות והפסיקו את פעולתן כלל. התברר שבעמודי חשטל אפשר להשתמש לכל מיני דברים. ביטי חג מתנוססים דגלים מעל.

כאן הסיפור מגיע למסנה דראטאטי. מחליטים לעשות מבצע לקט ולהוריד כל ס"ס חוט במקום שמזדמן, ומתברר שזאת כמות הגונה. בשביל החשטלאי מתחילה תקופה קדחתנית, הוא סבלה את ימיו על פסגת העטודים. חוטיים נסתחים (ועטודים מתעקטים באותה המדה). הגיניראטור הוכנס לביתו הקבוע. בעצם הכל מוכן רק פרט קטן מפריע: הנקודה עדיין שרוייה באפלה. ויהי בוקר ויהי ערב (הרבה פעמים)... ומחכים כבר רק - לאור.

שמואל.

על מפעל השמיכות

עית כריאותם הלקויה של כמה חברים ובעיות סדור העבודה הכרוכות בכך הולידו את הרעיון. - יסוד מפעל השמיכות. - אתרי נסיונות שונים במפעלים דומים קבענו את מפעל השמיכות למפעל קבוע. בהתחלה שלטנו שכר ליסוד לא מבוטל. הכנסתנו היתה נמוכה. אך הסצב הלך והשתפר. כיום יכולים אנו לסכם בסיפוק רב שהמפעל נהפך למקור הכנסה רציני ולמקום עבודה בו עובדים החברים ברצון (החברות בעיקר).

הבעיה המרכזית בעינה עומדת: חוסר רציפות העבודה. המפעל הוא עונתי (גם כסוכן מזג האויר וגם במה שנוגע להספקת חומרים). בחודשי הקיץ מפעל השמיכות כמעט מושבת לגמלי. השנה התחלנו את העבודה בחודש יולי. בחוץ עוד היה חום אבל כמפעל השמיכות עבדנו כסרף הגדול ביותר. הזמנות זרמו. כל הסימנים העידו על כך שהמפעל יוכל להכנס לסגרת של התמדה. חומרים בטחון וגם הבטחות היו לנו.

ראינו את עתידנו באור ורוד. מתוך כך הכנסנו לעבודה גם שתי אספות ואת התלהבותנו העברנו גם אליהן. עד כה עשינו 700 שמיכות, הישוב של יום עבודה יצא יפה. טרוב שטחה על הספק העבודה התחלנו לחשוב סוף כל סוף על מסיבה. התוכחנו על תאריך המסיבה באם לחכות עד לשמיכה מס' 21000

והנה - שוב עומדים וזה רק חדש דצמבר - אין חומרים. מה אפשר לעשות? שומעים טל הצדדים. פונים ימינה, שמאלה, אל הגזבר, מרכז הקניות ולמוסדות. אין לי זמן בתל-אביב לסדר שום דבר, עונה הגזבר. יש לי גם דאגות אחרות חוץ ממפעל השמיכות, אומר מרכז הקניות. מסחלקת ההלבשה: תדאנו צא בעצמכם לחומרים. בדירה אחרונה: שטואל מתחיל לנסוע בקו חיפה תל-אביב וירושלים, אך חוזר פטיסי יותר משיצא, חבל על ימי עבודה שלי, אין סכויים להמשיך בעבודה, אין עתיד למפעל!

חבר העובדים טההלך עם אף הקוע באדמה. את המסיבה נצטרך כנראה, לדחות.

איפה התלהבות שבהתחלת העונה? - אין חשק כמה להמשיך - התפסקות המסושכות מורידות את פריון העבודה.

צריכים למצא הסדר טופי וקבוע לעתיד המפעל!!!!

כרטלה.

על המטבח - בלי צחוק...

לידתו של מאמר.

הזמן: אחד מערבי הכנה לחג החנוכה. המקום - חדר בו מתקיימת ישיבתה של מערכת העלון החגיגית. הנושא: תכנית העלון לאור סקנות הדיון בשיחת הקבוץ; ובפרט גיוזנו והחליטו ע"י ושיסות הווי ומאמרים הומוריסטיים. והשאלה הקונקרטית בה מדובר כרגע הנדיון: מי יכתוב מאמר היתולי על המטבח (הלא לא יתכן ששטח מכובד כזה אשר חלקו כה מכריע במאזן המסקל והחברתי כאחד - למי לא בוגע השטח הזה? - ישאר בלי צייון כל שהוא בעלון הבא לכם חסש שנות קבוץ).

- חברת המערכת, שהיא גם קבועה במטבח, חוששת שבזמן הקצר העומד לרשותנו לא נמצא בחבר העובדות אף אחת שתקבל על עצמה תפקיד זה. אך יש לה הצעה: בשלח כתב לקומזיץ המטבח שצריך להתקיים באחד מערבי השבוע, שישב לו ויקטיב לשיחת הבנות, סיפוריהן ומספוטן ל... רחמנא ליצלן! - לרכילותיהן, ושיעשה מזה מאמר היתולי שהקבוץ ירעד שבועות מצחוק.

התפקיד הוטל עלי והוזמנתי לקומזיץ לסחרת בערב.

מזג האויר בחוץ, לכאורה, לא היה בו כדי להשרות מצב רוח היתולי. השתוללה סערה שלא ידעתי עוד כטוה בארץ. רעפים רקדו על הגבות, השתחררו זעפו כנוצות. הגשם נכנס לחדרים, יצר שלוליות על הרצפה וגרם למהפכה שלמה בחדרים... בקיצור, לא צחוק.

ובכל זאת. דוקא הטוב הראוני-קומי הזה נראה היה לי כדקע מתאים למאמר הומוריסטי וכשבכנסתי לחדר וקידם אותי ריח של קפה שחור וחיוך סקרני על שפתי החברות, רק התחזקתי בהרגשתי שאצליח במילוי השליחות.

מעשה בבלעם בן פעור.

אך כפי שהתברר לי חיש מהר, קרה לי מקרה דומה למקרה בלעם בן פעור שעליו מסופר הספור הידוע בתנ"ך. נקרא בלעם ע"י בלק מלך מואב לקל את שבטי ישראל שהתכוונו לכבוש את ארץ כנען. אך כשראה בלעם את ישראל שוכן לשבטיו, כאילו נתבלבלה עליו דעתו ובמקום לקלל הוא בדרו: מה טובו אוהליך יעקב.

גם אני כן. בשלחתי לכתוב ריפורטאג'ה היתולית, אך נדמה לי שמה שיצא מתחת עטמי, יהיה קרוב יותר לכתב האשמה. כי הדברים שבאמרו (ובאמרו בלי טרירות עם חיוך על השפתים) רחוקים הם טלחיות מצחיקים.

האם זה צחוק?

כי עד שתי אפשר לצחוק, למשל, קהכריזים המפורסמים שלנו. נשרפת הפלטה האמצעית ושמים בטקוסה את הפלטה השמאלית אפשר עוד לצחוק. הלא באמת לא כדאי לפני העברת המטבח להכניט להשקעות חדשות. - נשרפת גם הפלטה הזאת אז מחליפים אותה עם הימנית, ביחא - יש עוד מקום לחיוך סלחני. אך אם נשרפו כבר כל שלשת הפלטות וצריך לבדוק בשבע עינים איזו נשרפה פחות ואפשר אולי עוד להסליא אותה קצת ולשיט לאמצע, - וחוזר חלילה; והעברת המטבח לנקודה היא לא כל כך קרובה... הרי שגם החיוך הסלחני נעשה תמיד קשה יותר ויותר...

ומה הצחוק בזה שיש רק ס'ר אחד גדול שאיננו מספיק? את הדיסה אפשר להתחיל לבשל רק אחרי שהוריקו סבנו את הקפה בארוחת הבוקר; ואת הסוק רק אחרי הדיסה.

ומה הצחוק בזה שקמחיה מסוימת (ננקדל בלעז) סוכרחים להכין ל-130 נפש לפי שיטת הסבתות של הסבתות?

או בזה שתקופה ארוכה לא היה כמעט סמה לבשל - וגם היזום לא פשוט להרכיב תפריט?

עם קצת חוש הומור אפשר עוד לצחוק סקרב המרפקים שהמגישה צריכה לנצל כדי לפרוץ לה דרך בחדר האוכל הזמני בנקודה (בעיקר כשאת ארוחת הערב סביאים מאוחר) ומהסנות הסוגדלות של מיץ (כעזרתו הברוכה של הגשם). אך כשאתרי כל זה צריכים עוד לשמוע בסדור העבודה ש- "אל תחפשו תמיד את הנוחיות בעבודה", הרי זה סוכרה להוציא סכליו את האדם השקט ביותר... בעיקר כשהסדור הוא כ- "החמים" שלא עבדו או לא עובדים קבוע במטבח...

* *
*

"מה אתה חושב", שואלת חברה, "למה לוחסות הבנות לצאת מהמטבח?" - בעיקר בגלל הסדורים הפריטיטיביים. כשיהיה לנו מטבח מסודר תראה, שלא מעט בחורות יסכימו להשאיר אפילו יותר משנה. למה מדברים אצלנו תמיד רק על כך שבחורות תשאנה במטבח? אולי הגיע הזמן שהבחורים ילמדו איזה פרק באטנציפציה, בחורות נוחקות לעבודה סכניסה שבידי הבחורים, אך לא שמעתי עוד שחזור היה מתנהג למטבח, סכנסה, לספול בילדים וכו'." "אתן סכירות יפה את סדור העבודה, לאיזה ענפים - לפי דעתכן - היו צריכות ויכולות לחדור הבחורות?" "היו יכולות לקבל הכשרה בטטעים, בגרייה, בחרטות; ובמקומן אפשר היה להכניס כמה בחורים למטבח."

* *
*

ובנוגע לעתיד? ...

נקוה שיעבירו את המטבח בקרוב! צועקות כולן פה אחד.

ש.

קריינון

ספטמבר 1947. הרעין לוחמי הסחרת התאחד עם קבוץ היוצרים. ראובן, אפרים, חנה ורפי, 4 תינוקות שמהווים את הנכס היחיד של הרעין, סובאים למחנה "שסיר". כאן מצטרף אליהם הפעוט החמישי, בחום. יום זה מתחילת תולדות החינוך בקבוצנו.

נובמבר 1951. בית התינוקות, האחרון בשורת בני הילדים, העבר למקום התיישבות. בזה סיימנו תקופת מעבר מטושכת וטיגעת, תקופה שהייתה קשה בפרט בשביל הילדים. טענה כל ילדינו מרוכזים במקום, בו תהייתה להם סוף סוף הרגשת קבע. וכן יבנו שרשים, כי יגדלו ויצמחו יחד עם גידול הקבוצה-הנקודה.

ומה בין שני התאריכים האלה? סורה ארוכה של נסיונות בראשית בחינוך, נסיונות שלא פעם נסתיימו בכשלון. ואם ננסה לעשות היום סיכום לעבודתנו החינוכית, נובל לומר, שהצעדים הראשונים, שהיו מבחינת בשושים, למדו אותנו יותר מאוחר לעמוד ב"תר בשחון טול הכעיסת שהתעוררו בחינוך ילדינו.

ההתחלות היו צנועות. כל זמן שנמצאנו במקום העצמאות, התגוררו 10 הילדים בראשונים בבנין היחיד של המחנה. כמו שזה מקובל אצל קבוצת בכורות, היו גם התינוקות שלנו ילדי פלא בעיני הקיבוץ, והפכו למקור שעשועים של כל חבר שעבר על ידם. וכל הסרחה לשעשע את הפעוט, הרי זה מסובח! זה היה בערך הטישב היחיד שהיה לנו על "יחס חינוכי לגבי הילד. שתי הטפלות הראשונות בסטן את ידיעותיהן על הסתכלויות קצרות שהן ערכו בקבוצים ותיקים. ועלת החינוך היתה ועדה שדאגה להסדף צודק בענין צילומי הילדים. רוב הקבוץ היה רחוק סלהתעסק בבעיות הילד.

עם הזכרת הקיבוץ לתחנת הנסיונות, השתנו במקצת פני הדברים ביחס לילדים. התנאים הנפלאים שעמדו לרשותנו דרבנו אותנו לתקן את מה שהזנחנו. ריהטנו בצורה גאה אחד הבתים בתחנה ויצרנו לילדים תנאים שהלמו את גילם. את הילדים יכולנו להעמיד רק עם גמר הקרבות בארץ. עד אז נמצאו מסיבות כסחוניות בקרית חיים, בקבוץ הסלע. (ההורים לא נמצאו אתם דרך בטעו לבקרים לפעמים בשבוע). בקיץ 1948 הועברו הילדים לתחנת הנסיונות הפעוטית, שהיו בטמוצע בני שנה, שינו בזה את מקום מגוריהם בפעם השלישית. העובדה השניה, שגם היא לא טעט הוסיפה לעיצוב דמותן של שתי הקבוצות הראשונות, היא החלפתן של הטפלות הראשונות. כל התסודות האלה התחוללו בשנתיים הראשונות של חיי ילדינו. קשה היום לדון או לגנות את הצעד הזה, ברור לי שעל ידי החלפות אלה גרמנו להפרעות בהתפתחות הילדים. התפתחות, שגם ככה היתה פגומה על ידי תנאים בלתי תלויים בנו (הגברת הילדים לקיבוץ אחר וכו'). אבל כאידך ידעה ועדת החינוך יד כמה קובעות הטפלות הראשונות בעיצוב דמותן של בית הילדים, ועד כמה וכה השפעתן גם לגבי הקצוות העתידות לקום. הפעט למד הקיבוץ לקח מכללונות מהעבר, ושלח את שתי הטפלות החשובות להכשרה יסודית (טפלת לתינוקות לארבעה חודשים, טפלת לפעוטון ל-3 חודשים) שתי טפלות נוספות קבלו הכשרה

חלקית, הסתכלויות, ריכוזים של כמה ימים, כינוסים, אפשר לומר, שאותו הזמן השתפר הטעם בשטח החינוך. ועדת החינוך, שפעלה בשנת 1949-50 הועמדה בפני תפקיד לא קל. היה עליה לספק עובדות מתאימות ל-18 ילד שנולדו בסך שנה אחת. אפשר לומר, שועדה זו עמדה במבחן. מעתה היה בקבוצנו כבר ציבור הורים רחב יותר ונתעוררה התעניינות בשאלות חינוכיות. התקיימו מספר כרורים והוצאות, אבל קשה לדבר כאן על פעולה קבועה. יותר הצלחנו לקיים אז ישיבות העובדות. כאן לא פעם היינו עדים לעזרה הדדית בין מספלת מנוסה לבין חברה חדשה בעבודה. כעת, עם גמר השנה 51 הגיע מספר הילדים ל-44. עשר חברות עובדות עם הילדים, מזה 4 חברות קבלו הכשרה יסודית, שלוש חברות הכשרה חלקית ושלוש חברות עובדות כסחליפות.

בשנה 1951 שלח הקבוץ שתי חברות לסטינר הנבנות. הנבנת הראשונה תסיים את לימודיה, כשהילד הנכור יהיה בן חמש וחצי. קשה לומר, שטעם זה הוא אידיאלי. וודאי שרצוי היה להתחיל אז בחינוך בגן בשנה סוקדם יותר. אבל אין לשנות עובדות וכאן ברצוני להרגיע במקצת את החברים החושבים שילדינו באיחור זה יפסידו דבר שאין להשיגו. טענת בידינו אם נחשוב שילדים בגיל 5-6 צריכים כבר לדעת מסהו. נכון הוא שבגנים בהם התחנך חלק מאתנו, ידעו הילדים בגיל הזה כבר לספר סיפורים. לרקוד, להפזיע בהצבות ואפילו קצת קרוא וכתוב. אבל רחוקים אנו מלשאוף לתוצאות עלובות כאלו בחינוך ילדינו. מטרת חינוכינו היא לחנך ילדים בריאים בגוף ובנפש, ילדים שעד גיל בית הספר יודעים רק לשחק ועל ידי משחק הם לומדים כל מה שנחוץ להם לדעת. משחק זה צריך להיות חופשי ועסיר בגווניו, כדי שיפתח את יוזמת הילד, כדי שיגביר את כוחו, יעורר אותו לחקירה, יעזור לו לעצב לעצמו עמדה חיונית לגבי העולם הסובב אותו. תפקיד המבוגר הוא ביצירת הרקע והסרח למשחק, בהגשת החומרים והכלים הנחוצים להתפתחות עשירה של המשחק והיצירה החופשית. משפע האפשרויות העומדות לרשות הילד, הוא יבחר לו את ההתעסקות ההולמת אותו. זאת היא האפשרות היחידה שהעוזרים לילד להתגבר על כל ההרגשות השלישיות. שבו לפרוק את הסתייגות הפנימית. אין בכוונתי להרחיב במקום זה את הדיבור על חשיבותו של המשחק, ברצוני רק לפנות אל החברים שחושבים שקבוצת הנכורות היא קורבן אי-הנסיגון של הקיבוץ ואין לשנות את הדבר. בלי ספק שעשינו טגיאות רבות לגבי קבוצה זו, אבל חשוב הוא, שלא נמשיך בדרך זו אם ניצור לילדים תנאים יותר טובים למשחק, ליצירה, בסוחבי שנשנה אז את הטעם הקיים. רק אז לא יהיו עוד הילדים לקוקים לשוטט בקבוץ ולעסוק בעבודה הרסנית, שבעקבותיה באה תמיד הספת מוסר מצד המבוגרים והיא שמעוררת בילדים את יחס השלישי והחשדני לגבינו.

אם לא נשנה את גישתנו בעניין זה, אלולים אנו להכנס למעגל קטמים שאין טוצא טמנו. ננסה פעם להפוך את הקערה על פיה: במקום להדביק על הילדים חותמת של טובים, שאין להם תקנה, במקום תמיד רק לדרוש מהם שיטלאו אחרי תביעותינו, ניצור להם תנאים סינימליים להתפתחות בריאה ואם גם נצטייד בסנה הגונה של טבלנות, בוודאי שנזכה לתוצאות.

צפורה.

* * *

התוסף לנו השנה עוד חג והוא חג החמס. חמס שנים אלה סקפלות בתוכן את כל תולדות החינות המסותף הסקוטי על כל בעיותיו ולבסיו עד היום. עלינו לסמל לילדינו את היום הזה, שיחזשו וירגישו את האוירה החגיגית שכל הקבוץ שרוי בה. בודאי יבינו יפה, אם נאמר להם שהקבוץ בן חמס עם תוספת כמה מלים פשוטות וברורות לשאלות שיהיו בפניהם. הרי חג, יום הולדת" מושרט אצלם כחג נאה ושסח.

בעוד שבועות מספר מגיעים ילדינו הראשונים לביל חמס. הם הילדים שגדלו וצמחו יחד עם הקבוץ. עברו את כל הגלגולים וסלטולים שבשלבם הראשונים בהתפתחות הקבוץ שלנו. רובם נולדו בקבוצים שהיו מקומות ההכשרה של הוריהם, אחר כך סרוחקים שהוריהם במחנה "סלע". עד שנוסד בית הילדים הארעי בתחנת-הנסיונות. ביצתים החל הקבוץ בבניית ביתו הסופי. גם הילדים עברו את פרשת ההעברה. הוריהם עברו לגור בהתחנה, והיה גם להיפך שהילד הקדים את הוריו בהעברה. כל התחנות בחיי הילדים במיוחד תחנת הנסיונות היו רבות נסיון ולסוד בשטח החינוך. תוך התלבטות בתנאים לקויים אוביקטיביים התקדמה העבודה החינוכית והטביעה את חותמה על הילדים הראשונים. הרבה שבינו אולם החשוב הוא שנדע להוציא מסקנות בכונות לגבי העתיד.

אשתדו עברו שלש קבוצות פעוסים למקוטנו הסופי. השלב הזה הוסיף להרגשת הקביעות והביחיות של כולנו. בקיץ התקדמנו בהעברה נוספת של שתי הקבוצות הראשונות. נותר רק בית החינוקות אולם גם היום הזה הגיע בו תם ונשלם רכוז ילדינו מהנכר.

עתה כל הילדים בבית. החצר הומה מצחוקם העליז, טפטפוטם השובבי ומבכי החינוקות. צהלת ילדים ברחבי החצר.

בהזדמנות זו נחג החמס נברך על צהלת ילדינו כי עם צהלתם יעלה ויפרח הקבוץ.

רבקה א.

הצבריים והליל

סרגו עם הסידורים אחרי הבישול. הילדים יצאו ואני הטסכת לי לסדר. אחרי זמן מה התחיל לנקר לי בסוח שסשהו כאן לא כסורה. בחוץ יותר מדי שקט. יצאתי את הבית. איפה הילדים? (אוי הברד הזאת, נוראו!) - ילדי - סו צועקת אני בכל הפוח ורצה לתפוס אותם. הם הגיעו במסעותיהם עד לכניש. - הלכנו לקסוף פלחים. מצטדקת זהבה הקטנה ומראה לי צפורן אדומה (בודאי מהגנה של צפורן חושבת אני בלבי). היא "תשמח"..... בדרך בחזרה נפגשים אנו עם הקבוצה הקטנה יותר שהתאספה מסביב לחבית הנפט. מה יש? - אשר רצה "לשתות מיט".....

* * *

תרבות

התורה

שנה לחוג הרמטי

ג' החמש הוא גם חג השנה לחוג הרמטי. אולי סוקדם טראי לסכם, הרי לא בעטה כל כך הרבה בשנה ראשונה זו, ובכל זאת יש לי הרגשה (ואינני לבדי עם ההרגשה הזו) שיסדנו חוג מתמיד, החוג הזה הפסיק כבר בשנה הראשונה לזכות בהצלחה וגם לעבור על מספר, להתגבר עליו וזאת גם כן הצלחה. ברצוני להבהיר את זאת: ההצגה, סערת סלסוקה לסרובס היתה עבודתו הראשונה של החוג והוצגה בפורים. אינני חושבת שהצגה זו הטינה רמה גבוהה מבטוי ובמסחק. הן לבטאי והן לשחקנים חסר היה עוד בסיון לכל אחד בטסחו הוא, בכל זאת נתנה ההצגה הזו לקבוץ את ספחת היצירה העצמית, מלאה את התכנית האמנותית של החג ובוה הצלחתו הראשונה של החוג הרמטי.

הדרך השני של ההסטוריה שלנו הוא דף של כשלון. התחלנו לעבוד על העולם בו אנו חיים" לצ' פק. הצגה בשלוש מערכות.

כבר הבחירה לא היתה מוצלחת. מחזמר חוסר בחרנו בדבר שהוא מעל לכוחותינו. לא היה לנו גם המספר הדרוש של סתתפים ולכן העמסנו כמעט על כל חבר שני תפקידים. הגענו עד לסחצית הדרך והיתה לי ההרגשה שלא בשיג רמה גבוהה בניצוע. יחד עם זה היה ברור לי שמאחר טרי לצאת ולחפש דבר אחר. באותו זמן הודיע וילו על עזיבתו. הוא הציע לנו לשמור ולהציג בחג החומס את ההצגה. יש לציין לשבח שאיט לא היסס ולא הסכים לעבוד הלאה. היה לנו ברור שאין לבנות את חגנו על יסוד רופף כזה. כמה זמן אחרי זה התגלה הוכחה בחוג עם להחליפו (את וילי) בשני התפקידים שסילא או להפסיק את העבודה סעד אז כבר השקענו בה הרבה כוחות וזמן. אינני דוגלת ב"סטאריזם" ואינני אוהבת בלהקה קבוצית להכריז על שחקן שאין לו מחליף. הפעם לא היה כדאי להמשיך, כי ההצגה גם יחד אתו היתה מעל לכוחותינו והחברזם עמוסי תפקידים לא יכלו לקחת על עצמם עוד שני תפקידים שהיו בעצם המרכזיים. עד כאן כשלוננו...

לא קזמן התחלנו מחדש. בחרנו במחזה של אלברט סלץ, החזרה" סביים אותה הבטאי האירלנדי - חבר הזנוע - ג'וי סק-קלס. נכנסנו במרץ לעבודה, התגברנו על הכשלון וזאת היא הצלחה חשובה.

העבודה עם ג'וי נותנת לחברים ספוק רב. לומדים על ידה פרק רציני בשטח המסחק. מורגשת היד האמונה של סארגן ופדגוג כאחת. שמתו סתאיסה טאר לתנאים של להקה קבוצית. אינני בונה את עבודתו על "סטרים" לא סחפשים שחקנית ושחקנים יוצאים סגור הרגיל אלא אנשים בעלי הכרה, עם התעניינות במסחק וטעם אוסנותי הרוצים עם מסחקם למלא תפקיד פוליטי. חנוכי, ומוכנים לשם כך להתעסק ולעבוד בכובד ראש. בלי לנחש אין ההצגה תצליח, אפשר לסכם שקבלנו סג'ו הרבה טאר ועם עבודתו הסענינה, עבודה שיטתית הצליח ללכד מחדש את החוג ולקשור את החברים לשטח הרמטי.

בחג החומס, יום השנה של החוג הרמטי, רוצה אני לברך את חברינו בחוג ולאחל לעצמנו שנות ביבוש והתפתחות.

חומר ממנו קורצנו

כשאחרי החלטת המועצה במלה לודיגה: להקים קבוץ ו' של התנועה בז' ס.ג. -
עשינו חשבון של "סי זסי החולכים", כלומר מה מספר החברים העומדים
לדעותנו להקמת המסגרת החדשה, בקושי ספרנו 36 שמות וביניהם ספורקים
- חברי התנועה סלפזי המלחמה שסייכותם לקבוץ ונכונותם להגשמה לא היתה
ברורה כל עיקר. - לא עברה שנה וקרובינו ("לוחמי המחרת") סגה כ-150 ח.
בפועל (ב-4 פלוגות הכשרה, 3 קבוצות עליה ופעילים בתנועה).
ב זוכה בעיות-הריזובה היום בשאלת השאלה מה היתה סיבת הגידול המהיר
באותם הימים. - וסכיון שהתופעה הזאת לא היתה בחלת צ' ס.ג. בלבד, כי
אם בשינויים קלים היתה אפיינית לכל הארצות שסבלו תחת הכיבוש הנאצי,
אפשר לגמח את השאלה בצורה כללית: מה היו הגורמים שהביעו עשיית של
צוער יהודי (מתבולל או אדוק לשעבר) לקבל על עצמם את עולה של תנועה
ראדיקאלית בתביעותיה הציוניות והסקפת עולמה הסוציאליסטית - כ"השומר
הצעיר" ?

במפסי את התשובה לשאלה הזאת, הנבי מוצא אותה בגורמים הבאים
(א) הרס תפוסים כלכליים-חברתיים ישנים.

הצעיר היהודי שזכה להימלט מצפורני המפלצת הנאצית וחזר למקום -
טבורין הקודם - לבוש בגדים טרנס לו במסחן צבאי גרמני או סקיבלם ס-
הג'וינס, עם פרוטות בכיס שקיבל בתור "ריפארטאנט", הועמד לפני
סציאות מכורית. בית-הוריו או דירתם היו לרוב תפוסים ע"י זרים. החנות
או -ת-המלאכה היו טרודים, או במקרה הטוב הוכרז עליהם בעל "מפעל
לאומי" בהנהלת "מנהל לאומי". -נאם גם היה לו מקצוע, לא היתה לו ברוב
מקרים הנכונות לעבוד עבודה פיוזית בחשבון כי אחרי שנות-יחסורים
ס ג * ע" לו סשהו "טוב יותר", סגייעים לו חיים קלים יותר. -סדק *
הכלכלה האחרי-מלחמתית (הברחה, שוק שחור זכו') נסגרו ביד חזקה ע"י
המלטונות, הצעיר היהודי הועמד לפני ההכרח להתחיל סחש.

גדול יותר וסדנא יותר סההרס הכלכלי, היה ההרס החברתי. ססטפחות ע-
נפות, סישובים יהודיים שלמים, נסארו בודדים, לא פעם רק אחד ויחיד,
כל רחוב, כל בית, כל פינה במקום סגורים הוכירו לו את סברו, את
(ב) שואת שר א.ל. -אך לא רק את העבר. גם אחרי תבוסת גייסות ה-
פאשיזם (שהסאיר עקבות חזקים בלב ההמונים) לא היה היהודי בטוח בחייו.
למפלגות הקומוניסטיות עוד לא היתה הנסובה בשלטון. הן נאלצו להתחלק

אז עוד עם מפלגות בורגאניות ריאקציוניות ופאשיסטיות סוסונות שהסתר-
לו לבצל גם את הלכי-הרוח האנטיסמיים של ההסונגים לסטנודותיהן הספלגות.
ולכן, אם גם יכול היה הצעיר היהודי לקבל בחזרה את מפעל אביו, אך
היה לו מקצוע טוב, או היתה לו אפשרות להתחיל או להסטיך בליסודים -
הוא סאל את עצמו האם (אחרי כל מה שקרה-וקרה לו אסון כזה רק בגלל
היותו יהודי), -כדאי לו לבסס את עתידו ב א נ. לא כל סכן סי שואלץ
היה להתחיל לגמרי סא.

(ג) עליית קרנו של הסוציאליזם הסתפכני.

חלקה של ברית-המועצות במלחמה האנטי-פאשיסטית, קרובותיה ונצחונה
המזרי; העובדה שבסטיה סצאו סקלים רבבות יהודים ושהצבא האדום ניצל
אלפיים בסגות ההסודה; עובדת היותם של הקומוניסטים הלוחמים העקביים
ביותר ולפעמים היחידים במחרת האנטי-נאצית; -העובדות האלה לא יכלו
לא להשפיע על היהודים בכלל ועל הצוער היהודי בפרט. (יהודים אדוקים
הצביעו בנחירות בעד המפלגה הקומוניסטית, כי ידעו שזאת המפלגה היחיד-
דה המנהלת תעמולה והסברה תקיפה בגד האנטיסמיית וסוכנה להגן עליהם

יהודים.
 זלמן, בשבאה לנועד הזה תנועה שעמדה בסכון הסלמה (חגיגה עמדו בראש
 סדר ג'טו ורסה, בראש תנועה ההצלה של יהדות הונגריה וכו'; וגם בעצם המאבק
 על החיים הראו דוגמה וסופת); תנועה של הראד קאליוזם הצינבי וחסוואליסטי;
 מנצח שהרימה על גס את כוח הקולקטיב, בו חסד תחליף לבית שנהרס, - תריש -
 צועיני חזונה בפלו בבר על קרקע מעובדת.
 כמובן, שהקציר לא הוגש על מנע של כסף. הושקעו בו מאמצים של חיים, חברי
 תנועה ותקיים וחלשים (שהיו ותקיים לגבי חרשים יותר); מאמצים אירגוניים
 בעיקר. לא היה זה אותו מאמץ חינוכי של שנים דבות, אותה התמדה בדרך הא-
 רוכה שתנועה היתה רגילה להם לפנע הסלמה. - היתה זאת שעת דבון שנוצלה
 סבחינה אירגונית כמעט בסלואה ע"י התנועה.

"הגיל הרך"

בהכשרות.

ג'ן החברים שהאטרופו אלינו, היו רבים שבפעם הראשונה קיבלו מושג על
 כרוך על הצינונות, סוציאליזם, קבוצות, שלא הכירו אות עברית. דוב האנשים
 הביאו אתם לפלוגות ירושה קשה סבנות הסלמה: איסון בזולת; גסות
 ביחסים זכו'. - מאורעות התקופה שבורסים שונים, לא תלויים בנו קבעו את
 קצבם, - ושרדו לנו כל סדק שנפתח לעליה, - לא איפשרו להתגבר על אידו-
 שה הג'ל ולהעניק הכשרה מעמיקה לבורגים סקרוב גאו - לאמקצועית, לא תרבו-
 תית-דעיונית ולא הברית קבוצית. בגלל ה- ישיבה על הסוודנות, לא הססו
 קו הפלוגות להתבסס, לטעום את טעם המאבק על הקיום, הסלכד - וסחשל, וסחוסר
 הורכה מנוסה למספקת, גם הזמן הקצר שעמד לרשותן לא נוצל כראוי ולא טעם
 הודגשו דברים תפלים ואדוזה העיקר, ותטיפול הלא נבון בבעיות סוסטימות,
 הסאיר את עקבותיו בחיינו החברתיים עד היום הזה.

סעון

ביניהם אלה...

מכתב ליסאים השונות.

ח.י.
 אלבם בסמבוקים הצודק על
 גצינות נבחרת על ידכם.
 ..שפורים עוד בזכרון
 דסדיות חבריכם ססעון
 אניות-מעטילים וסתרז-
 פת עבודתנו בגסל.
 הננו דוחים בטמט בטמט
 את ההססצה הנפסדת ה-
 הסתנהלת בגדכם בשם
 "פאטריוטיזם הצרופ"
 כביכול, סנוסאיז הניאז
 דוקא בימים אלה-בסד-
 ניותם הכלת-פאטריוסית-
 את הסדינה לעבר תאום.
 - - - - -
 אדעם "פנציקאלית" דיר
 בין הנאסדים בגלל הסתו-
 סות "בסתוסות" בחיטה, עת
 הורדת צונות תל-אביב
 ו- ריסון, 3 ח. ה. ה. ה. ה. ה.
 ("דבר", 16.12.1951)

ס ד נ ל נ ג
 לסערכון "חזרה"
 ...והיה כ"י תשסעו:
 אצלנו זה לא יתכן -
 בני-אדם, אל תאסינו
 יתכן, גם יתכן
 בכל אתר-ואתר, בו שאי-
 פתם הסבעית של הסוני
 העם: להוציא את לחמם
 מן הארץ, מן הסדנה או
 מן הים, - פוגעת בכיס-
 הם או בכבודם הסדומה
 של ערבים, - שם סוגסים
 אלות, שם בילתים ראשיים.
 על כן, אם יקרה ויונפו
 אלות... זכרו, בני אדם,
 את דברי הסכני בספרו
 הסודר בעריץ, שומר סגנות

תחרות סוציאליסטית על
 הנרעה וצמח במאי
 היוצרים. - בקריאה לתחרות
 סוציאליסטית לסען הסתת-
 סות הסאורגות והסדנות
 ביו תר בהפגנת האחד במאי
 בחיסת-סנה קבוצ הירוצרים
 אל כל קבוצים ססם בצפון
 באונזר שנסלה ע"י סניף
 הספלגה בהירוצרים ל-27 ק-
 בוצים בסביבת חיפה, באסר,
 בי צובה מאמצ הריאקציה
 לתקוע תריו בין התנועה
 הקבוצית לבין פועלי העיר,
 יש חשיבות יוצאת מן הכלל
 להסגנה זו ביום חג האחווה
 הפועלית הנין-לאוסית.
 ("על הססטר" - 18.4.1951)

של גציג-אסריקה האחרת, הסודר בעריץ, שומר סגנות
 אלוהיו.

תאריך הוצאת העלון: א' דחנוכה תשי"ב / 24.12.1951